

GIGLER KÁROLY

TALÁLKOZÁSUNK
ISTENNEL

A SZENT ISTVÁN - TÁRSULAT KIADÁSA

DR GIGLER KÁROLY

TALÁLKOZÁSUNK
ISTENNEL

BUDAPEST

A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

Nihil obstat. Dr. Josephus Vajda, censor dioecesanus. Nr. 6616/1946.
Imprimatur. Strigonii, die 9. Decembris 1946. Dr. Joannes Drahos,
vicarius generalis.

A kiadásért felelős: Dr. Takáts Ernő.
Stephaneum nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.
Felelős: Ketskés János.

ISTENT LÁTNI...

ÚTON.

Az élet út. Jó néhány éve, hogy mi is erre az útra léptünk, de akkor még nem tudtuk, hogy vándorlás lesz a sorsunk. Azt hittük, hogy majd édesanyánk ölében és a családi fészekben melegedhetünk időtlen időig. De csakhamar másra eszméltünk. Az élet forgotaga egymásután sodorta ki abból a fészekből az ott melegedőket. Sőt, magunk is kikiváncsoltunk belőle; kisebb utakra mentünk, majd nagyobbakra is vállalkoztunk. Egyszer csak azt vettük észre, hogy üres a fészek; nincs kit keressünk benne... Akkor *sodródtunk* ki végleg az útra, ahol millió és millió embertársunk vándorol, sűrög-forog szakadatlanul. A legtöbb közülük nyugtalanul száguldozik; csak az út, a rohanás lebeg szemük előtt. Élni, élni, élni! Csak előre, előre! De miért akarnak élni? Hogyan kívánnak élni? Merre rohannak? A legtöbb nem felel; talán nem is tud, csak rohan tovább. De akiben komolyan fölmerül ez a gondolat, hirtelen megtorpan; még akkor is, ha már teljes iramával magával ragadta az élet. Valóban, minek rohanni, ha nem tudjuk, hogy miért; minek száguldani, ha a hogyannal nem vagyunk tisztában; minek törtetni, ha nem tudjuk, hogy hová; ha épp attól kell félnünk, hogy vesztünkbe rohanunk?

A nagy rohanásban az ilyen kérdéseket megoldani nem lehet; akkor minden idegszálunkkal az utat kell figyelnünk, hogy szerencsétlenség ne érjen. Meg kell tehát állnunk, el kell vonulnunk az útról, az élet sodrából olyan helyre, ahol csönd van, ahol magunkba mélyedhetünk, ahol életünk nagy kérdéseit nyugodtan tisztázhatjuk.

De szabad félreállni a nagy iramból? Nem maga a rohanás az élet? Válaszként fölmerül a messze mult ködéből az Úr Jézus képe, amint tanítványait nevelgeti.

Ő is benn áll, velük együtt, az élet rohanásában. Külsőleg talán nem olyan zaklatott ez az élet, mint a rádió, a repülőgép, az atomerők világa, de történései hatalmas folyamként őket épűgy sodorták, mint bennünket. Az Úr Jézus tudja, hogy ebben a rohanásban utat kell mutatni tanítványainak, azért a mindennapi élet mozgalmasságában állandóan *irányítgatja*, neveli *apostolait*. Tanítása elsősorban nekik szól akkor is, amikor a köréje sereglő tömeghez beszél. A hozzácsatlakozó kis csoporttal azonban külön is foglalkozik. Vannak útmutatásai és felvilágosításai, amelyeket csak velük közöl; nyilvános tanításának nehezebb részeit pedig megmagyarázza nekik.

Az Úr ezzel sem elégedett meg; kevésnek tartotta. Ismételten *a magányba vezette* szűkebb környezetét, hogy nyugodtabban és bensőségebben foglalkozhassék lelkük kialakításával. Különösen akkor tette ezt, amikor életük jelentősebb lépése előtt állottak, vagy amikor mozgalmas idők elmúltával a megtörtént események nyugodtabb átgondolására akart alkalmat adni. Az ő elgondolása, hogy az élet nem akármilyen száguldás, hanem céltudatos, fordulatokat számbavevő, erővel telt törekvés a végső cél felé. Az apostolok mindig nagy örömmel és várákozással követték mesterük hívó szavát. Tapasztalatból tudták, hogy a magányba vonulás napjaiban föltárul előttük életük értelme, fölragyog Isten képe, jobban megismerik az Úr Jézust, és saját lelkük redői is átlátszóbbakká válnak. Utána aztán még lendületesebben folytathatják életük mozgalmas útját.

Szabad tehát kiállnunk az élet száguldásából, hiszen magunk is *nevelődni, töltekezni akarunk*. Érezzük, hogy céltudatos előrehaladásra van szükségünk; nem szeretnénk nyersen, kialakulatlanul a bennünket hazaváró Isten elé kerülni. A mi életünkben is akad jelentős lépés elég, amikor újra meg újra le kell rögzítenünk haladásunk irányát. De nem kell különösebb esemény sem; hosszabb idő után enélkül is ösztönzést éreztünk arra, hogy

magunkba vonuljunk, és jól megfontoljuk tetteinket, életünk sok apró, de mégis jelentős fordulását, s az előttünk álló feladatokat.

ISTEN FELE FORDULUNK.

Ebben a visszavonulásban elsősorban az a célunk, hogy a látszólag köznapi életet elmélyítsük, és igazi értékévé tegyük; a lélek nélküli rohanást értelemmel töltjük el. Ezért szemléljük az Úr Jézus útmutatása mellett az Atyát, a világ, az élet, a mi életünk központját, életünk végső célját. Világnézetünk, életszemléletünk csak akkor szilárd, ha Isten az alap, Isten a fogódzópont, Isten az irány, Isten a legfőbb mozgató életünkben. Azután Isten szemével nézzük a világot, az életet, a mi életutunkat. Az Istenből áradó fény világosságában meglátjuk a szépet és rútat, a hiányokat és eredményeket, a megvalósításra váró sok feladatot és az elkerülni vagy leküzdeni való akadályokat. Végül Jézus útmutatásával rendezzük be életünket: átgondoljuk, hogy mit kell tennünk változatos fordulóiban, erőt gyűjtünk, hogy terveinkből valóság legyen, és imánkkal biztosítjuk a természetfeletti élet termékenyítő hatását.

Visszavonulásunk első pillanatra leállásnak, nyugalombamerülésnek látszik, valójában azonban nagyon megmozgatja a lelket. Meghatódott várakozás fog el, amikor magányunk néhány napjára gondolunk. Mi játszódik majd le a lelkünkben? A múlt kódéből mi bukkan elő örömet hozón vagy szemrehányásokkal telten? Milyen problémákat kell majd megoldanunk? Lehet, hogy ott hordoztunk lelkünk mélyén egy kérdést, amely még nem kapott teljes feleletet, de tisztázásra vár, és talán most oldódik meg. Miben kell változnunk a múlt tanulságai alapján? És jövőnkre mit jelent istenes magányunk? Nagy forduló lesz? Vagy, ha erre nincs szükség, mélyen belenyúl majd lelkünkbe? Fölforgat mindent? Vagy már maradandó alkotásokat emel a romok helyén? Vagy talán csupán alaperősítésre, erőgyűjtésre és lendületszerzésre van szükség, hogy a megszokott ütemben tovább dolgozhassunk? Mindenesetre érezzük, hogy közelebb kell jutnunk Istenatyánkhoz, föl kell meleged-

nünk irányában, és egyre bensőbb és mélyebb kapcsolatba kell kerülnünk életünk egyetlen értelmével és boldogítójával.

A néhány nap fokozottabb lelki munkáját érdemes vállalni. Megérdemli tőlünk az Úristen. Mennyi mindent adott már nekünk végtelen jóságában! Életünket ő készítette elő, és adta is teremő hatalmával; ő állított gondoskodásával életünk egyéni útjára. A lelki nyomorúságból, amelybe részben hibánkon kívül jutottunk, de részben felületes, könnyelmű, sőt vétkes közreműködésünkkel kerültünk, megváltott, és lehetővé tette szabadulásunkat. Megszentelt, hogy a kegyelem menyegzős ruhájában élhessünk szeme előtt és kerülhessünk színe látására. Most ismét rendkívüli kegyelmeket kíván adni. Ezek a kegyelmek ingyen ajándékok, és minden külső feltétel nélkül is megadhatja őket. De jó, ha megbecsülésünket megmutatjuk, és elkészülünk fogadásukra. Lehet, hogy nyugtalanság van lelkünkben, hogy megbántottuk Istent, hogy félreértések tartanak távol tőle. Lehet, hogy hidegedést veszünk észre. Mindezt tisztázni, rendezni szeretnők, hogy Isten ismét az őt illető központi helyet és irányító szerepet foglalja el életünkben.

Megérdemli a magányba vonulás gondos munkáját lelkünk is, hiszen róla van szó. Nem hagyhatjuk utolsó-nak, hogy szégyenkeznie kelljen az embertestvérek és főképen Isten előtt. Sok minden ráakódott, ami nem válik díszére, ami rozsdaként marja, ami folyton akadályozza. A hibák, a szenvedélyek, a bűnök, a lelki betegség és összeomlás csiráját hordják magukban. És mennyi minden hiányzik még lelki felszerelésünkől! A szükséges jó meggyengült vagy még ki sem alakult. Sürgős és gondos munkára van szükségünk.

Sok minden elmúlik életünkől; amit most építünk belé, az örök. Egy nap is elhatározó jelentőségű néha az életben, mert irányt szab; lehet, hogy magányunk néhány napja sorsdöntővé lesz. Az élet nem évtizedek felelőtlen leélése; örök remek vagy mindörökre megmerevedő torz alakul ki minden emberben földi vándorútján. Lehet, hogy épp ezekben a napokban dől el végleg, hogy melyik irányba állítjuk be visszavonhatatlanul életünket.

KITÁRT LÉLEKKEL.

Embert nevelni, lelket alakítani és gazdagítani kényszerrel, akarata ellenére nem lehet; még Isten sem teheti! Az Úr sugárzó erői is előkészített és fogékony lélekben hatnak igazán. Milyen legyen a magány, a visszavonulás napjaiban a lélek, hogy Isten kegyelmi erőit a jó eredmény reményével magába fogadhassa?

Legyen *összeszedett!* Vonuljon egészen magába. Fogja kézbe minden szellemi, lelki, sőt testi képességét. Kemény nekiszánással tartsa marokban, hogy ne kényrekedvre, hanem a cél irányában működjének. Zárkózzék el a külső világtól, hogy nyugalom uralkodjék benne, hiszen ezért állt ki az élet rohanásából. Elmélyüléseinkhez nem állíthatunk be közvetlenül az utcáról; megnyugodnunk, lecsillapodnunk kell előbb. Őrizzük érzékeinket, és különösen a csendet biztosítsuk. A Lélek nincs a viharban, *nincs* a mennydörgésben; olyan, mint a susogó szellő. De suttogását a hangoskodás elnyomja, és érthetatlenné teszi.

A külső világtól a rabok is elvannak zárva börtönükben, de e mellett még szörnyű belső zűrzavarban élhetnek! Látszólag nyugodtak, de lelkükben a lázadás indulatai feszülhetnek. Külsőleg csönd veszi őket körül, lelkükben azonban a hejehujás élet tombolása viharozhatik. Az összeszedett ember viszont mindig zavartalan lelki magányban jár. Hogy szét ne szóródjunk, erőink komoly összefogására van szükségünk. Amikor a lélek töltökezik, ne ömölhessék el megszerzett sok kincse a szón, a fölösleges mozdulaton, a cselekedeten át a világba. A szétszóródás minden jó tönkretévője és a rossz kezdete. Amikor a megtett életutat a maga teljességében óhajtjuk ismerni, amikor jelen helyzetünket és jövő pályánkat ködösítés nélkül kívánjuk szemlélni, egyedül erre irányítsuk figyelmünket. Képzletünket se engedjük csapongani, hogy idegen gondolat ne foglalja le érdeklődésünket. Láthatunk, de nem nézünk, hallhatunk, de nem hallgatunk meg olyat, ami lelki magányunk céljától és tárgykörétől idegen.

Vágyódjunk a magány lélekalakító munkája és eredményei után. Nem fogadhatjuk Isten gondolatainak, sugallatainak áramlását védekező, elzárkózó lelkülettel. Minek álltunk akkor ki az élet forगतagából? Az apostolok imádkozva várták a Szentlelket. Ha nem így tesznek, ha evilági gondjaik után járnak, nem száll lelkükbe a Szentlélek. A zsoltáros a léleknek ezt a készségét így fejezi ki: „Nyisd ki szádat, és én betöltöm“. Amint a madárfiókák vágyódva tátják ki csőrüket, hogy táplálék hulljon belé, úgy kell nekünk is a lélek tápláléka után kíváncsoznunk. Ha a madárka nem tátja ki csőrét, elpusztul az éhségtől. Ha az ember nem vágyakozik a lelki megújulás és erősödés után, elsatnyul és korcs marad. A lélek befogadó készsége szerint részesül Isten kegyelmében. Az Úr kegyelme átvonul a lelken és kínálkozik. Ha örömmel fogadjuk, gazdagodunk vele. Megtermékenyül lelkünkben, sőt új értékek sorát kezdi meg.

Istentől nem lehet kieroszakolni semmit. Nem diktálhatjuk neki, hogy mit adjon, milyen kegyelmekben részesítsen. De lehet kegyelmei után kíváncsozni, azokat kérni, figyelni, utánuk lesni, velük együttműködni; lehet kitárulni, hogy az Úr megkönyörüljön rajtunk. Ha mi erőltethetnők, olyan lelki ruhát kívánnánk, amely díszes lenne talán, de amelyben mozogni sem tudnánk. Az Isten jóságából ajándékba kapott kegyelmek csodálatos gazdagodást jelentenek, mert végtelen bölcsesége valósággal ránk szabja őket. Azokat adja, amelyek életutunkra a leginkább kellenek nekünk.

Arra is el kell készülnünk, amikor a lélek magányába vonulunk, hogy kemény munka vár reánk. Itt nemcsak hallgatni és hallani kell. Igazságok, indítások seregével találkozunk, és ezekbe bele kell hatolnunk, ezeket föl kell dolgoznunk; hadd hassanak, hadd járjanak át. Melegítsék föl szívünket, alakítsák lelkünket. Nemcsak a földi élet kenyerét kell arcunk verejtékével megszerezelnünk, hanem az örök életre szóló kegyelmeiket is fáradsággal kell biztosítanunk. A napirend szoros megtartása, a gyakori és hosszas imádság, az elmélkedések, a mult felszámolása, a jövő kitervezése kemény és fáradságos munka. De annak is kell lennie, hiszen

komoly eredmény más téren sem hull ölünkbe megfeszített munka nélkül.

Megfeszített munkánk azonban nem izzadságos erőfeszítés csupán. Lesz abban sok lendület, lélek és öröm, mert *szeretet* hatja át. Nagy szeretetre törekszünk első sorban Isten iránt. Tudjuk, hogy ez a szeretet teszi igazán kitárttá lelkünket. A Szentlélek, Isten személyes szeretete, csak Istent szerető lélekben fejtheti ki teljesen hatását. Érthető. A szeretet jobban lát, finomabb, érzékenyebb. Észreveszi a legkisebb rezdüléseket is, amelyek mellett mások érzéketlenül elhaladnak. A szeretet megtanít elmélyedni. Nagyobb odaadással és éppen ezért nagyobb gonddal és körültekintéssel végezheti feladatait. A szeretet lendíti igazán az akaratot is. A kényszer, a megrémítés nagy erő; milliókat tud mozgatni. A szeretet ereje azonban mérhetetlenül fölülmúlja ezt, mert nemcsak a félemlítés idején hat, hanem állandó és szinte el sem képzelhető teljesítményekre képesít. Fölmelengeti a szívet, és ezzel szebbé, vonzóbbá teszi feladatait. A lelki magányba nem lehet szeretetlenül, hidegen, közömbösen beállítani. Isten azonnal észrevénné a szeretet hiányát, és ő is visszahúzódnék a lélektől. Hát nem akar? Nem értékeli? Nem kívánczik utánam? — mondaná. Ahol azonban Isten visszahúzódik, természetfeletti életeredményre nem számíthatunk.

A szeretet természetyszerűleg abban is megnyilvánul majd, hogy a résztvevők mind *egy szívvel, egy lélekkel* fognak a munkához. Amint a Szentlelket váró apostolok tették, akik összetartottak az imádkozó készüléskor. Közös örömeik érnek itt számunkra; nem állhatunk hideg közönyösséggel egymás mellett. Egy ajándékot várunk, együtt akarunk boldogok is lenni. A megosztott öröm nagyobb lesz, a megosztott teher veszít súlyából. Milyen boldogító azok együttléte, akik egy célra törekszenek, egy munkát végeznek, ugyanazt az eredményt várják és ugyanattól a szeretettől lelkesek. Mennyi imádság hangzik el majd egymásért, mennyi figyelem nyilvánul meg, hogy segíti majd egymást mindenki! A mennyei Atya gyermekei egy család, a lélek vonzódása, a szív szava szerint is.

Amikor Sámuel az Isten templomában nevelkedett, az Úr szólt hozzá. Sámuel először azt hitte, hogy Héli főpap szólítja. A főpap azonban nem hívta, és amikor a szólítás megismétlődött, megsejtette, hogy az Úrnak van mondanivalója Sámuel számára. Ha még egyszer szólít — adta ki az utasítást —, mondd: „Szólj, Uram, hallja a te szolgád”! Így is történt. És Isten életbevágóan fontos rendelkezéseket adott Sámuelnek. Az Úr hozzánk is akar beszélni. Gyakran törtük már fejünket, hogy mikép teszi ezt? Most meglátjuk, hogy gondolatok ébresztésével, akaratunk vonzásával és szívünk fölmelegítésével közeledik hozzánk Isten. Ha az Úr szól, nagy dolgokat várhatunk. Főlkészült lélekkel állunk tehát elébe, hogy teljes mértékben megvalósuljanak bennünk tervei.

Az élet országútjának robajló forgalmát egy pár napra elhagytuk. Testileg közel, de lélekben messze vagyunk tőle. Legyenek e napok a tisztánlátás, az erőgyűjtés és a lélek lelkesülésének napjai.

ISTENEM!

TALÁLKOZÁS ISTENNEL.

Még az olvasó számára is megrendítő élmény Mózes találkozása Istennel; annál inkább a szereplőnek (Móz. II. 3.). Mózes hisz Istenben; a pátriárkák élő hite világoskodik benne is. Életét az Úr gondolatai szerint iparkodik berendezni. De a mindennapi élet gondja-baja lenyűgözi. Nem csupa napsugár az az élet, amely a Nilus sás partjáról indul el, és a fáraó palotájában pereg le. A királyi udvar kicsinyes áskálódásai, a szolgálalkúség lehangoló példái, az egyéniség és jellem sok próbatétele akárhányszor homályba borítja, még az örökös napfény országában is. Népe sorsát sem tudja feledni. A királyi udvar felfogása, lelkülete még égetőbb színben láttatja meg azt a vergődést, amely lényegében a rabszolgák keserves élete volt. A gond annyira meggörnyeszti, hogy inkább magát és nyomorult népét látja, mint az Istent. Ha emlegeti is, az emelkedést és szabadságot önmagától várja.

És ekkor Isten erőteljesen belép életébe. A pusztában csodálatos jelre lesz figyelmessé; egy csipkebokor ég, de nem hamvad el. Kíváncsi közeledésére hang halatszik: „Vesd le sarudat! A hely, amelyen állsz, szent”. És Isten vonásról-vonásra, egyre jobban föltárja magát előtte. „Én vagyok Ábrahám, Izsák, Jákob istene.” Az örök Isten, aki előtt villámgyorsasággal peregnek le az emberi életek, de aki mindig volt és mindig lesz. „Láttam népem nyomorúságát.” A mindentudó! Az egész világ, a nagy egyiptomi birodalom épűgy szeme sugarába esik, mint Gessen földje, népe lakóhelye. „Meg akarom szabadítani népemet.” A szánakozó és gond-

viselő Isten nem nézi tétlenül fiai szenvedését, hanem megváltani kívánja tőle." Menj, mondd meg a fáraónak!" A mindenható a leghatalmasabbnak is parancsol; határozott akaratát megremegtető jelekkel támasztja alá. „Téged választottalak, hogy küldetésemben eljárj!" Jogot formál az egyéni életre is, hiszen ő adta, és ő akarja megjutalmazni a jól teljesített kötelességet. „Én vagyok, aki van." A hódolatra és szeretetre legméltóbb szellemi lény, akinek erős, de simogató kezében megbújhatik az egész világ. Ez a vonásról-vonásra kialakuló fönséges Istenezmény és élmény képes a tétovázót, a vonakodót úgy megindítani, hogy életét szentelje egy ügynek, amelynek minden veszedelmét és terhét előre látta.

A mi életünkbe is belépett az Isten. Születésünk után rövidesen, a keresztségben, lefoglalta emberi természetünket, testünket, lelkünket. De épp emberi természetünk fejletlensége miatt egyelőre a háttérben maradt. Vonásai először halványan, később egyre erősödő határozottsággal tárultak fel előttünk. Kezdetben csak hallottunk róla; megtudtuk, hogy van. Azután magunk is megtapasztaltuk. Lábanyomát megtaláltuk a természetben. Élményeink során megsejtettük, hogy mennyire nagy. A világ szépségéből következtetett szépségét később bizonyossá tette előttünk a változatosság, a rend, a csodás összhang. Megtanultuk, nemcsak szavából, hanem az emberi élet alakulásából is, hogy ő a legfőbb törvényhozó. Rájöttünk lassan, hogy minden látszat ellenére szeretet rejtőzik legkeményebb parancsolataiban is. Boldogság áradt el lelkünkön, amikor atyai gondoskodását éreztük. Kezünk könnyen kulcsolódott imára, másokhoz is szívesen társultunk, amikor tiszteletéről volt szó, mert meggyőződésünk ké lett, hogy Istenünket gyermeki hódolat illeti. Így nőtt bennünk Isten, így kell egyre jobban mélyülnie ismeretének, szeretetének, így kell nőnie egész életünkben az utolsó percig, amikor már arra készülünk, hogy szemtől-szembe kerüljünk vele.

Milyen szomorú, ha valaki Istent nem engedi nőni lelkében, és még felnőtt korában is gyermekmódra kép-

zeli el. Ezeknek a végtelenül fölséges Isten — „istenke”. Pedig „istenke” nincs; Isten a nagy „Isten”, akit az ember nem felülről, hanem csak kicsiségébe roskadva, földre omolva nézhet. A gyermekies Istenfogalom jó volt átmenetileg, gyermekkorunkban, de már nem elég a serdülés éveiben sem. Felnőtt korunkban pedig a gyermekkori játékszerekhez hasonlóan nem tudnánk vele mit kezdeni. Az Istennel szemben fölényeskedő, vele kegyes leereszkedéssel bánó, őt semmibe sem vevő életek mögött gyakran ilyen fejletlen Isten-elgondolás húzódik meg.

Az is keseregnivaló, ha valaki *eltorzítja Istenről szerzett ismereteit*, vagy egyoldalúvá fejleszti azokat. Van, akinek ijesztő az Isten. Fenyegetőn áll előtte, végül ható pillantásával állandóan ellenőrzi, és menten rácsap a hibázóra. Szinte élvezzi, hogy sujthat és büntethet. Olyan öröm nincs, amelyet el nem rontana. Nem tűrheti a békés, az örvendező, a boldog embert. De van olyan is, akinek puha, lágy az Isten. Isten, aki mindent elvisel. Az ember szolgája. Aki örül, ha foglalkoznak vele. Végző megállapításuk: Nem olyan komoly, mint amilyennek festik, hiszen büntetlenül lehet ellenkezni vele. Van olyan is, aki a velünk nem törődő Isten torzképét alakította ki magának. Elgondolása az, hogy megteremtett, és aztán már nem gondol velünk. Az emberiség, sőt az egész világ ellenőrzés nélkül, de jó szó nélkül is éli gyorsan futó napjait, amíg lejár szerkezete, és valahol csak leáll.

Másban, nem kevésbé sajnálatraméltóan, kiszáradt, *kiüresedett Isten fogalma*. Sok fogalomnak, sok szónak ez a sorsa. Minél gyakrabban használjuk, annál távolabbra kerül tőlünk; halványodik, egyre kevesebbet jelent, folyton veszít hatásából. Amikor a fecsegő véget nem érő szóáradatában felsóhajt: „Jaj, Istenem!”, tulajdonképp semmire sem gondol már. Amit mond, csak szó, komoly tartalom nélkül. Az ilyen szavak nem tudnak megmozgatni. Élényszerűségük eltűnt, és csak a pusztázó maradt belőlük. Így erőtlenednek el legjobb gondolataink, így színtelenednek el valamikor életet alakító gyakorlataink.

Engedjük teljes mivoltában hatni az élő Istent. Hadd legyen élővé és éltető erővé bennünk. Nyissuk ki szemünket, tárjuk ki karunkat és szívünket is, hogy egyre közelebb jussunk hozzá, amíg az örök életben színről-színre és olyannak láthatjuk, amilyennek még életünk legboldogítóbb pillanataiban sem gondoltuk.

A FÖLSÉGES ÚRISTEN.

Isten mindent fölülmúlóan nagy. Már földünk hatalmas tömege lenyűgöz. Elég a többzezméteres hegyeknek csak derekára is kapaszkodni, hogy nagy voltuk megdöbbenése az embert. A Himalaya csúcsai nyolcezer méter körül járnak; nyolcvanszor magasabbra emelkednek bazilikánknál. Félelmetes nagyság. Mégis, ha a földet egyméter átmérőjű gömbnek vesszük, csak por-szem rajta az égbetornyosuló magasság. És a beláthatatlan tenger! Akárhányszor napokat hajózhat az ember, amíg végre partot ér. És a nap! A föld holdjával együtt benne keringhet. És a naprendszer lélekzetet elállító távolságaival! Itt már csődöt mondanak a földi mértékek. És tudósaink szerint millió és millió ilyen csillagrendszer kering a világűrben! Felhőt bámulni, csillagot nézni nem üres ábrándozás. Az ég hol játékosan finom, hol nyomasztóan súlyos felhői árnyában, a csillagos ég sátora alatt azért lehet olyan jól imádkozni, mert megillet a természet mérhetetlensége, és halvány sejtelmünk támad annak nagyságáról, aki mindezt játékos kedvében, ajándéknak teremtette.

A szemmel nem látható *kicsinyek világa* épúgy Isten fölségét hirdeti. Az atómkok nagyítóval sem láthatók, és mégis egész naprendszert alkotnak kicsiben. Óriási, eddig még csak sejtett erők szunnyadnak bennük. Egy csipetnyi vízcseppben mozgalmas élet folyik. Miniatúr erdőkben csodás élőlények cikáznak. Élnek, táplálkoznak, játszadoznak és küzdenek létükért. Megdöbbenően érdekes, ha üveg közé szorítva levetítjük ezt a nyüzsgő világot. De akármennyire jók legyenek is kutató eszközeink, ennek a kis és nagy világnak csak felületét tudjuk érinteni. Mennyi minden rejtett még az ember

előtt, amiről egyelőre halvány sejtelmünk sincs, és talán nem is lesz! Nem is tudom, hogy melyik világ tesz megrendítőbb hatást a nézőre! Az bizonyos, hogy Isten a parányok világában is fölségesen nagy. Csodálatra indít a mérhetetlen és mégis oly finomkezű Isten!

A beláthatatlan nagy és a szinte megláthatatlan parányi világ élete a legteljesebb *rendben és összhangban* folyik. A kis kristályok csodás rendszere, és mellette a nagy mindenség bámulatos szabályozottsága lélekzetet elállító élmény, ha végső határáig átgondoljuk. Az egysejtű lény és a legbonyolultabb szervezet élete és életműködése egyaránt meghat. nagyszerűségével, ha nem a szokott felületességgel és fölényeskedéssel figyeljük. Mindennek megvan a maga helye. Isten egyik teremtménye kiegészíti a másikat. Mindegyik rendelkezésre áll, hogy az egész betölthesse feladatát. Semmi sem csúszik ki Isten irányító kezéből, hanem bámulatos összhangban teljesíti Alkotója akaratát.

Külön is megragadja lelkünket *a világ szépsége*. Nemcsak tömeghatást kelt; mindenütt meglepő aránya gyönyörködtet, gazdag változatossága leköti érdeklődésünket. A színek pazar bősége, a hangok összecsendülése egyre újabb szépségekkel lep meg bennünket. A zeneszerzők néha csalódásig hűen érzékeltetik a természet életét. De mi ez ahhoz, amikor a dalos természet éled. Hát még, amikor vihar van kitörőben. Sűvít a szél, zúg, morajlik, dübörög, mennydörög, villám cikázik, és a természet elsötétülése adja hozzá a megfelelő kulisszákat. Szinte nem is csodálom, hogy vannak természetimádók; olyan fönséges és szép Isten alkotása. Hát még milyen szép az, aki mindezt kigondolta, és akinek minden csak halvány visszfényel!

A szépség sokszor hideg, sőt rontó szándékok takarója lehet. Isten szépsége mellett gondos, *jóságos Atyánk*. Kezében melengeti az egész világot. Ha nem tartaná, széthullana, a semmiségbe süllyedne menten. De ő nemcsak fogja, hanem mindenre, minden egyes teremtményére külön szeretettel gondol; mintha mással nem is kellene törődnie a világon. Az atyák rendszerint nagyon jók, de szegények, fáradtak; a sok gonddal nem

tudnak megbirkózni úgy, ahogy szeretnének. Isten olyan atya, aki gazdag; az övé minden! Világosan látja, hogy mire van szükségünk, és olyan jó, hogy jóságát már csak szívvel tudjuk jelezni. Csupaszív!

ÉN URAM, ÉN ISTENEM!

Isten fönsége annyira lenyűgöz, hogy első hatásul megsemmisülő hódolatot vált ki lelkünkben. Ádám, bukása után, még szeme elé sem mer kerülni. „Hangodat hallottam. Félek tőled... azért elrejtöttem.” (Móz. I. 3, 10.) Ábrahám megdöbben meglepődéssel borul arcra Isten megjelenésekor. József pátriárka visszariad a rossztól, még gondolatára is: „Hogyan vétkezhetnék Istenem ellen?” (Móz. I. 39, 9.) Péter szinte összeroskad a halfogás csodájára: „Menj ki tőlem, Uram, mert bűnös ember vagyok”. (Lk. 5, 8.) Az ember elgondolja, Isten van jelen. Elcsendesedik, magába mélyed, hódolattal leborul és halkan sóhajtja: Én Uram, én Istenem!

Isten jelenlétében helyes ez a magatartás. Szabad a hódolattól megremegni, hiszen a Szentírás mondja, hogy előtte még a hatalmasságok is remegnek. Az Egyház sem veti szemünkre ezt a lelkületet, hiszen a Dies irae himnuszában ő maga adja a halott ajkára: „Remegtek és félek”. Nem kell janzenista elhidegüléstől tartanunk, ha a hódoló tisztelet élményét szívünk legmélyéig engedjük. Így sem jéghideg számunkra az Isten. Bár az bizonyos — és ez jól is van így —, hogy hódolattal nézve őt, elkomolyodása, nemtetszéstől bezáruló ajka, rosszaló szava, elvesztésének veszedelme kibíratatlan kinná válik számunkra.

Minél tovább szemléljük azonban Istent, annál jobban előtérbe kerül és meghat jósága. Ha fönséges nagysága megremegtet, gondoskodó atyai szeretete ujjongó, elragadtatott szeretetet és örömet kelt lelkünkben. A biztonságos nyugalom, az elégedett boldogság szinte eláraszt. Kifejezni nem vagy csak szegényes szavakkal tudjuk, amit átélünk. De élményünk oly magávalragadó lehet, hogy akadnak emberek — és mi is közöttük szeretnénk lenni —, akik a földi élet minden szépségét és

örömét mosolyogva elcserélik ezért a földön még csak megsejthető boldogságért.

A hódolat és a szeretet sokak lelkében *nem talál egyformán helyet*. Féltik is az egyiket a másiktól; mintha a hódolat a meleg szeretetet temetné el, a szeretet pedig a tisztelő hódolatot csökkentené. Az egyre mélyülő Istenhez kapcsolódás azonban gyöngéd szeretettel és mégis meghatódó tisztelettel teljes. Közel vonja magához, és mégis a magasba, messze maga fölé emeli szeretete tárgyát. Ha lelkünkben fölragyog Isten igazi arca, betelik vele egészen. Istent látjuk minden mögött. Nem szobrát, képét, gyöngé mását, hanem az élő és éltető, a fölséges és jóságos Uristent. Elgondolásainkat ő világítja és irányítja, elhatározásainknak ő a végső indítója. És ha így van, nincs tévedés, nincs kisiklás földi pályánkon. Életünket — őszinte boldogságunkra — keményen, de jóságosan fogja az isteni kéz; mi pedig lélekben gyakran leborulunk előtte, és sokszor elsuttogjuk: Én Uram, én Istenem!

MINDENEM!

A VILÁG.

A teremtés végén a fölséges *Isten előtt áll* a teremtmények beláthatatlan sora; ott a földünk, ott egész világunk. Kimeríthetetlen változatossággal sorakozik fel, amit Isten bölcsesége kigondolt. Megtaláljuk mindazt, amit Isten bőkezű jósága adott. De ha hosszasabban szemléljük a végeláthatatlan sort, furcsán érint valami. Az anyagvilág hidegen áll ott; belső keménységbe dermed; minden szereplésében a gép léleknélkülisége nyilvánul meg. A növények pompáznak ugyan; Salamon legnagyobb dicsőségében sem volt úgy felöltözve, mint egy közülük; de érzéstelenül, néma csöndben diszelegnek. Az állatvilág bámulatraméltó célszerűséget mutat, de ennek tudata nélkül él. Csupán magával, léte és faja fenntartásával törődik; egyébként bamba kérdésben peregnek le napjai. Mindannyit gazdagon ellátta a gondoskodó Isten; csodálatot keltő szépséggel ruházta fel; végtelen bölcseséget eláruló tervszerűséggel állította helyére — de mégis szívtelenül, lélektelenül állnak vele szemben.

A nézőnek elszorul a szíve. Hát *egy sem borul* le közülük alkotója lába elé? Egy sem érzi, hogy hódolat jár a világ urának? Egy sem szól? Nem áll élükre senki, hogy helyettük és nevükben hangot adjon a köteles elismerésnek és imádásnak? De melyiktől is kívánnók? Az élettelen anyagtól, az érzéketlen növénytől, a bamba állattól? Nem is sejtik, hogy teremtményük van; és ha sejténék, se tudnák kifejezni hódolásukat. Szomorú kép!

De mégsem! Isten épp most *teremt valakit*. Nagy ünnepélyességgel hirdeti ki világra jövetelét: „Teremtünk embert képünkre és hasonlatosságunkra!” (Móz. I

1, 26.) Álljon a teremtmények sorába; függjön alkotójától, mint azok. Hordozzon magában minden világból valamit. Az anyagból, hogy létezik; a növényből, hogy él; az állatból, hogy érez. De emelkedjék ki közülük. Legyen szeme, hogy meglássa a teremtet világot, és értelme is, hogy fölmérhesse a teremtés nagyszerűségét. Lássa meg Isten nagyságát, tudja csodálni minden rend, minden szép és minden jó forrását. Legyen szíve, hogy meghatódjék. Legyen jóakarata, hogy Istentől elragadtatva lelkesen a teremtmények élére álljon. És legyen hódoló szava. A világ és a maga nevében dicsőítő fohászként kiáltsa a mindenségbe: Áldjátok velem Isten teremtményei az Urat, mert széles e világon csodálatos az ő neve.

AZ EMBER.

Ami az emberi életből látszik, *hihetetlenül parányi*, gyöngé és mulandó. Olyan, mint a hullámfodrozódás, amelyet a víz fölött tova röppenő madár szárnyának érintése okoz. Ezt a kicsiséget érdemes fölmérni és átélni.

Távrolról nézve egy apró porszem kering a világűrben: a föld. Rajta lehelletszerű hártya, a természet világának szánt réteg. Évmilliók óta kering, kering nesztelenül a sok bolygó társaságában. Olyan kevéssé föltűnő, mint a többi parányi csillag. De közelítsünk hozzá! Ime, a *sima* gömbön hegyek emelkednek, nagykiterjedésű vizek terpeszkednek. Kezdetben minden mozdulatlan; a jég, a hó, a csönd birodalma. Azután lassan zöldülni kezd. Majd mintha apró bogárcák mászkálnának rajta. Még közelebb megyünk! A bogárcák az emberek. Egyre többen vannak; elárasztják a földet. Járják, túrják, házakat, városokat építenek. Közbe-közbe egymásnak esnek, egymást pusztítják. De egyre újabbak lépnek az elpusztultak, az eltűnők helyébe. Aztán ismét hűlni kezd a világ. Mind kevesebb lesz az ember a dermedő földön. Az utolsó is elhal, majd újra a jég, a hó, a csönd veszi át uralmát. A csöppnyi lény tiszavirág-élete elmúlt; vége a színjátéknak.

De Isten számára a csöpp lény azon a porszemen

sokkalta fontosabb a bolygóknál, a tejutak milliányi csillagánál, az egész teremtett világnál. És a röpke idő, amelyen át akár az egyes ember, akár az emberiség él, jelentősebb a csillagászat évmilliók korszakainál. A természetért, a csillagokért Isten nem áldoz fel egyetlen emberi szívet sem, de az emberért szolgálatba állítja az egész természetet, érte mozgósítja összes törvényét. Megteszi, mert az ő csókja ragyog az ember homlokán; arról a csöpp lényről az Isten-hasonlóság sugárzik. A teremtményeknek ő a hangadója, ő az elseje.

Az ember *Istennek köszön mindent*, de mindent! Létezését tőle kapta. Valamikor nem volt ember a földön, és Isten nélkül nem is lett volna sohasem. A végeláthatatlan hosszú sor első párját a világba kellett állítani, hogy folytatása, hogy történelme lehessen. De ez nem akármilyen létezés, hanem élet. És nem is akármilyen, hanem a legfejlettebb élet a földön. Csodás szervezet ennek az életnek hordozója. Az ember lát, hall, tapint, behatol érzékeivel a világ sok-sok külön birodalmába. Felhasznál mindent, aminek Isten urává tette. Értelmi tehetsége azután egészen kimagaslóvá, a teremtés koronájává magasztalja, és csöppnyi létére a világ erőinek összefogására képesíti. Mint a reflektor fénye, kutatja rejtekeit, és földéri a titkok világát. Akarata úrrá, királlyá teszi az egész világon: a nagy világon, de az ő kis világán is. Filigrán ujjai egy gombnyomással titáni erőket hozhatnak mozgásba, és foghatják le eszközeikkel a föld és ég csodás erőit.

De mindennél többet jelent, hogy Isten a kegyelem rendjébe állította az embert. Legyen kedves gyermeke, legyen örökre összekötve vele élete. A többi teremtménnyel csak mint szolgájával bánik, és szigorú törvényekkel fogja őket korlátok közé. Az ember egészen közel van szívéhez. Igaz, a gyermek is szolgál; atyja akaratát neki is teljesítenie kell. De hasonlíthatatlanul más az életstílusa és a bánásmód is, amelyben részesül. A gyermek szeretetben fürdik, azért szolgálata könnyűvé, boldogságossá válik.

Mit kíván az emberiségtől Isten? Hogy az igazságnak megfelelően viselkedjék. Számoljon helyzetével, és

ismerje el őszinte természetességgel, hogy a többihez hasonlóan ő is teremtmény; akkor is az, ha Isten kegyelméből az élen jár, ha mindjárt gyermeki jogokat élvez is. Ha teremtmény-voltát tudatosan vállalja, életének egész iránya majd ehhez simul, világnézete ezt tükrözi vissza. Istennel szemben hódoló tisztelettel viseltetik; elismeri és vállalja, hogy tehet vele tetszése szerint. Amint Héli főpap mondta, amikor megtudta Isten döntését bűnösen elnéző élete felől: „Ő az Úr, tegye azt, amit jónak lát”. (Sám. I. 3, 18.) A teremtmények urának érezheti magát, mert azzá tette őt az Isten, de nem bánhat velük zsarnoki uraskodással. Isten terveit nemcsak önmagával kapcsolatban, hanem a teremtmények fölhasználásában is nagy tisztelettel kell tekintetbe vennie. Nem ő az istenük, hanem azért került élükre, hogy azt a dicsőítést, amit nem tudnak kifejezni, az ember mondja el, hol szóval, hol élete tetteivel.

Isten *semmi sem hagy viszonzatlanul!* Nagy tisztesség már az is, hogy az emberiségnek ilyen feladatkört adott! Valóban nagy kiftüntetés. A megbízatás nagysága a megbecsülés mértékét jelenti. De az Istent szolgáló élet értékke fejleszti, kibontakoztatja azokat a képességeket is, amelyek az emberben rejljenek. Az ember, tapasztalat szerint, céljaival nő nagygyá. Feladata emeli, végzett munkája csalja ki a benne rejtőző erőket. Élve lesz az élet egyre teljesebbé és bensőségesebbé. Amíg végül minden emberi törekvésnek maga Isten lesz igen nagy jutalma. A többi teremtmény kénytelen megelégedni azzal, hogy betöltötte Isten-szabta feladatát; utána összeomolhat. Az ember életét Isten nem dobja sutba, ha teljesítette rendeltetését, hanem boldogító közelségébe emeli.

ÉN.

Az emberiség elvont fogalom. Egy lépéssel tovább kell mennünk. Mit ér egyéni életünk Istennek? Mi a mi szerepünk, a mi föladatunk?

Isten az emberiség nagy karában *megosztja a szerepeket*, a tennivalókat. Hadd legyen világának újabb szépsége és tökéletessége a különböző hangok, a különféle

életek összecsendülése. Egy célja van minden embernek, de máshonnan, más pillanatban, adott jelre indul. Útja is más lesz, de a végén oda kell érnie, ahol Isten-atyja várja. Érdemes ezt az életutat magunkban és másokban megfigyelni!

Rövidebb-hosszabb idő előtt bennünket is létrehívott az Úristen. A világ tovább forgott volna, az emberek hiányunk érzése nélkül éltek volna, Isten is meg lett volna nélkülünk. Tehát ajándék a létezésünk. Az Úr bőkezű jósága adta meg a lehetőséget, hogy szerepet játszhasunk világában. Életünket mindjárt védő környezetbe, a családba állította, különben elpusztult volna. Édesanyánk babusgató szeretete, édesapánk gondoskodása, testvéreink együttérző érdeklődése és támogatása kísért; azt akarta, hogy így vigyázzanak ránk. Értelmünk korán bontakozott. Akaratunk hamarosan feladatokat tűzött maga elé. Gyermekes dolgokat, de az akkor nagyot jelentett. Közben megkereszteltek. Az embergyermekség mellett, sőt azt felülmúlóan, Isten gyermekévé lettünk.

Ez eddig nagyjából közös emberi sors. De azután Isten közvetlenebbül is belenyúlt életünkbe, mert sajátos értéket akart kihozni belőle. Részletfeladatra kezdett hangolni. Nem hatalmi szóval intézkedett, hiszen szabadakaratot adott, hanem hajlamot, vágyat, képességeket és lehetőséget adott az élet egy-egy egészen egyéni munkájára. Egyeseket teljesen és közvetlenül a maga személyes szolgálatára jelöl ki. Boldog embersors, ha valaki nemcsak az értelmetlen teremtmények hódoló hangja lehet, hanem Isten nevében és erejével embertestvéreinek irányítója és lendítője is. Megható, az Úr elfogad életet, hogy az egészen és kizárólagosan az övé legyen. Másokat viszont — a legtöbb embert — külső feladatok megoldására küld az Isten. A léleknélküli világ igába hajtása, fölhasználása és alakítása az egyik csoport tennivalója. Egy részük élettársat kap maga mellé, hogy vele egy szívvel, lélekkel építsen családi fészket és növecsse tovább az emberiség életfáját. A másik teljesen a közösség szolgálatában használja föl életerőit és valósítja meg közben Istennek történelmet alakító gondolatait.

Csodálatosak ezek az utak. Az Úr csöndesen meg-

illeti a lelkünket; talán azt sem tudjuk, hogy mikor és hol. Mások szava buzdít; életük fölemelő példája vonz, vagy torz alakulása taszít; a kegyelem állandóan noszogtat, emel, erősít, — és kifejlődik hivatásunk. Vállalásához nagy bátorság kell mindig, mert egy életre szóló feladatot jelent, és akkor lép mindent lefoglaló követelésével élénk, amikor az ifjúkor fejletlenségében inkább kapni szeretnénk; amikor még támogatásra vágyunk, és gyöngeségünkben biztos védelmet kívánunk. De a végén Isten kegyelméből szinte csodálatosan hősi lendülettel vállaljuk az Úristen közvetlen vagy közvetett életszolgálatát, tesszük magunkévá hivatásunkat, és válunk ezáltal nagykorúvá Isten családjában.

Az élethivatással kapcsolatban *Isten kívánsága* az, hogyha még kapujánál állunk, vegyünk erőt magunkon, és komoly megfontolás után lépünk be határozott lépéssel, egy egész életet tartva jószándékkal kezünkben. Ne torpanjunk vissza attól, amit mennyei Atyánk oly nagy jóssággal kínál nekünk. Ha pedig már vállaltuk életfeladatunkat; nőjünk benne Isten kedves és hűséges szolgáláivá, akik nem csikorgó fogakkal, hanem örömmel végzik kötelességeiket. Lessük minden kívánságát, és teljesítsük lelkesedve; mutassuk meg életünkkel, hogy őt rajongva szerető gyermekei vagyunk. Ahogy a hivatás elfogadása nagy odaadást és hősies bátorságot kíván, gondozása sem jelent kisebb feladatot. Hogy hivatásunk el ne sekélyesedjék, életünk szinte minden napján meg kell újítanunk odaadásunkat. Az odaadás szolgálatát nem elég egyszer vállalni, azt állandóan élni kell.

Isten az egyéni életben is *tetézve viszonz* minden szolgálatot. Elsősorban megbecsül. A legnagyobb megtiszteltetés, ha valaki az Úr közvetlen környezetébe kerül, ha személyes szolgálatát adhatja, és a legbensőbb kapcsolatba léphet legfőlségebb Alkotójával. De a közvetve szolgáló számára is fölmagasztalás, hogy Isten munkáját végezheti, mert az Úristen szolgálata uralkodás. És mennyire boldogító érezni azt is, hogy odaadó szolgálatunk viszonzásaképp Isten meg nem érdemelhető kegyességében részesülünk. Hivatásunk maga is ajándék. De Isten még azzal tetézi, hogy elfogadásáért és

szegényes közreműködésünkért szeretetét adja. Életünk végén pedig összegyűjti majd munkánk minden időt álló értékét, és kimondhatatlan boldogsággal áraszt el. Jutalmul a legnagyobbat adja, amit csak adhat: Onmagát.

Ilyen életre szemelt ki az Úr. Hálás lelkünk a maga és minden rábízott teremtmény nevében hódoló tisztelettel és bensőséges szeretettel feleli erre a megtisztelő jóságra: Én Istenem, én Mindenem!

NEM KELLESZ!

A KÍSÉRTÉS.

Egyedül az remélheti élete sikerét, aki Isten szolgálatában mindvégig hű marad. Aki elég erős ahhoz, hogy a csalogató szirénhangok, a lelkében nyugtalankodó vágyak és ösztönök ellenében, egész életére odakösse magát alkotó Atyjához. Hogy megerősödjünk hűségünkben, és ne könnyelműsködjünk soha, vessünk egy pillantást az Istentől elszakadt élet mélységeibe is. Nem árt, ha a szakadékba nézünk, és a veszedelmet meglátjuk. Annál inkább kapaszkodunk majd abba, aki életünk egyetlen megdönthetetlen tartóereje. Elgondolásunk nem elméleti időtöltés lesz, hanem keserves lehetőségekkel számoló életbőlcseségre nevel.

Az ember kiváltságos helyzetében nagy kísértés rejlik. Ő *a teremtmények elseje*, és Isten akaratából uruk is. Az élen jár, és elsőségét senki és semmi el nem vitatja tőle. Nem is tehetné, hiszen mindegyik nevében ő beszél; mindnek nevében csak neki van mondanivalója. Lehetnek az embernél nagyobb erők is, ezek azonban csak a nyers hatalmat jelentik, amely fölött előbb-utóbb úrrá válik. Az ember kiemelkedő helyzete nagy veszélyt is jelent; túlságosan sokat gondolhat önmagáról. A legmagasabb csúcs könnyen elnézhet mások fölött, és nem veszi észre, hogy lábával ugyanott áll, mint a jelentéktelen dombocská. Elfelejtethi, hogy minden elsősége mellett végeredményben ő is csak teremtmény, és az is marad örökre.

Az *Istenhasonlóság* még előkelőbb helyet biztosít az embernek. Szívünket megmelengeti a Szentírás ünnepélyes bevezetése teremtésünk előtt. Isten kegyességét látjuk benne, aki maga is fel akarja hívni a figyelmet

ajándéka rendkívüli nagyságára. „Kevéssel tetted őt kisebbé az angyaloknál, dicsőséggel és tisztelettel koronáztad.” (Zsid. 2, 7.) Ez a kitüntető felemelés nagy öntudatot adhat. Arra ösztönözhet, hogy becsületet hozzunk az ajándékokra és ajándékozóra egyaránt. A felületes azonban — és sajnos, sokszor vagyunk felületesek — azt is fejében forgathatja, hogy nincs is oly távol Istentől. Csak vakmerő lendület kell, hogy Prometheusként megostromolja az eget, és meghódítása magának az Úristen magasabb helyét.

Isten *szabadakaratot is adott* az embernek, mert öntudatos és önkéntes hódolatot kíván tőle; a legtöbbet, a legnagyobbat, amit teremtménytől megkívánhat. Az ember nem élettelen, érzéketlen báb. Tettein, lelkén nem a természet vastörvénye uralkodik — ha más téren alá is van vetve annak —, hanem saját állásfoglalása szabja meg élete irányát. Isten betörhetne a lélekbe, és egy rohammal örökre elfoglalhatná azt. Ragyogó fénnel sugározhatná be. Hatására kétségtelenné és világossá válnék, hogy mire való az élet, és mire irányul leélése. Szeretetével úgy betölthetné a lelket, hogy folytonos ingadozását, állandó habozását és gyávaságát tántoríthatatlan hűséggé érlelhetné. Megtehetné, és mégsem teszi, mert azt akarja, hogy az ember ne ellenállhatatlan ösztönzésből, hanem mérlegelve és szabadon válassza őt. Isten a világ Ura, az emberé is, de úgy bánik a világgal, az emberrel meg különösen, mintha nem volna a világ Ura. Úgy tűnik, mintha a természet törvényei s erői magukban is megállanának és maguk jelentenék a világot fönttartó és kormányzó hatalmat. Az ember is élhet és tehet, mintha Isten nem léteznék, pedig ő is általa lett, és ha fönn nem tartaná, azonnal összeomlanék. Az Úristen azt akarja, hogy az ember életiránya necsak függetlenül nyugodjék, necsak Isten ajándéka legyen, hanem a maga döntésén forduljon meg. Maga nyujtsa ki kezét Isten után, maga kapaszkodjék bele öntudatos élniakarással. Szabadakaratunk emberi méltóságunk alapja; az emberi élet komolyságát biztosítja. Nélküle nem menénk emberszámba, hiszen alig különböznénk a lélektelen teremtményektől. A szabadakarát azonban nemcsak

az öntudatos és önként vállalt Isten-szolgálatot teszi lehetővé; az ellenkezésre, a lázadásra is lehetőséget nyújt. A szabadság választásra képesít, de a választó nem mindig az igazi érték után nyúl, hanem akárhányszor az értéktelen csecsebecse tölti be vágyait. A gőg és hatalomvágy amúgyis erős az emberben, és folyton a teljes függetlenség kivívására biztatgatja.

Az ember nagyságát az is mutatja, hogy Isten *feladatokat tűzött eléje*. Parancsokat adott, hogy szabadakaratát gyakorolhassa, hogy állást foglalhasson fölséges és szeretetreméltó Alkotója mellett. Minek is volna szabadakaratunk, ha nem használnók? Minden teremtmény betölti rendeltetését; életcél, természetünkhöz szabott feladat nélkül csak mi legyünk? Minden teremtmény megvalósítja Isten egy gondolatát; csak ránk ne lehetne bízni az egész teremtetett világban semmit? A feladat-adás azonban azt is jelenti, hogy az ember elzárkózhatik teljesítése elől. Megtehetjük, hogy életünk végén üres kézzel állunk Urunk elé. Megtörténhetik, hogy talentumainkat nemcsak nem kamatoztatjuk, hanem örök kárunkra a meglevőket is elherdáljuk. De ha búsító is ez a lehetőség, ne tévesszük szem elől, hogy a parancsot nem kell áthágni, a feladatot nem kell visszautasítani, nem kell vétkezni. A parancs és feladat a hűség bizonyító példája lehet épúgy, amint Isten kívánságának elutasítására is alkalmat nyújthat.

A BŰN.

Az emberben szunnyadó lázadó hajlamok nem maradnak a lehetőségek birodalmában. Sokan szabadjukra engedik, sőt állandóan növesztik őket, amíg egyszer csak kitörnek és pusztító viharként söpörnek végig a lelkükön.

Már az *első ember* föllázadt Isten ellen, és vétkezett. Szomorú történetét senki sem meri mesének nevezni; annyira ott van nyoma minden nép történetében. Balépésének következménye, a bűn és bűnhődés pedig élő, belénk markoló valóság. Az ember komoly óráiban könynyes szemmel olvassa a Szentírás beszámolóját Ádám és Éva viselkedéséről. Feszült figyelemmel kíséri a próbát, amelyről érzi, hogy az ő sorsát is eldönti. A próba

nem sikerült; az emberiség feje csunyán elbukott. Őszinte aggodás kél lelkünkben, és szorongás fog el bennünket, mi lesz ezután?

Aggodalmunk nem alaptalan. Az összüölök után *hosszú sor* következik. A gyermekek és unokák jó tanítványok; akárhány még fölül is múlja mesterét. A bűn mindig értett ahhoz, hogy a szép és jó ruhájába öltözzék, s így még nagyobb vonzóerőt képviseljen. Propaganda készíti útját; a kísértő szemfényvesztése. A megelőző bűn nehézkedési ereje nyomasztó erő. A látszat, a szóvirág, a vakmerő hazugság eltakarja ártó vonásait. A teremtés koronája pedig mintha vak volna. A nagy romlás óta szű rája, baktérium fertőzi lelki életét. A bűn némelyeket csak beszennyez, másokban azonban félelmetesen kibontakozik sötétsége. Vannak gyökerükig romlott, teljesen átrákosodott életek, amelyeknél már csak összeomlás következhetik. Vannak bacillushordozók, akik közelében veszedelmes élni, mert mindenkit megfertőznek.

És ha még csak egyesek lázadnának Isten ellen. De gyakran *nemzetek* vállalnak ilyen szerepet, és ilyenkor óriási méretekben, milliószor fölfokozva mutatkoznak a bűn következményei. Az erkölcsi romlás még az egyesekben is szomorú jelenség, azonban megdöbbenítővé válik, ha országok vallják a romlást programjuknak. A hitbeli ingadozás mindenkiben sajnálatraméltó, de félelmetes, ha egy egész nép elveti magától a hit világító fényét és tartóerejét. Az Isten ellen lázadás az egyesnek is élete csődje; ha egy nemzet teszi, megdöbbenítő az előbb-utóbb bekövetkező összeomlás.

Mi is találkoztunk már életünkben a bűnnel, sőt rabszíjára fűzve vele meneteltünk. Nem akarjuk az Istentől is elfelejtett multat fölforgatni; *nincs értelme* annak, hogy a szégyelnivaló, de rendbehozott emlékek földözésével nyugtalanná tegyük lelkünket. Azonban jó, ha az emlékezés fényszórójával nagyjában végigpásztázzuk a multat. Érzéseink mennyi rossz előtt kitérték lelkünk kapuit. Képességeinket hányszor használtuk rosszra. Isten parancsaiban sokszor nem szeretetét láttuk, hanem a kellemetlen és kikerülni való akadékoskodást. Hiva-

tásunk kötelességei jelentkeztek, de volt, hogy betöltetlenül maradtak. A kegyelmek áramlása, a szentségek sok lelki hatása akárhányszor lepergett rólunk. Előfordult, hogy a helyek, amelyeken jártunk, a személyek, akikkel éltünk, mindaz, amit ajándéknak szánt az Isten, a rontás alkalmává lett életünkben.

A mult szomorú emlékeinek fölidézése természetesen nem azt jelenti, hogy csak rossz van életünkben. Most elsősorban erre figyelünk, de óvakodunk attól, hogy a jót letagadjuk vagy kisebbítsük. Ez egyrészt Isten dicsőségét csökkentené, mert kegyelmét mutatná hatástalanak, másrészt azt a kétségbeesett gondolatot sugalmazná, hogy úgylis hiába minden, a rossz ellen semmit se lehet tenni. Pedig a valóság az, hogy nagy tömegek élnek szabadon a rossztól, és a szent élet nem tartozik a ritkaságok közé. A mi életünk is sok szépet és nemeset mutat, sok örömet és megnyugvást kelthet a lelkünkben. De azért a bűn szomorú valóság, és ez az, amire most jobban figyelünk.

A bűnbeesés *lélektana* nagyon tanulságos. A lélek szilárdsága akkor inog meg, amikor az emberben elhalványul Isten helyes fogalma. Nem látjuk világosan, hogy az Ursten a kezdet, a központ és a vég, akitől minden származik, aki mindennek értelme és végső célja. A végtelen Isten ködbe vész, és a ködben elmosódik nagysága. A bennünket határtalanul szerető Atya képe életelenné halványodik. Az élet súlypontja így észrevétlenül az emberre tolódik. Isten fogalmának elszíntelenedésével elmosódik a világ és sajátmagának teremtményvolta. Az ember kerül az élet központjába; magát állítja oda célnak. Szerelmes lesz önmagába, majd isteníti magát, és ezzel lényegében bálványimádóvá válik. Sokszor ennél is mélyebbre csúszik, és szenvedélyeinek engedve, más teremtmény előtt hódol Istent megillető odaadással.

És ha Isten parancsot ad neki, vagy számonkéri élete beállítását és tetteit, azt vágja oda — természetesen nem ilyen nyersen, hanem burkoltan és óvatosabb fogalmazásban: Nem kellesz! Megvagyok nélküled! Magam akarom élni életemet! Ezt mondja, ezt éli, ha közben fáj is

a szíve, ha mindjárt meg is őrzi a külső látszatot. Esztelen ember! Törés támadt életében. Festett világban él, ábrándokat kerget, és borzalmas lesz az ébredése.

MIT TETTEM?

Az ember kénytelen előbb-utóbb *szembenézni cselekedeteivel*. A rossz, a bűn akkor leplezetlenül, a maga mivoltában tárul fel előtte, és semmi kétséget sem hagy igazi „értéke” felől. Megtörténhetik ez már földi életünkben, amikor magunk vagyunk tetteink részrehajlás nélküli kemény bírái. De megtörténhetik túlvilági életünk kezdetén is, amikor Isten nyitja meg szemünket, és állítja elénk lázadó tetteinket. Jobb, ha a szembenézés itt történik. Földi vándorlásunkban még változtathatunk életünk irányán, és megkímélhetjük magunkat a később helyre már nehezen hozható élet-tragédiától.

Azért csak állapítsuk meg könnyörtelenül, hogy *a bűn gonoszság*. Könnyen osztogatjuk ezt a jelzést, de a bűn valóban megérdemli. A teremtmény megsérti Urát; a semmi vakmerően szembehelyezkedik az isteni fölséggel. Ennek a sértésnek mélységét csupán az érti meg igazán, akinek Istenről helyes fogalma van. És milyen elbizakodottság kell ahhoz, hogy valaki vétkezve szemtől-szembe bántsa meg az Őristent. Az emberekkel szemben azért hibáznak oly bátran, mert többnyire távollétükben bántják őket. Istennél ez lehetetlen, hiszen nemcsak szavaink és tetteink, hanem minden gondolatunk és szívünk összes redője tárva van előtte. Nem szabad felednünk azt sem, hogy Isten tenyerén és tenyeréből élünk. A szemtelenség netovábbja, ha valaki ezt jól tudja, és mégis gyalázní merészeli bűnével élete főntartóját. Nem élhetünk vissza azzal, hogy Isten a földi életben mintha lemondott volna mindenhatóságáról és büntető igazságosságáról.

Azt is csak valljuk meg, milyen *hálátlanság* minden bűn. A vétkező rosszal fizet a jóért, amit föl sem mérhető bőségben kapott. Sok mindenről megállapíthatjuk, hogy mennyire Isten jóságából lett osztályrészünk; de sokkalta több az, amit az Őristen ezen kívül adott. Az

ember nem is sejti, hogy mi mindent tett érte mennyei Atyja attól a pillanattól kezdve, amelyben az életbe állította; mikép alakította, gondozta, védte és rendelt másokat is oldala mellé.

A hálátlanság még nagyobb foka, hogy a bűnös vissza is él Isten jóságával. Ajándékát fordítja ellene. Szemét azért kapta, hogy Isten szépségét lássa, és eligazodjék az örök életbe vezető úton. A bűn az ocsmány-ságot engedi be rajta, sőt készakarva irányítja lelkébe. Száját gondolatainak közlésére, Isten dicsőítésére kapta. A vétkező szegyelelnivaló gondolatait, vágyait tárja vele ország-világ elé, és a sértések özönét zúdítja Urára. Keze, az életfönntartás művészi eszköze a lelki halál szerszámává lesz. Lába, amely arra szolgálna, hogy Isten útján vigye közelebb céljához, a vétkest egyre távolabb viszi attól.

Milyen becstelenül hálátlan a bűnös azért is, mert kitüntető kiválasztását semmibe sem veszi. Értelmet kapott, hogy az emelje a többi teremtmény fölé. És most az utolsók utolsója lett, mert esztelen lény nem súlylyed oly mélyre, hogy Istent bántsa. Akaratát azért kapta, hogy öntudatosan válassza a jót, és szabaddá tegye magát a lefelé húzó erőktől. És most mégis szembefordul a legfőbb, az egyetlen jóval. Az, aki a teremtes koronájaként arra van hivatva, hogy összefogja és Isten elé vigye annak minden megnyilvánulását, disszonáns hang a gyönyörű együttesben, és ezzel a teremtmények hódolatát rontja el.

A bűn legborzalmasabb megnyilvánulása azonban az, hogy *összetöri a szeretetet*. A szeretet értékelés, magasba emelés; és a bűnös vétkével a teremtmények mögé, ön-maga mögé helyezi Istent. A szeretet vonzódás; a bűnös elidegenedik Istentől, és félretolja, megveti őt. A szeretet boldogító élmény; a bűnös értéktelenre pazarolja lelke legszentebb érzelmeit. Amikor az ember megbántja Istent, saját alantas életfelfogását, kifosztottságát és nyomorult voltát mutatja.

Romok láttán az ember lelkét megnevezhetetlen fájdalom üli meg. A lélek romjain és törésein is csak sírni lehet. A romlás okával szemben pedig elítélő útat fog

el bennünket. Ne is kelljen a bűn se testünknek, se lelkünknek. A leleplezett gonoszságra ne lehessen már szépítő palástot teríteni. A bűn jelentsen mindig komoly veszedelmet, és ne tudjuk közömbösen fogadni közeledését. A világ játszik a bűnnel, és semmiségnek mondja. Mi jól látjuk, hogy ez az egyetlen rossz a világon.

MIÉRT IS TETTEM?!

KINEK ÁRT A BŰN?

Rosszul sikerült vállalkozások után sokszor hallja az ember a sóhajt: „Ha ezt tudtam volna!” A sóhaj akár-hányszor nem őszinte. A tudás nem döntő. Azután meg hányan tudják, ismerik a bűn gonoszságát s romboló következményeit, és mégis elkövetik azokat. Sőt vannak, akik úgy gondolják, hogy a következmények ismeretében fölkészülhetnek a vétkezésre, és távol tarthatják testüktől-lelküktől a fenyegető veszedelmeket. A bűn ellen nemcsak a tudás, hanem elsősorban a lelkület, az élet-felfogás vértéz fel.

A lelkület, de a tudás szempontjából is sokat jelent, ha elkísérjük szomorú útján a bűnöst, és megfigyeljük, mire jut; milyen termést gyűjt be az, aki az Isten elleni lázadás viharhajait veti. Sok megdöbbenő jelenséget fogunk látni, és szívből kívánjuk majd, hogy ezen az úton ne induljunk el soha. Elég, hogy talán már eltévelyedtünk valaha életünkben. Elég, ha mások sorsa nyújt tanulságos és elrettentő példát.

Istent a bűn nem kisebbíti. Igaz ugyan, hogy a vétkes ezt megkísérli, amikor ellene fordul. Félelmetes, amikor abba a sátáni kísérltetbe kezd, hogy Istent letaszítsa trónjáról és helyébe üljön; legalább saját lelkében. A próbálkozás azonban, hogy Istent megfossza hatalmától és sorsdöntő szerepétől, mindig kudarccal végződik. A támadás összeomlik, visszapattan, és azt sujtja, aki ilyen esztelenségre vállalkozott. A lázadás azt bélyegzi meg, aki Urát akarja bántani.

Isten hatalma töretlen marad. Nem ingatják meg a szakadatlan ostromok; még akkor sem, ha egész nemze-

tek támadnak ellene. Az Úr szánakozó sajnálkozással szemléli, hogy a törpe, tisztavirágéletű ember rövidlátásában olyasmire vállalkozik, ami még tökéletesebb teremtménynek sem sikerült, és nem is sikerülhet soha.

Szépsége, szentsége sem szenved az ember gyalázkodásától. Hiába dobál rá sarat; visszahull az emberre, aki célba vette. Ő maga csak ragyogóbban tündöklök, és még jobban kiemelkedik abból a sötét háttérből, amely a gonoszság vont köré.

Legnagyobb ajándéka és legdrágább kincsünk, mérhetetlen szeretete, sem fogyatkozik meg a bűnös sértetéseire. Mint az éltető nap továbbra is fogyhatatlan gazdagsággal árasztja a világra sugarait. Még a bűnöst is részesíti szeretetében; csak más formában kénytelen azt kimutatni vele szemben. A szeretet nemcsak dédelgető jószág, hanem a szakadéktól keményen visszarántó erő is.

Dicsősége nem szenved csorbát. Ki venné észre, ha egy ember kiválnék a teremtmények Istent magasztaló karából? Ott van helyette számtalan más, aki még buzgóbban, még nagyobb lelkesedéssel, a megbántást jóvátenni kívánó szeretet még nagyobb bensőségével zengi az Úristen dicséretét. És ha milliárdok tennének így, ha minden ember Isten ellen fordulna, pótolná a többi teremtmény hódolása. És megmaradna Isten, aki nem szorul másra, aki magának elég, és szentháromsági életében az isteni boldogság és dicsőség végtelenségében él.

A bűn az ember tragédiája! Élete teljes egészében Istentől van; semmije sincs, amit nem tőle kapott volna. Az Úristen az emberi élet egyetlen értelme is. Minek is volna földi élet, ha nem Istennél kötne ki feladatai megoldása után? Az Úr helyébe mást tenni nem lehet. Aki megkísérli, hogy életének alapját félretolja, és mást állítson vagy maga tolakodjék helyébe, nem Istent ingatja meg, hanem, helyrehozhatatlan kárára, magát szakítja el tőle.

Ha a föld eloldaná azt a hatalmas erejű mágneskötelet, amely szilárdan a naphoz köti, mint a parittyá köve hajítódnék a világűrbe. Egyidőre talán vakítóan ragyogna, de azután összezúzódnék a többi égitesten, vagy

szétrobbanna és elporladna vonzásuk hatására. Elszakadása értelmetlenségbe, ürességbe, romlásba, halálba hullás volna. A nap tovább ragyogna az égen, csak a föld nem élvezhetné melengető, termékenyítő hatását.

A szőlővessző sínyli meg, ha elválik a szőlőtőtől. A tő egyre újabb hajtásokat hoz; az elszakadt vessző viszont elszárad, és silány tüzelőanyaggá válik, a helyett, hogy tüzes bort adó szőlőt termelne. Ha a növények a nap ellen lázadva becsukódnának sugarai elől, és ezzel bizonygatnák függetlenségüket, nagyon hamar elfonnyadnának, egyre jobban sárgulnának, és elszáradva végül is kipusztulnának. Pompázó virág nem fakadna, frissítő gyümölcs nem teremne rajtuk. A nap azonban nem lenne szegényebb, hiszen eddig sem kapott tőlük semmit.

Ha a hal otthagyná a vizet, és szárazra vetődnék, éltető elemétől fosztaná meg magát. Sem levegő, sem táplálék nem jutna neki, és ezért nyomorultul elpusztulna. A víznek nem ártana hűtlenkedésével. Az eszeveszett pók is elszakíthatja hálóját vezető szálát; azt, amelyen új birodalmába és várkastélyába ereszkedett. De számolnia kell azzal, hogy remeke összeomlik, és újra kezdet mindent.

Az ember tartóereje, erőforrása és életeleme Isten. Ha elszakad tőle, azt töri össze, azt oltja ki, azt távolítja el magából, ami legfőbb, sőt egyetlen értéke, ami szép és nemes, ami voltaképpen emberré teszi. Azt veszti el, ami élete boldogságát jelenti.

AZ EMBERISÉG MEGRONTÓJA.

A bűn az emberiség életében ennek az igazságnak szomorú bemutatója. Milyen boldog volt az *első ember*. Isten gyermekeként élt egy határtalan jóságtól adott környezetben. Istengyermekeknek lenni boldogító biztonságot jelent; az Istenadta környezet pedig ennek érzékeltetője. Ha valamit nagyon kíváncsi akarunk jellemezni, ma is a „paradicsomi” jelzőt tesszük melléje. Az első ember eszményi életet élt. Állandóan Isten közelében volt; úgy érezhette, hogy minden lépését mennyei Atyja szeretetétől meleg szeme kíséri. Tehetségei, ezek a nagy élet-

ajándékok, pompásan fejlődtek és érvényesültek. Értelmi képessége sziporkázott, és a legnehezebb feladatokat játszva oldotta meg. A munka örömet jelentett számára; alkalmat adott tehetségeinek kibontakozására és gyakorlására. Akaratának tere az egész világ volt; Isten hatalmas alá rendelt minden teremtményt. A világon teljes összhang uralkodott; minden az embernek szolgált, mert ő is alávetette magát Isten akaratának. Így a teremtmények hódolata zavartalan tisztaságában áramlott rajta keresztül az Űristenhez. Boldog élet, amelynek az lett volna a betetőzése, hogy fonala megszakadás nélkül ért volna az örökkévalóságba, Isten boldog színe látására.

Amikor összületeink szerencsétlenül szembehelyezkedtek Istennel, gyökeresen megváltozott minden. Napsugaras életüket a sötétség vigasztalansága váltotta fel. Istengyermekek már nem nevezhették magukat. A kitüntető és boldogító elnevezés nem járt nekik, mert Isten elnevezései csak valóságokra alkalmazhatók; ők már eljátszották Isten kedves gyermekeinek életét. A közvetlen érintkezés is megszűnt, hiszen ez csak következménye a lélek állapotának. És elveszett minden, ami ezzel járt. Maguk is megéreztek, mert elbújtak Isten elől. Elveszett a béke és boldogság; nyugtalanság fogta el őket és félték. Tehetségeik visszafejlődtek; az ember szinte állati szintre zuhant. Naív csacsiságokat tettek, hogy kikerüljék a mindentudó Istent. Odalett a teremtmények összhangja is. Függetlenítették magukat az emberektől, sőt elene támadtak, és Isten ostorává lettek számára. Az Űr ezt úgy fejezi ki, hogy Ádámnak arca verejtékével kell keresnie kenyerét; hogy a föld tövist és bojtort terem. Az élet fonálára is szakadás várt. Az embernek fájdalmas sötét kapun, a halálon kell áthaladnia, hogy Istenhez érjen. És nem a tapasztalás bizonyossága, hanem a látszatok ellenére magát Isten karjaiba vető hit segíti át a nagy akadályon.

A festők mély lélekismerettel igen sokszor úgy festik összületeinket, hogy a boldogság helyéről kiutasítva eltakarják szemüket. Ne lássák, hogy mit vesztek, és milyen szörnyű helyzetbe kerültek. De mindhiába! A bűn

következményeivel akarva, nem akarva, szembe kell nézni.

Az emberiség élete a bűn következtében egészen más irányt vett. Az Úristen könnyű, boldogító utat nyitott, hogy az ember nagyobb erőfeszítés nélkül elérje őt. Az első ember ezt az utat eltorlaszolta és járhatatlanná tette. Most tehát más, terheesebb, keservesebb úton, folyton kutatva, ide-oda tévelyegve kell keresni a szem elől tévesztett irányt. És ezt a nehezebb utat hozzá még sötét árny borítja. A bűn és kísérete ott ólálkodik környékén, hogy még kínosabbá tegye a vándorlást. Ott leselkedik a baj, a betegség; ott a halál, és teszi még nehezebbé a testileg, szellemileg leromlott vándor törekvéseit. Nem is lehet ez máskép; a bűnhődés a bűnnel sötét egységet alkot, és árnyként követi nyomon.

Mivel az emberi életek egymásba fonódnak, titokzatos kölcsönhatások is érvényesülnek. A rossz fertőző ragályával, és behajszol olyan küzdelemben, amely tengerek keservével és megszámlálhatatlan áldozatával meggyötri az embereket. A háború átélt sötét hónapjai mutatják legszemléltetőbben, hogy milyen a bűn igazi élete és világa. Pedig nagyon enyhítette komorságát Isten gyermekeinek túlárado és találékony jósága, a jót akarók összetartása és a nemes lelkek emelő ereje.

AZ EGYÉNI ÉLET TÖNKRETEVŐJE.

Ne mondjuk, hogy a romlás tőlünk távol játszódik le, és nem érdekel bennünket. Életünkbe vág, egyrészt azért, mert környező világunk hatása lelkünkbe is gyűrűzik, másrészt azért, mert a lelkünkbe engedett bűn bennünk is elvégzi rombolását. Isten szaván fogja tékozló fiát. Azt mondta: „Add ki örökségemet!” Kiadja neki; azt, ami jár. Azt vágta oda: „Nem kellesz!” Jól van. Ám lásd, hogy miként boldogulsz. És hamarosan meg is tapasztalja...

Értelme elhomályosodik, mert Isten nem világosítja. Az Istentől elidegenedett, elszakadt ember megbutul. A földi élet ügyeiben talán még ügyeskedik, az egyedül szükségesben azonban, amitől örök sorsa függ,

végzetesen meglátszik magáramaradottsága. Szenvedélyére hallgat, és így valóban vak vezet világtalant. Meghamisítja a helyes életfelfogást, és hazug világot, látszat-életet épít. A bűnt jobb üggyhöz méltó buzgósággal védi magában és másban is; kérdéssé teszi, mintha nem követett volna el, vagy nem is követhetne el vétket. Sőt a bűnnek kezd előtte bizonyos nimbusza lenni, mintha megtevése hősi bátorságot jelentene. Isten akarata hát-terbe szorul és elhalványodik. A koldus és a király, az ember és az Isten regényes módon helyet cserél elképzelésében, és nem gondolja meg, hogy az ilyesmi csak a mesében fordul elő. Ezentúl ő a minden, és Isten a semmi, aki fölött el lehet nézni. És mindezt pont azzal szemben teszi, aki kristálytisztán lát, és akinek az, a tulajdonsága, hogy mindenről, de főképp az élet hazugságairól lerántja a leplet és álarcot.

Akarata gyöngül és rosszra hajlik. A lélek egyensúlya fölbomlik, ha nem Isten tartja. Az áteredő bűn óta amúgyis rontó kívánságokat hordoz az ember nemcsak tagjaiban, hanem lelke mélyén is. A személyes bűn ismeretlen vad vágyakat támaszt ellene; követelőzőbbeket és sodróbb erejűeket, mint amilyenekkel szemben gyöngén és gyáván elbukott. Akkor talán azt hitte, hogyha enged a bűnnek, megszabadul a küszködés kemény harcától; most már látja, hogy a betört ellenség kíméletlenül kiszélesíti és gyümölcsözteti győzelmét. A fölszabadult és úrrá lett ösztönök hinárja fojtogatja. Bűnalkalommal lett, ami eddig nem volt az, és másoknak most sem veszély s küszködés forrása. Ellenálló erejét maga törte meg, és most ott vergődik nyomorúságában. Élete állandó kínlás, mert akárhányszor vilámszerűen előtör legázolt és elfojtott jobb érzése, és számonkéri elrontott életét. Hányszor sír föl bűnös magányában halálra sebzett jobb lelkülete: Mít művelsz megint?! Hol van már a fegyelmezett életút öntudatot árasztó biztossága, a kegyelemmel nemesített akarat hősiessége! Hivatása munkájában sem telik öröme, mert nincs benne komoly tartalom, az élet aranyfedezete.

Igy csúszik lefelé egyre gyorsuló ütemben a bűnös. A folytonos visszavonulás elkeseríti és erőtlenné teszi.

A legsivárabb katonasors az egymást érő kudarcok és csatavesztések láncolata. A kegyelem? Ő maga tépte cafatokra, ő maga zárta el forrását. Egyre kevesebb reménnyel biztat összefércelése, egyre nehezebbé válik helyreállítása. Mind halkabb a lélek visszhangja az isteni indításra, míg végleg átveszi uralmát a sivár csönd, a feloszlás áporodottsága. Az érdemek? Rombadőltek. Könyvnyelműségében maga zúzta szét és rombolta össze legszébb értékeit. Egyéniségének finomsága? Ideig-óráig talán még segíti külső fegyelmezettsége. Ez a kulissza, hogy a romlás ne lássék; ez a hangfogó, hogy az összeomlás robaja ne hallassék. De meddig? A halál bomlasztása nem takargatható soká. A bűn az embert kiforgatja igazi mivoltából. Mindig megdöbbszent az olyan betegség, amely lassú feloszlásban jelentkezik; az élet, és a halál bomlása, szöges ellentétként hat. Mi lenne akkor, ha Isten kifelé is láthatóvá tenné a bűnt és következményeit? Szörnyednénk és futva menekülnénk az élőhalottak elől. Földi méreteken ilyen bukást, ilyen ijesztő elváltozást képzelni se tudunk.

Végso kifejeletként azután a bűn végleg ellök Isten-től; az egyén is elveszti boldogsága helyét, illetve megmentett vagy újjáépített értékeit. Isten gyermeke a siralomvölgyben is megtalálja a paradicsom tájaira emlékeztető környezetet; a bűn minden boldogságot és maradék örömet összetör. A szentek madárnak, hálnak beszéltek, testvérnek nevezték a tüzet, a vizet, a napot; nem is szólva az emberről, aki egészen közel állt szívükhöz. A bűnös örök harcban áll. Gyűlölködő, keserű szemmel néz mindent és mindenkit. Izgatott a hangulata, ellenséges a lelkülete. De környezete ugyanezzel viszonozza, és így nem csoda, hogy békétlen az élete. Még nagyobb veszteség, hogy elveszti Istent, mennyei Atyját is. Minden bűn távolabb visz tőle; a súlyos vétek teljes elfordulást és ellentétes irányba rohanást jelent. Vesztebe rohan, mint a naptól elszakadt bolygó, mert Istentől távol a halál árnyéka uralkodik.

Amikor aztán ehhez a lelkiállapothoz a testi halál is párosul, a bűnös örökre megmerevedik Istentől távol levő helyzetében, és soha többé vissza nem térhet hozzá.

A halál kárhozattá véglegesíti a súlyos bűnt. Sokan a kárhozat testi gyötrelmeit festik megrázó színekkel. Jól teszik. Igazuk van. A test embertelenül szenved, mert kivette a maga részét a bűnből. De jobb, ha azt emeljük ki belőle, ami a lényege. Azt, hogy a kárhozat az ember helyrehozhatatlan tragédiája, kijavíthatatlan céltévesztése, végleges összeomlása, Isten elvesztése, amit megváltoztatni és jóvátenni már nem lehet soha.

A bűn mélységeit át kell érezni, át kell élni. Ezzel kerüljük el a legjobban a felületességet, könnyelműséget és gyávaságot, amely már annyi átok forrása volt az emberiség életében. Aki komolyan veszi a bűnt, nem kerül abba a helyzetbe, hogy ártó következményei alatt siránkozva görnyedjen, mert mindent megtesz, hogy távol tartsa életétől.

VISSZA AZ ATYÁHOZ!

A BŰN VILÁGA.

A bűn világa *szomorú*; a lélek meghasonlottsága, Istenakarta egységének szétbomlása és ennek következményei teszik borongóssá. Az Isten utáni kiolthatatlan vágy és a bűnös élet elesettsége közt tátongó ellentét nyugtalanságot kelt benne. Ha hejehuja, vigalom kíséri is minden lépését, ha mulatozás zajába akarja fojtani a belső hang szemrehányásait, belül, a szív mélyén, mégis gyötrődik az ember. Kínozza az a tudat, hogy élete üresen fut, egyre súlyosabb terhek nehezítik, és ennek csak csőd lehet a vége. Fölvillan előtte a régi jó napok emléke. Valamikor a gyermek biztonságával járhatott mennyei Atyja oldalán. Boldog idő volt az, amikor emberhez méltóan élhetett. Még emléke is fájdalmat okoz, mert fényében fölfokozott élességgel tűnik elő veszteségeinek nagysága.

A bűnös mélyre süllyedt; de annál őszintébben tör elő lelkéből a vágy: *Vissza*, vissza hozzád, Istenem! Nagy veszélyben mélyebben megdöbben a embert a veszedelem közelsége, és nagyobb erőfeszítéseket tesz, hogy kiszabadulhasson belőle. Amikor a Titanic óriáshajó az Atlanti-óceán kékszalagjáért küzdött, és rohanásában jég-hegynek ütközött, az utasok hamar ráeszméltek, hogy nincs menekülés. A hajó süllyedni kezdett; mentőcsónak kevés volt. Az utasok a fedélzeten összegyűlve riadtan várták a kikerülhetetlen véget. Ekkor a hajó zenekara mély emberi érzéssel rákezdett, a halálraszántak pedig megrendülve énekelték: „Közelebb, hozzád, Istenem!” És a legtöbben megnyugodva várták életük utolsó pillanatát, a hazatérésükre váró Isten föltűnését. Így tesz a bű-

nös élet kínjaiban gyötrődő ember is, ha a jóérzésnek legalább egy szikrája van benne.

Ekkor azonban megrettenve veszi észre, hogy *önerejéből képtelen visszatérni*. Becsapott maga mögött egy ajtót, és az szorosan bezárult, úgyhogy meg sem tudja mozgatni. Elzárta a menekülés útját. Lezuhant a mélybe, és most összetört tagokkal fekszik ott. Látja a derengést felülről, de tehetetlen, és moccanni sem tud magától. Abba az elhagyott világba, a kegyelem, az Istengyermek-ség világába pusztán emberi erővel visszajutni sohasem lehet.

Milyen *boldogító*, hogy legalább a derengést látja. A leszűrődő fény ébrentartja, és nem engedi elhalványodni bizalma sugarát. Sőt még nagyobb dolog történik, ami egészen fölvilanyozza, és új életbizalmat önt belé: végső nyomorúságában érte nyúló, menteni akaró kezet vesz észre. Már nincs magára hagyva; érzi, hogy nem vesztették szem elől, hogy törődnek vele, és megindult a mentés munkája. A megtestesült Fiúisten, az Úr Jézus indult utána, hogy fölkutassa, és érte menjen a szakadékba, a bűn bebörtönző mélységeibe.

Az ember még minden erővel azon fáradozott, hogy felejtse és kiszakítsa emlékezetéből; ő már a mentés módzatain gondolkozott. Bűnt bűnre halmozott, és vakmerőségében a végsőket is vállalta; ő jósága újabb jeleit készítgette elő. Az ember gyanakodva, elidegenedve, sőt gyűlölködve futott előre; ő meleg részvéttel viseltetett iránta, és kitartó, bámulatos hűséggel és szeretettel követte. Csak jelet vár; akármilyen aprót: sajnálkozó sóhaj, előszívargó könnyet, bizonytalankodó vágyat vagy tétovázó elhatározást, és máris ott van a bűnös mellett. Segít, mintha mi sem történt volna; mintha csak egy sajnálatraméltó szerencsétlenség áldozatát kellene talpraállítani.

A MEGVÁLTÓ.

Oly természetesnek vesszük, hogy az Úr Jézus embernek állt közénk; hogy — a bűnt kivéve — minden gyöngeségével magára vette természetünket. Nem rendít meg bennünket az sem, hogy életét adta értünk, és halá-

lával megváltott. Először gyermekkorunkban hallottuk ezt a főlemelő tényt; akkor, amikor még egy igazság mélyébe sem tudtunk hatolni. Tudomásul vettük, megtanultuk, többi ismeretünk közé raktároztuk, és bizony, később is alig gondoltuk át úgy, ahogy megérdemelte volna. Sok ilyen igazság van, amit feldolgozni, átgyúrni, valóban élménnyé kellene tenni!

Mit jelent Isten Fiának, hogy emberré lett? Eszünkbe jutott-e már a hangyavilág mozgalmas életének, sokszor segítségre szoruló öröklődésének láttára, hogy magunk is hangyává legyünk? Hogyan, mondanók, csak nem gondoljuk ezt komolyan? Elhagyjuk világunkat, amelybe annyira belenőttünk, és életünket liliputi kicsiségekkel, értéktelenségekkel töltjük? Mondjunk le örömeinkről, és olyasmi legyen gondunk és örömünk is, ami nem tud megmozgatni? Mondjunk búcsút sok olyannak, amit mostani életünk jelent?

De mindez csak gyöngé hasonlat arra, amit Isten Fia értünk tett! Benne nem teremtmény lépett a teremtmény életébe, hanem az Alkotó vette magára mindenes-től tőle függő alkotásának életét és természetét. Valamikor egészen a bűnig ragadta az embert az a megcsillogtatott lehetőség, hogy olyanná lesz, mint az Isten. Dőre álom volt! Ilyesmire alkalmatlan a természetünk. Isten Fia azonban megtehetette, és meg is tette, hogy Isten létére valóban emberré legyen. Nem elégedett meg a száanalommal, amely a szörnyű bukás láttára elfogta, hanem ott hagyta a mennyet, és az ember után ment a szakadékba is. Egy lett közülünk, hogy elveszett bárányát fölkutassa, melléje álljon és megmentse.

Hozzá még másképp is elérhette volna célját, mint azzal az élettel, amelyet választott és végigélt. Magához méltóbb környezetet kereshetett volna. A kinyilatkoztatás nagy alakjai közt sokan voltak, akik királyi feladatoknak megfelelő környezetben élve fejtették ki működésüket. Sok volt az ünnepelt népvezér, akiket megbecsülés és lelkes csodálat kísért. Az Úr olyan életet vállalt, amelyben nem volt hová fejét lehajtania. Sok megaláztatást és szenvedést elkerülhetett volna. Ő nem gondolt a gyalázatra; a keresztet választotta.

Bűnössé lett. Nem olyanformán, hogy bűnt követett el. Ez lehetetlen Isten Fiánál, aki a bűn jóvátételére jött közénk. Úgy lett azzá, hogy magára vette a bűnterhet, és ezzel jelent meg Atyja előtt, akinek a bűn terhével megcsúfított Fiában a bűnös embert kellett látnia. Tiszta és ártatlan, mert Isten, de a bűn súlyát hordozza, mint egy az emberek közül. Senki úgy nem szenvedett a bűn miatt és a bűnösért, mint az Istenember, épp azért, mert szent. Mi már hozzászoktunk a bűnhöz, mert körülöttünk burjánzik, sőt gyakran belőlünk nő ki. Az Úr egész lényé undorral tiltakozik a bűn minden érintése ellen, mert lelkétől idegen, és egész mivoltának ellene mond.

A magára vállalt bűn mélységesen megalázta, mert a bűntudatot, a bűnadósság nyomasztó terhét gyökeréig átélte. Az ember erre képtelen, mert kisebb a vétkénél, csak véges ember, bűne pedig a végtelen ellen irányul. Istent sérti meg. Ezt az ember képtelen teljesen fölmérni, annál kevésbé átélni. Nap mint nap tapasztaljuk, hogy a bűnös folytatni tudja mindennapi munkáját, sőt szórakozni is tud; annyira nem hatja át a bűn gonoszságának és szényűségének élménye. Az, hogy átgondolása után néha megzavarodik vagy kétségbeesik, talán nem is bűnének undoksága, hanem sorsának aggasztó fordulata miatt történik. Csak Isten tudja fölmérni a sértés nagyságát, csak ő látja igazán következményeit, és csupán Isten tud vele leszámolni. Ezért jött el Isten Fia, és ezért tudta öntudatosan és érző szívvel átélni az ember bukását.

Hogy meg is szabadítson, *szenvedve meghalt értünk.* Senki úgy nem tapasztalta, hogy mit jelent a bűnös ember eltávolodása Istentől, mint az Isten Fia, akinek örök idők óta volt boldogsága, hogy az Atya szeretetében fürdött. „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem” (Mt. 27, 46.) sóhajtja olyan árván, amilyen árvaságot ember még nem élt át. Senkit úgy ki nem fosztott a bűn, mint az Urat, mert ő a végtelen gazdagság, és mindent odaadta kiengesztelésére. Meg kellett hálnia, bár fiatal volt még, és életerős szervezete irtózott az elmúlástól. Műveit, legalább látszólag, vele együtt tönkretették. Barátait, akikért oly sokat tett, elvették. Becsületét, az em-

beri élet egyik legnagyobb kincsét, elrabolták tőle. Sokan csak testi szenvedéseire gondolnak, amikor a megváltás árát fontolgatják. Valóban borzalmasok voltak, és minden testi kínt magukban foglaltak. De sokkal nagyobb gyötrellem volt az a lelki kiüresedés, amelyet bűneink ellensúlyozására engesztelésül vállalt. És meghalni sem halt még úgy senki, mint az Úr Krisztus, hiszen ő az „élet”. Az emberi élet amúgyis lassú haldoklás, az Isten Fia örök élethez szokott.

Kaifás főpap az Úr Jézus elítélésekor azt mondta: „Jó, ha egy ember hal meg népért, és nem az egész nép pusztul el”. (In. 18, 14.) A Szentírás maga megjegyzi, hogy e nyilatkozat prófétai szó volt, és magának a Fiúistennek szándékát fejezte ki. Mi magunkba roskadva, benső szemrehányástól gyötörve, bánattal, szégyenkezve, lehajtott fejjel sutogjuk: „Igen, jó volt, hogy meghaltál értünk, mert különben elvesztünk volna mindörökre”

MIÉRT TETTE?

Ezek a fölismerések még jobban fölkavarják az ember lelkét. Miért tette? Mi vitte erre a lépésre Isten Fiát? Ezt a kérdést föl kell tennünk, mert különben csupán az élet felületén maradunk.

Az ember alacsonyabbrendű teremtményért életáldozatot nem hozna soha. Hiányzik a mindenhatóság, amelylyel át tudná lépni embervoltának határait. Nem tudja fölvenni más, még alacsonyabbrendű teremtmény természetét sem, és így nem is élheti magát annak életébe. De ha a hatalom és képesség megvolna is, nincs meg az emberben a legfontosabb, ami a Fiúisten lépését egyedül magyarázza meg, a *szeretet*, a nyomorúságunk iránt résztvevő, a mindig csak jót akaró, a végsőkre vállalkozó szeretet. A Megváltónak nem kellett vállalnia a szenvedést és halált. Nem hozott neki akkor dicsőséget, hanem a gyalázat minden lehetőségét rázúdította. Előnyről szó sem lehetett, hiszen mindent elraboltak tőle. Egyedül a szeretet, mégpedig az önzetlen isteni szeretet tud és szokott is ilyet tenni. A teremtetést és gondviselést megmagyarázó szeretet a nyitja a megtestesülésnek, a megváltó

halálnak, a Megváltó végtelen jóságát mutató áldozatnak is. Úgy szerette Isten a világot, hogy legnagyobb kincsét, önmagát adta; mert ha Isten szeret, nincs akadály, amely szeretetének árját föltartóztathatná.

Milyen jó, hogy Istenben nemcsak térdrekényszerítő fönség van; nemcsak tiszteletet parancsoló szentség sugárzik belőle. Jó, hogy a mindent számontartó igazságosság nem kizárólagos tulajdonsága. Boldogító, hogy mindezeken túl van még valami Istenben, a végtelen jóság, amely kigondolja, hogy miként kell a fölség előtt hódolni, a szentség láttára leborulni, az igazságosságnak eleget tenni, de úgy, hogy mindenben a szeretet győzedelmeskedjék. Nem az igazságosság a legfőbb érték, hiszen akárhányszor magunk is szemrehányást érzünk, ha helyreállítottuk az igazságot, de ugyanakkor kihasználatlanul hagytuk a szeretet lehetőségét.

Az igazságosság jó; az élet nélkülözhetetlen rendezője és számonkérője; de a jóság még a bűnbe fagyott életet is melengeti és menti. Az igazság érvényesítése meglegedést kelt, de a mellett mégis nyugtalanítóan üresnek hagyja a lelkiületet. Aki rendelkezését vállalni kénytelen, bele is tud törődni, de a jóságos szeretet ennél többet ad: emel, örömet és lendületet biztosít. Az igazságosság jutalmaz és büntet, a jóság megbocsát, és ezzel lehetővé teszi a visszatérés útját. Milyen boldogító, hogy Isten — minden más csodálatraméltó tulajdonságán felül, szeretet bennünket. Különösen akkor érezzük ennek megnyugtató és felemelő hatását, amikor mi vagyunk a tékozló fiúk és leányok, akik tehetetlenül, büntetést érdemlően állunk Istenatyánk előtt.

A Megváltó halálában nyilvánvalóvá lett a sejtelem, hogy *Isten mindig szeretett* bennünket. Hihetetlennek látszik, csodálatraméltó, de így van. Szerette az emberiséget vétkei állapotában is, és mindent megtett, hogy kimentse abból. Minket is szeretett bűneink nyomasztó éjtszakájában. Ezért voltak az állandó halk figyelmeztetések. Nem kényszerített bennünket, hogy szabadságunktól meg ne fosszon, de mégis lelki szemünk elé hozott mindent, amit elvesztettünk. Nem engedett felejteni, hogy meglegyen az összehasonlítás kellő alapja a boldog múlt

és a sivár jelen között. Fájdó szívvel láttuk meg, hogy mennyire szegényekké lettünk. Ezért vonzódtunk bűneink után is Istenhez. Érthetetlen volt, hiszen szakítottunk vele, mást helyeztünk elébe; és mégsem tudtunk elmenni közeléből, sem végleg elválni tőle. S ha mégis rászántuk magunkat, hogy elforduljunk és elhagyjuk, Isten szeretete körülölelt, és a főlszínen tartott, hogy a reménytelen mélységekbe ne zuhanjunk. „Örök szeretettel szerettelek“, mondhatja Isten az embernek is; a mi bűnös, nyomorúságos lelkünknek is.

A megváltás kegyelméért bensőséges hála ébred lelkünkben. Isten maga hárította el az akadályokat útunkból, hogy visszamehessünk hozzá! Örülünk ennek az ajándéknak. Fölhasználjuk, és szívből kívánjuk hogy mindenki magáévá tegye, aki szerencsétlenül eltávolodott Istentől. És mélységes bizalom fog el bennünket! Arra, aki a legnagyobbat vállalta értünk, rábízunk egész életünket. Amit Megváltónk kíván, készségesen megteszük, mert tudjuk, hogy jobban szeret, mint ahogy magunkat szeretni tudnók. Vissza! Újra közelebb hozzád, Istenünk!

ATYÁNK VISSZAFOGAD.

A MEGBOCSÁTÓ ISTEN.

A Megváltó végtelen szeretetből vállalkozott arra, hogy megszerezze az ember számára a *bocsánatot*. Az embernek ez a segítség kellett, mert életbevágóan fontos számára, hogy lelkében megtisztuljon, és Istenhez térhessen. Ne hurcolja tovább görnyedten és reményét vesztetten a ránehezedő legnagyobb terhet, a bűnt. Ne gyötörje lelkét a kín, hogy Atyjának kifogása van elene.

A bűntől szabadulás, amelyet a bocsánat biztosít, az egyetlen lehetőség örök célunk elérésére. A Szentírás (Apoc. 21, 27.) takargatás nélkül kijelenti, hogy semmi tisztátalan nem juthat a mennyországba. Isten előtt csupán a bűn tisztátalan; de ezzel aztán sose kíván érintkezésbe kerülni. A legcsekélyebb elfordulás, elidegenedés, bántó szándék is elzárja az embert Isten boldog látásától; amíg attól a lélek meg nem tisztul. Nem lehet haragszomrádot játszani Istennel, és mégis vele lenni a boldogságban. Az elidegenedés a vonzódás hiányát jelenti. De hogyan térhessen Istenhez, aki nem vonzódik hozzá, és a nehézkedés törvényszerűsége szerint egyre távolabb kerül tőle. A bántó szándék még tovább lök az Úrtól, hiszen azt mutatja, hogy a bűnös egyáltalán nem változott, és megrögződött vétkes fel fogásában.

A bűn, a bocsánatos bűn is, sértés; Isten a legnagyobb jóakarat mellett sem veheti a szeretet kedveskedésének, hiszen épp a szeretet hiányát vagy elégtelen voltát jelenti. A bűnöst Istennek távol kell tartania magától, bármennyire szeresse is. Jobban mondva, az em-

ber tartja magát távol jóságos Atyjától, mert olyan akadályt állít a hozzá vezető úton, amelyet átlépni nem lehet, hanem eltávolítani kell, hogy az Úrhoz juthasson. Amíg a bűn a lélekben tanyázik, az ember nem közeledik örök céljához, sőt akárhányszor végzetesen távolodik tőle. A megtisztulásra és bocsánatra azért okvetlenül szüksége van a bűnbeesett embernek.

De előhaladásunknak is a megtisztulás a biztosítéka. A bűntől való szabadulás az alapokat szilárdítja meg, úgyhogy akadálytalanul megindulhat a lélek épületének emelése. Annál is inkább, mert Isten mindig megáldja a becsületes törekvést. Ahol a lélektalaj előkészítését látja, ahol észreveszi, hogy könnyörtelenül irtják a gyomot, az ember mellé áll, és nagy bőséggel hullatja rá kegyelme jó magját.

Mennyire jó az Isten! Az Úr Jézus meghatóan jellemzi példabeszédében a tékozló fiúról. Milyen szívet melengető, hogy az Atya sajnálkozással látja kalandokat hajszoló gyermeke távozását. De még mélyebben érint, hogy állandóan megbocsátásra készen várja tékozló fiát. A legjobban ő örül, hogy megbocsáthat; hogy valaki megint kivetette lelkéből a rosszat, és visszatér oda, ahonnan esztelenül és könnyelműen elszakadt.

Ezt látjuk már összületeink esetében is. Az Úristennek nagyon meg kellett büntetnie gyermekeit, az első embereket. Nem volt senki, akit annyi ajándékkal elhalmozott volna, akit úgy dédelgetett volna, mint az első emberpárt. Megszégyenítő hálátlansággal mégis hátat fordítottak neki, és fölláadtak parancsai ellen. Sorsuk is ennek megfelelően alakult. Az ember szinte megdermed, ahogy egymásután hallja a kiszabott büntetéseket. Összületeink keserves könnyei azonban meglágyították az Atya szívét. Az elvállalt és türelmesen viselt elégtétel, az élet sok szenvedése és kemény munkája aztán befejezi a visszatérés művét. Sok mindent végleg elvesztettek összületeink, akárhány ajándéknak örökre búcsút mondhattak, nemcsak maguk, hanem utódaik is, de személyük megmenekült. Az ószövetségi szentek élén ott tisztelhetjük az emberiség nagyot bukott, de fölemelkedett őseit.

Dávid király esete nagyon hasonló ehhez. Kevés embert emelt Isten jóságával oly magasra, mint őt. A pásztorfiút királlyá teszi; megsegíti, hogy országa fenyegető ellenségén döntő győzelmet arasson; arra méltatja, hogy a Megváltó ősei közt szerepeljen. De kevés ember bukott oly mélyre, mint a királyi zsoltáros. Góliát legyőzőjét leteperte a bűn; a templom tervezője lerombolta lelke ártatlanságának templomát. A szívéből kitörő „Miserere” élménye azonban hófehérre mosta lelkét. Megtört szívét nem vetette meg Isten. Újra tiszta szívet teremtett belé, szálegyenest, és megadta neki az üdvösség örömét. Méltóvá lett arra, hogy az Úr Krisztus is imádkozza zsoltárimáit, és hosszú évezredekén át, sőt bizonyára a világ végéig az ő szavait használják azok, akik Isten iránt érzett hódolatukat és lelkük őszinte bűnbánatát lélekkel akarják kifejezni.

Mária Magdolna lelkébe nagy vétkei hét ördögöt is telepítettek, hogy a beplántált bűngyökereket tovább gondozzák és megerősítsék. Annyira vitte, hogy mindenki ujjal mutatott rá, és a bűnös asszonynak nevezte. Elég volt azonban szívének őszinte szeretete az Úr Jézus iránt, és egészen új szakasz nyílt meg életében. Maga az Úr példának állítja viselkedését, és a magáról sokat tartó farizeust is megszégyeníti vele. Életének sötét háttere ma már csak arra szolgál, hogy még jobban kiemelje megtisztult és bocsánatot nyert lelkének fehérségét és Isten szeretetének életet újjáalakító hatását.

Péterre, a tanítványra, Jézus különös gonddal ügyelt. Egyénileg is nevelgette; ismételten figyelmeztette a reá váró veszélyekre. Szeretetével, bizalmával halmozta el. Kitüntette azzal, hogy elsőnek tette a tizenkettő közül. Megmutatta neki nyíltan a veszedelmet: „A sátán megkívánt titeket...” (Lk. 22, 31.) Téged első-sorban... Meg fogsz tagadni... Péter fölháborodva tiltakozik. Egy mozgalmas, keserves éjszaka lelki hullámlásában azonban mégis megtagadja Mesterét; úgy, ahogy az előre megmondta. De az Úr nem hagyja magára mélyre süllyedt tanítványát. Aggódó pillantással keresi, amint a kihallgatásról jövet arra vezetik, amerre Péter

gyötrődik. Magánál is jobban félti. Szomorú, szemrehányó, de egyúttal sajnálkozó nézése felgyújtja Péter lelkében a mult szívhez szóló emlékeit. És amikor zokogó bánattal otthagyja a főpap udvarát és vele bűnét, ismét a régi bizalommal és szeretettel bízva rá titokzatos testét, egyre szaporodó híveinek nyáját, az Egyházat.

A GYÖKERES MEGBOCSÁTÁS.

Megnyugtató és egyben felemelő, hogy *Isten megbocsátása gyökeres*; az, akit visszafogad, teljes mértékben és minden aláértékelés nélkül gyermekei sorába tartozik. Ha föl is éled a bűnbánóban botlásainak emléke, az már nem szorongást, letörtséget, hanem túláradó hálát és Istenbe kapaszkodó bizalmat ébreszt lelkében.

Igaz, Isten nem tagadja le a bukást. Azt, ami megtörtént, meg nem törtéنتté nem teheti. Nem mondhatja azt sem, hogy a botlás nem volt bűn. Az isteni parancs tudatos és szándékos áthágásáról senki, még Isten sem állíthatja, hogy az nem vétek. Hazugság volna; és erre Isten, a legfőbb igazság, képtelen. Igenis bűn volt! Nem is mentegetheti. Nem kicsinyelheti. Nem mondhatja: Nem is volt olyan nagy rossz! Igenis rossz volt; a bocsánatos bűn is! Isten tudja a legjobban; de tudjuk teljesen világos tanításából mi is. Nem elégszik meg azzal sem, hogy betakarja, befödje vétkeinket. Miért is tenné? Hogy ne lássa senki? Hiszen ember úgysem látja a lélekben lejátszódó árulást, ha külsőleg nem nyilatkozik meg. Mások cselekedetének értékelésében is bizonytalankodik, mert nem ismeri a hibázó beszámíthatóságát. De nem is számít véleménye, hiszen a sértés nem őt érte! És mit is segítene a befödés, amikor a bűnök kízóan gyötrik lelkünket, és csak szabadulni, szabadulni kívánunk tőlük. Vagy önmaga előtt födné be, hogy ne lássa? Isten mindent lát; ott a befödés nem használ semmit.

Az Űristen megállapítja és elítéli a bűnt, de megbocsátásában szeretetével és jóságával igazságossága fölé magasodik. Nem vagyunk már bűnösök előtte, mert kiengesztelődve elfelejti a vétket örökre. Az ember nehezen tud felejtani, és az emlékezéssel együtt sokszor

ellenérzése is előbukkan megbántójával szemben. Isten a bűnt elfelejti, úgy, ahogy csak Isten tud felejtetni. Előtte a jelen számít, a lélek rendbehozott régi rétegei nem léteznek már számára. Szeretetében annyira újjáalkot, hogy teljesen új életet kezdhetünk.

Természetes azonban, hogy a gyökeres megbocsátás az emberben *gyökeres változást* tételez föl. A jóakarrattal és szeretettel kinyújtott kezét meg kell ragadni, különben ottmarad a lélek a bűn szakadékában. Az ember szabadakaratú lény, azért az Úr Jézus nem veheti vállára, mint az elveszett bárányt. A pásztor nem kérdezi a bárányt, vajjon haza kívánczik-e. Az ember más; neki magának is közelednie kell mentőjéhez. Rátámaszkodhatik, beléje fogódzhatik, de a saját lábán kell a jó felé haladnia; saját közreműködésével kell a szakadékból kiemelkednie. Az Úr pótolja azt az elégtételt, amelynek teljesítésére az ember képtelen, de meg kell kívánnia azt, amelyet megadhat.

Ez azonban magától értetődik. Az ember önérzete is megkívánja, hogy a legfontosabb lelki átalakuláshoz a maga részével hozzájáruljon. Ha szabadulásának vágya komoly, minden eszközt megragad, hogy a bajból ki-menekülhessen.

A VISSZATÉRÉS ÚTJA.

Isten szeretete csak úgy hathat tehát, ha a mi lelünk is föltáruul, ha Isten mellé állunk, és elnéző szeretetén föllelkessedve megteesszük a lecsúszás, az Istentől elszakadás, a bűn útjának fordítottját.

Az elszakadás az önző gőgön kezdődött. Ez ragadta Pétert nagyhangú dicsekvésre: „Ha mind megbotránkosznak is benned, én nem!” (Mt. 26, 35.) Nekem nincs szükségem másra; talán még a te figyelmeztetésedre sem. Ne félts! Én elég vagyok magamnak; szilárdan állok a lábamon. A közeledéshez nem ilyen lelkület, hanem *alázat* kell; a lélek magábamélyedése és benső könnye le nem tagadható bukásán. Kell azután fölkinálkozó, szerény szeretet. A bűnbánó Péter beszéde mennyire más, mint a magabízóé! „Uram, te tudod, hogy szeretlek!” (In. 21, 16.) Milyen finoman, szerényen és minden öntelt-

ség nélkül hangzanak e szavak a kemény férfi ajkáról. Megvallja botlását; nem rejt el könnyeit. A közösség elé lép, és pellengérre állítja magát.

A távolodás a gyávaságon folytatódott. Péter is gyáva lett, amikor Jézus ellenségeinek oroszlánbarlangjában találta magát. Úgy gondolta, hogy az oroszlánok közt oroszlánmódra kell viselkedni, különben fölfalják. Csak tagad, tagad, hogy a vádlottak padjára ne kerüljön ő is. A figyelmeztető szó már régen elhangzott; hatástalan már. A lelkiismeret szavát a megalkuvás tompította le. A fölkeléshez fölriadás kell előbb a gyávaságból, megalkuvásból és kemény szakítás a szégyenteljes muttal. Ahogy a Jézus nézésére föleszmélő Péter teszi! Kiáll a nép, kiáll a főpap elé. Szava most igazán az oroszlán hangja, amely távolabbra hat a tagadás dadogásánál. Most nem gyáva mentegetődzés, hanem Isten mindent vállaló szolgálata szól belőle. Az a fontos, hogy lépéséről, beszédéről miként vélekedik Krisztus. Örül, ha visszhangja van szavának, és ezres tömegek kereszteselkednek, de bátorsága, sőt boldog öröme akkor sem hagyja el, amikor megvesszőzik és börtönbe vetik. Istenhez vonzódása oly erős, hogy elszakítja a bünszálakat, és lehetővé teszi a visszatérést.

A távolodás folyamatában nagy szerepe volt a könynyelmű lustaságnak. Pétert is ez jellemezte. Csak semmi erőfeszítés és áldozatvállalás. Menekülni minden komoly küzdelemtől, ha mindjárt a szeretett Mester megtagadása is az ára. A visszatéréshez *buzgóság kell*. A bűnbánó nagylelkű munkába kezd. A vétek nyomorúsága és terméketlensége után hadd jöjjön az élet odaadása, az apostolkodás, sőt ha kell, a vértanúság is. A lélekkel vezeklő a legnehezebb helyzetekben is kitart, mert jól tudja, hogy a bűnnel elrontott életet jóvátenni csak új élettel, egy megváltozott, hódító, magával ragadó élettel lehet.

Az Isten kezébe kapaszkodás mindenkiben így játszódik le, és másképp nem is történhetik.

Mindig kell *alázatos megvallás*, amely jóvá akar tenni mindent, és igyekezetében a természetes megsgyenyülést is vállalja. Mélyen megdöbbenő, ha valaki gyónásaiban is babusgatja ártó gőgjét. Még mindig a

saját szégyene a fő; talmi becsületének megvédése a legnagyobb gondja, pedig úgy sincs már mögötte tartalom. Viszont felemelő, amikor a bűnbánó öntudatosan vállalja a megalázkodást, és lelke redőit teljesen kitarva vallja meg cselekedeteit: Ha szégyellem is, de ez vagyok!

Szükség van arra, hogy komolyan szakítsunk a *multtal*, és határozottan kijelöljük a jobb jövőt. Lehangelő, ha a bűnös még gyónásaiban is alkudozik. Ha át akar menteni bizonyos lehetőségeket, amelyek azonban végeredményben a bűnnel való kacérkodást jelentik. Érti, jó lenne változni, de valahogy úgy gondolkodik, hogy ne túlságosan. Megnyugtató viszont, ha a bűnbánó gyökerig ható operációra is kész. Ha kérlelhetetlenül szembe fordul azzal, ami elfordította Istentől, és éppen ezzel teljes mértékben visszatér elhagyott és megvetett Urához.

Föltétlenül kell a visszatéréshez az elégtétel által is jelzett *életfordulás vállalása*. Búsító, ha a visszafordulás után minden elülről kezdődik. Ha a régi könnyelműséget új tetézi; a hűtlenséget ismételt hűtlenség súlyosbítja. Ha a tékozló gyermek újra kikéri örökségét. De örömet kelt Istenben, emberben egyaránt, ha a megtérő így gondolkodik: Atyám, mindenre kész vagyok, hiszen tudod, hogy mennyire szeretlek! Ha botlom is, tudod, utána még jobban ragaszkodom hozzád!

Csak ki a lélekből a bűnnel! És soha többé ne engedjük meg pusztító bevonulását. A lelkünk a tied, Urunk, és maradjon is az mindörökre!

JÉZUS KÉZENFOG.

JÉZUS NEM HAGY MAGUNKRA.

A bűntől szabadulás még nem elég. Aki a bűnnel szakított, Isten felé fordult, de ezzel feladatának csak egy részét teljesítette. Meg is kell maradnia Isten hűségében. Mit érne az élet nagy erőfeszítése, ha egy idő múlva újra megismétlődnék a szomorú eltávolodás. A hűség inkább arra ösztönöz, hogy egyre közelebb kerüljünk Istenhez, segítségével küzdjünk, és szándékait megvalósítsuk. Mennyi új feladatot és komoly tennivalót jelent mindez számunkra.

Az örök élet boldogságának legfőbb tartalmát az teszi, hogy az üdvözült színről-színre látja Istent, és a legbensőbb életközösségbe lép vele. Nagyon szegényesen és méltatlanul gondolkodik az örök életről az, akinek gondja csak annyira terjed, hogy odatúl valami baja ne essék. Az örök boldogság nemcsak a rossznak, a büntetésnek elmaradása, hanem a legnagyobb lelki értékek foglalatja. Ezt kell nagy odaadással előkészítenünk és megszerezniünk. A halállal lezárul az érdemszerzés ideje; az örök életben már nincs mód a további előhaladásra. Az a mienk, amit a földön elértünk, amit életünk utolsó lehelletéig megszereztünk magunknak.

A megtisztulás, a visszatérés az Atyához nagy boldogságot jelent, de tisztánlátásában tűnik föl igazán, hogy a kegyelem ajándékát nem tekintve, milyen szegények vagyunk. Ha helyreállt is a kapcsolat a szőlőtővel, hol van még a bőséges termés, amit Isten és magunk is elvárunk életünktől? Ha pedig nem volt szükség visszatérésre, előbb-utóbb ijedten állapítjuk meg a napok, az évek gyors múlását, és aggódva látjuk, hogy még meny-

nyi mindennek kell történnie, hogy a jó és hű szolgáltságunknak reményével állhassunk Isten elé.

Kemény munka vár reánk. Ezt a tanulságot kell levonnunk a múlt erőfeszítéseiből; ezt sejtjük feladatunk nagyságából is. Hogy végezzük majd el? Hogy jutunk el célunkhoz? Mit építsünk életünkbe? Ezek a kérdések állandóan foglalkoztatják a lelke ügyét komolyan vevő embert. A bűntől szabadulás az Úr Jézus megváltásával történt. Onfeláldozása tette lehetővé, hogy az Atyához fordulhassunk. Ebből arra következtethetünk, hogy hátralevő életünk alakítása szintén csak az ő segítségével mehet végbe. A föltolakodó hibák legyűrése, a minduntalan előbukkanó akadályok leküzdése, a jónak lelkünkbe építése folyamatos megváltást kíván a mindennapi rossztól, és csupán a Megváltó támogatásával történhetik.

Jézus nem is hagy magunkra. Kézen fog bennünket; nagy türelemmel és még nagyobb szeretettel vezet az üdvösség útján. Isten végtelen szeretetének bizonyága, hogy a megváltás művét nem végezte be a keresztszentségével, hanem arra is segíti az embert, hogy a megváltást saját életére is alkalmazza. Ezért kívánja, hogy az Úr Krisztusba kapcsolódjunk; ő legyen életünk központja. „Akiket az Atya előre magáénak látott, kívánja, hogy Fiához hasonlítsanak.” (Róm. 8, 29.) Ezért sürgeti: „Ez az én szeretett Fiam, őt hallgassátok!” (Mt. 3, 17.) A Fiú is buzdít, hogy a nyomában járjunk: Aki tanítványom akar lenni, ...kövessen! A Szentlélek szintén tanúságot tett Krisztusról, és a megtestesült Jóság felé irányít minden embert.

De a Krisztusba kapaszkodást mi is *kívánatosnak érezzük*. Örülünk, hogy testvérünkre bízhatjuk magunkat. Milyen jó, ha van az embernek testvére, aki önzetlenül mellette áll, és önfeledt szeretettel mindent megtesz érte. Az Úr Jézus ilyen testvér. Mit kellett volna tennie, és nem tette meg? Van valami, amit kívánhatnánk, és ő nem adta meg kérő szavunk nélkül is? Sőt, mit lehetne kigondolni, amire nem vállalkozott volna, hogy a szeretet meglepetésével szolgáljon? Az emberi képzelet szerényen kullog a tények mögött; csak meg-

állapítja azt, amit a végtelen szeretet találékony-sága ki-gondolt számunkra. Az Úr Jézus még istenségét is test-véri szeretetének szolgálatába állította, hogy annál bő-kezőbben, annál mélyebbrehatóan tehessen velünk jót. Annál tágabb lehessen a szíve, és már nemcsak emberi, hanem isteni szeretetet is ajándékozhasson.

Lelkes örömmel követjük az Úr Krisztust azért is, mert utánzásra méltó eszményünk. Az ember tökéletlen és gyarló; a jó mellett a rossz is helyet talál életében. Az Úrban megtaláljuk mindazt a szépet és nemeset, amiért az emberi szív lelkesedni tud, anélkül, hogy bármilyen kiábrándítaná. Ő a legvonzóbb jellem, a szere-tetre legméltóbb személyiség. Istenhez, örök célunkhoz akarunk közeledni? Benne föllemeljük azt, ami legközelebb visz hozzá. Sorstársunk, az ember felé törekszünk? Ő megmutatja, hogy miként kell értékelnünk, és hogyan kell vele bánnunk. Önmagunkkal akarunk foglalkozni, úgyhogy az ne időfecsérlő pepecselés, se félrecsúszás ne legyen? Életében megláthatjuk, hogy mi az igazi kincs mibennünk is. Megtanulhatjuk a módját, hogy a talmi értékek között a valóban drágát megtaláljuk. De azt is, hogy miképp kell kialakítanunk, kicsiszolnunk, hogy Isten-hez méltóvá váljék.

Örömmel szegődünk az Úr nyomába, mert sorstár-sunkká lett. Egészen beleállt az emberi élet mélységeibe; olyan mélységekbe, amelyről az átlagéletnek még sejt-elme sincs. Végigjárta az ember útját a bölcsőtől a sírig. Mindenből kivette a részét; nemcsak az öröm-ből — neki ebből kevés jutott —, hanem elsősorban a munkából és szenvedésből. Ne legyen életünknek olyan fordulata, amelyben rá ne tekinthetnénk, amelyben me-leg szívének résztvevő érzését ne tapasztalnók. Az em-ber földi élete során keserves helyzetekbe kerülhet. De senkisé mondhata, hogy jó volt, hogy könnyű volt Krisztusnak, mert ugyanazt neki nem kellett megtapaszt-alnia. Ő a legkeservesebbet is megízlelte. És ha az em-ber, legalább egyidőre, az élet napsugaras oldalán jár-hat, onnan is ráfüggesztheti tanulékony szemét, mert az Úr Krisztus a kellemeset, a jót, az örömet is a legneme-sebb lélekkel fogadta.

JÉZUS PEDAGÓGIÁJA.

Csodálatos, hogy az Úr Jézus milyen bölcsen, határozottan és szeretettel vezet.

Az első, hogy *keményen megmarkolja kezünket*. A parancsolatokkal kertelés nélkül megmondja, hogy mi a kötelességünk, mit kíván tőlünk mennyei Atyja, és mit vár ő maga. Más vezető gyakran elnéző, és sok mindent nem sürget. Jézus nem alkuszik; egyetlen jótát vagy pontot sem hagy el, hogy kedvünkben járjon. Nem néz el semmit, hogy látszólag könnyebbé tegye életünket. Jól tudja, hogy a megalkuvás és elnézés később megbosszulja magát, és még nagyobb nehézségek elé állítja a vezetőt és vezetettet egyaránt. Sőt, még tökéletesíti is az eddig érvényben volt parancsolatokat. „Mondatott a régieknek”, hangzik a tanítás, „én pedig mondom nektek...” (Mt. 5, 21.) És ezután „kemény beszéd” következik, amely a külsőséges parancsokat elmélyíti, a kibúvókat betömi, és az emberi élet legbelső redőibe világítva komoly erőfeszítéseket követel követőjétől.

Jó érzés, hogy ennek a következetes tartóerőnek sugárzásában élhetünk, hogy mindig ott érezzük karunkon a megnyugtató szorítást és a főntartó támogatást. Ebből a határozottságból nagy lendület árad. Lelki erőink nem szóródnak szét, és nem szikkadnak el az út keresésében, hanem céltudatosan haladnak a kijelölt mederben. Az ember nem riad vissza nehéz feladatoktól, vállalja a legkeményebb erőfeszítéseket is, ha tudja, hogy azokat bölcs értelem és meleg szív tűzte ki. Mi az Úr Jézusról mind a kettőt tudjuk. Tudjuk, hogy aki kezébe vette életünket, nem tévedhet el az élet tekervényes ösvényein. Bölcs felvilágosításaival megmutatja, sokszor pedig magunk is rájövünk arra, hogy minden utasítása életünk feltétele, és vagy testi javunkat védi, vagy lelki értékeinket oltalmazza. Tudjuk azt is, hogy szeretete határtalan. Előfordul, hogy emberi előljáróink parancsait gyanakvással fogadjuk, és néha van is rá okunk. Önző érdek, illetéktelen hatás, meg nem fontolt

öszközés mondatnak velük olyat, ami nem helyes és nem jó. Az Úr Jézusban határtalanul bízunk; ő életét adta értünk. Meg vagyunk győződve arról, hogy kell parancsolnia, ha azt akarja, hogy el ne pusztuljunk. Kell parancsolnia, hogy a szépet és jót előcsalja lelkünkéből; kell, ha azt óhajtja, hogy lelkünk fája virágba boruljon, és bőséges gyümölcsöt teremjen.

Az Úr Jézus nevelő munkájának további mozzanata, hogy *a hivatásban egyéni életutat jelöl ki számunkra*. Nem akarja állandóan irányítani cselekedeteinket, hanem általános vonalat jelöl ki, amely életünk feladatait világosan magában foglalja és sürgeti. Hivatásunkban megmutatja, hogy teljesen egyéni életünket mikép kell leélnünk, mit kell részleteiben is tennünk, hogy a legkönnyebben elérjük végső célunkat. A hivatással az Úr kedvet ad valamely életmódhoz és biztosítja a szükséges sajátos képességeket s tehetségeket is. Az Istenrendelte előjárók azután megpecsételik helyeslésükkel választásunkat, és megnyugtathatnak annak helyességéről. A hivatással tehát felvilágosítást kapunk Isten részéről, hogy mire kell figyelemmel lennünk, milyennek kívánja látni életünket. Isten mindenki elé egy képet, szerepet állít, amelyet életté kell váltania. Ha valaki nem valószínű meg, és nem éli át egészen hivatását, nem nyer békét soha, hanem helyét nem találva, nyugtalanul és bizonytalanul éli napjait. Ha hivatását követi, biztonságban és boldogságban járja életútját, mert ott van, ahol Isten látni kívánja. Milyen jó, hogy a hivatás oly sok fárasztó kutatástól, annyi tévelygő próbálkozástól megkímél!

Aki az Istentől neki szánt hivatást követi, az Úr Jézus nyomában jár, aki mindenben Atyja akaratát követte. Ha tőle telhetőleg meg is valószínű, Jézus vonásait faragja ki magán, akinek Atyja kívánsága mindennapi eledele volt. Róla is mondhatja tehát a mennyei Atya: „Ez az én szeretett gyermekem, akiben kedvem telik”.

A hivatás egyéni életmunkája már bizonyos életművészetet kíván az embertől. Az Úr Jézus ennek elsajátítását is megkönnyíti azzal, hogy *élete példájával maga*

után vonz. És ez a leghatásosabb segítsége. A parancs kemény lehet, és inkább riaszt. A hivatás útja akárhányszor meredek és ellankasztja életkedvünket. A példaadás melegsége és életszerűsége mindig fölbuzdít, mert mindennél jobban az élet mozgatja meg az embert. Ha valaki kiadja a parancsot, a jelszót, még keveset tett. Az ragad magával, aki az élre áll, aki maga teljesíti elsőnek a parancsot, és valósítja meg a jelszót. Az Úr Jézus, a mi testvérünk és eszményképünk előttünk jár. Semmit sem kíván, amit maga meg nem tett. Nem azt mondja: „Menj, és tedd!”, hanem „Jöjj, és kövess!” Nem azt hangoztatja: „Ezt kell megvalósítanod!”, hanem „Tanuljatok tőlem...” Ez az Úr Jézus páratlan hatásának legmélyebb titka. Példájának követésével — így érezzük, és jól tudjuk, — biztosan sorstársai, és Isten-Atyánk gyermekei leszünk.

ÉLETÜNK VISSZHANGJA.

Érdemes azon elgondolkodni, mi történt volna, ha az Úr Jézus kortársai, a választott nép fiai mind vagy legalább többségükben kitárták volna előtte szívüket, lelküket, ha vállalták volna Krisztus irányítását, betöltötték volna hivatásukat, vagyis *ha követték volna Krisztust*. Nem álmodozás, amire rájövünk: A próféták által megjövendölt, vonzóan leírt és annyira áhított béke országa jött volna el. Őszintén sajnálkozhatunk, hogy nem így történt. De egyéni életünkben még megvalósíthatjuk a béke országát, ha megragadjuk az Úr Krisztus kezét, és soha el nem engedjük. Lehet, hogy életutunk külső viharokon át vezet. Az is megtörténhetik, hogy komoly lelki problémákat kell megoldanunk. De benn, lelkünk legmélyén mindig béke honolhat, mert ott lakozik Krisztus, aki nemcsak köszönt békével, hanem békét hoz is az embernek.

Az ne zavarjon meg bennünket, hogy az életnek, még a lelkiéletnek sok kanyargóját sem értjük meg mindig. Aki törhetetlenül hisz, és így kell hinnünk Megváltó Jézusunkban, nem akad fenn ezen a nehézségen. Aki melegen szeret, és így kell szeretnünk elsőszülött Testvérünket, nem szűr meg mindent bizalmatlanul. A Szent-

írásban ezt olvassuk: „Édesanyja megőrizte szavait szívében”. (Lk. 2, 19.) Nem értette, de megőrizte, és alkalmazkodott hozzájuk. Hogy megértse, szent Fiához hasonló nagynak kellett volna lennie. A megőrzéshez és megtevéshez elég volt a lélek kitártsága és szeretete. A kitárt, a jószándékú lélek, mint a jó föld, befogadja a magot és bő terméssé érleli.

De mindehhez *folytonos Krisztusba kapaszkodás kell!* Különbözik úgy járunk, mint Péter járt a háborgó tengeren. Amikor az Úr megjelent, és kísértetnek nézték, ő fölismerte és hozzá kíváncszott. Az Úr Jézus bátorította: „Jöjj!” Péter, szemét ráfüggesztve kilépett a csónakból, rátette lábát a vízre, és a víz hordozta őt. Megtette azt, amit Krisztus mondott, ha nem is fogta fel szavát. Hitt, és hitével a Krisztusból áradó erő körbe kapcsolódott; mert hinni annyi is, mint Krisztusban részesedni.

Amíg Péter szeme az Úréba mélyedt, amíg hite egy volt Krisztus akaratával, a víz sziklatalajként hordozta. Amikor azonban lecsökkent bizalmának feszültsége, érezni kezdte a földi hatásokat, a természeti erők működését, a szél zúgását, a víz hullámzását. Elérkezett a Krisztusba kapcsolódás próbája! És Péter, a helyett, hogy pillantásával, de ennél is inkább hitével, odaadásával még jobban Krisztusba kapaszkodott volna, elernyedett, és tétován, kishitűen körülnézett. Kiesett az erőkörből, süllyedni kezdett, és már csak segélykiáltásra tellett tőle. Az Úr Jézus meg is fedtte: „Kicsinyhitű!” Mintha mondta volna: „Miért engedted lelkedbe a habozást, a kételyt? Miért nem fogtad meg lélekedben még keményebben a kezemet?”

Mi szeretnők ennél a Péternél nagyobb bizalommal és szeretettel megfogni az isteni Mester kezét. Szeretettel neki adjuk életünket. Iskolájába járunk, és megfogadjuk szavát, bármikor szóljon és bármit mondjon is. Szeretjük, és nem tántorít el mellőle semmi sem!

JÉZUS ÉS AZ URHATNÁMSÁG.

Az Úr Jézusnak nyilvános élete kezdetén nevezetes találkozása volt a sáttánnal. A cselvető gonosz megkísértette az Urat, hogy eltérítse élete alapvető irányától. Jézus nem űzte el isteni szavával az okvetetlenkedőt, a bajkeverőt, hanem megengedte, hogy mesterkedését vele szemben épúgy megkísérelje, ahogy az embernél szokta. Hadd okuljunk, hadd tanuljunk! A gonosz az egyik kísértésben a templom oromzatára állította az Urat: „Vesd le magad innét, hiszen angyalainak parancsolt felőled az Úr, hogy kezükben hordozzanak...” (Mt. 4, 6.) A másikkban felvitte egy magas hegyre. Megmutatta az egész világot: „Mindezeket neked adom, ha leborulva imádasz engem”. (Mt. 4, 9.) Mind a két kísértéssel azt a vágyat akarta az Úrban nagy lángra lobbantani, amely minden emberi szív mélyén megtalálható: az uraskodás nagyra törő vágyát.

AZ EMBER ÚR AKAR LENNI.

Valami alapja van is rá. A Teremtő mondotta: „Hajtsátok uralmatok alá a földet, legyetek urai a tenger halainak, az ég madarainak és minden földi állatnak”. (Móz. I. 1, 28.) De nem teljes uraságot adott; a földi létet parancsokkal szabályozta. Az ember azonban korlátozás nélkül saját akaratát óhajtja diadalra vinni; megkötés nélkül akarja tetszését követni és szenvedélyeit kielégíteni. Kísértést érez, hogy ellökje magától a magasabb hatalom tartóerejét, és belevesse magát saját akaratának mélységébe. Az emberben ott lappang a zsarnok, ott leskelődik az uralkodásra törő lázadó. Csak alkalomra vár,

hogy az élre surranjon és a maga elgondolását erőszakolja keresztül.

Mennyi titkos és nyílt lázadás van az egyén életében! Isten és az ember megkötését nehezen viseli el, és iparkodik lerázni magáról. Címet talál rá eleget, hiszen az ember mindent meg tud okolni. Sokszor a parancs „értelmetlenségét” hozza fel; mintha minden parancsot meg kellene magyarázni, és nem kívánhatnák tőle az ész hódolatát is. Máskor meg arra hivatkozik, hogy a rendelkezést nem lehet megtartani; mintha a lelkünket nyitott könyvként ismerő Isten nem erőinkhez szabná törvényeit. Előfordul, hogy a parancsoló személy „ellen-szenves” és „tökéletlen” voltát hozza fel takarónak; mintha nem a parancs végső forrását, Istent kellene tekintenie. Akárhányszor ürügyet sem keres; egyszerűen félretolja a parancsot, és a maga útján megy tovább. A nem-törődés, a fölényesség, a parancs megvetése, mind gőgből fakad, és ezt az érvek felvonultatásával csak leplezni lehet.

Mindez *felnagyítva jelentkezik a közösségben*. A tekintélyt, bárkié legyen, hamar kikezdi, félretolják, sőt ellene fordulnak, és igyekeznek lerázni magukról, bármennyire emberségesen gyakorolja is hatalmát. A történelem nemcsak szellemi áramlatoknak, politikai alakulásoknak, gazdasági történéseknek, hanem forradalmaknak is láncolata. A lázadó arra hivatkozik, hogy nem bírja már az „igát”; azért rázza le magáról. Lerázza? Igen, de másra rázza; másra rakja a magakészítette új igát. Ő már eleget hordozta, miért ne vihetné most más? És kezdődik minden előlről; következik az új lázadás és az új leigázás — mert mindenki úr akar lenni.

Mennyi *nyugtalanság* származik ebből az egyén és a közösség életében! A folytonos ágaskodás sok kint okoz, hiszen a nyugtalankodó egyre-másra korlátokba ütközik, és ezek a nekiütődések fájnak. Ha mégis sikerül „fölszabadítania” életét, elveszti a korlát támogató erejét, és lezuhan a mélységbe, mert a rács nemcsak a szabadság korlátozását jelenti, hanem védelmet is nyújt a szerencsétlenségek ellen. Lázadozó törekvése akárhányszor mások ellenállásába is ütközik, s azok visszautasítják,

és ha tudják, kíméletlenül letörik gőgjének jelentkezését. Nem törődnek azzal, hogy legtöbbször a magukét növesztik még nagyobbra; hiszen az embernek rendesen csak a más gőgje fáj... Ezért követik egymást az egyének életében és a nemzetek történetében az összeütközések, a háborúságok, alig viselhető szenvedéseikkel. A gőg gonoszsága a legfőbb békebontó, a boldogtalanság igazi forrása.

Az uraskodás másik módja, hogy az ember gazdag óhajt lenni. Alapja ennek a kívánságnak is van. Az Úr mondotta: „Nektek adtam minden magot hozó füvet a földön és minden gyümölcsöt hozó fát, és minden földi állatot, hogy táplálékul szolgáljon”. (Móz. I. 1, 29.) De az ember mindezt keveselni szokta. A sátán jól okoskodott. Igérgető szava: „Ezt mind neked adom...”, a vágyak zsilipjét nyitja meg az emberben, és ezek a vágyak elborítanak minden meggondolást. Milyen hajsza folyik a minél többért, az egyre jobbért az életben. Sokszor szükség is van rá. Amikor élni kell; amikor csipogó gyermekszájak kenyérért könyörögnek; amikor a közösség szorul rá égetően; akkor minden erőt latba kell vetni, hogy megszerezzük a szükségest. De az ember annyira belejön a létért való küzdelembe, hogy szinte ösztönévé válik, és ez akkor is működik, amikor már semmi értelme nincs. Ne áltassanak bennünket jelszavakkal; ne mondják azt, hogy a közös birtoklás végét vetné ennek a helyzetnek. Amikor a fegyelem súlyos nyomása csak kicsit is enyhül, a közös birtoklásban nevelt emberből is előbújik a bírni-vágyás. Sőt, az elfojtott vágy mintha még csak sűrűsödne és erősebbé válnék; fölszabadulásakor a kímélet minden megmaradt korlátját elsöpri. A bírás vágya annyira nagy lehet az emberben, hogy sokan csak ebben látják az egyéni életnyilvánulások és a történeti események mozgatóját. A felfogás, kizárólagossága miatt, nem helyes, de sok igazságot rejt magában.

A bírás, a gazdagodás vágya is *borzalmakkal árasztja el a földet*. Az emberiséget szinte megrendíti, amikor háborúk formájában világméretekben folyik a javak elvétele és pusztítása. Országok mennek tönkre, milliók vehetik a koldusbotot, és jutnak siralmas nyo-

morba. Vannak idők, amelyekben ritka ember nem szennyezi be kezét máséval. A jog ilyenkor nem számít. Helyébe az ész csalafintasága, a felbujtott szenvedély, a nyers erő lép, amellyel szemben nincsen érv. Az elveket sutba dobják, amikor kitör az emberből a ragadozó. A kötelesség sem számít a vágyak tombolásában; a korlátokat ledönti az ember. De érdekes, végül mindenki megkívánja, hogy szerzett „jogait” mások tiszteletben tartsák és megvédjék.

AZ ÚR JÉZUS PÉLDÁT MUTAT.

Az Úr *felel* a gonosz kísértő ösztönzésére, de más-kép, mint ahogy várja: „Az is írva van, ne kísértsd Uradat, Istenedet”. (Mt. 4, 7.) Nem szabad a bűnkísértésnek, a mélység ösztönzésének engedni. Az ember sok dologban független, de nem mindenben rendelkezik önmagával. A dicséretes, sőt köteles önállóság és kezdeményezés mellett el kell ismernie, hogy életének és cselekedeteinek más ura is van. Krisztus Urunk erre tanít. A maga lábán állhatna, hiszen a világ ura, aki által minden lett. De testvérünknek érzi magát, és élete példájával akar vezetni az igazi uralomra, a szabadságra.

Tetteiben alázatosan *engedelmes* az Úr Jézus. Ne tévesszen meg bennünket, hogy néha szembehelyezkedik népe vezetőivel, máskor meg függetleníti magát előírásaiktól és szokásaiktól. A szembehelyezkedéssel meg akarja menteni népét az élen járók Isten törvényeit megszegő vagy elsekélyesítő példájától. Népe vezetői már régen szembekerültek Istennel, és vesztébe vitték volna a népet. Előírásaiktól is csupán akkor függetleníti magát, amikor elferdülésekről vagy üres külsőségekről van szó. A hagyomány és előírás nem kerülhet szembe Isten törvényével, főképp nem a legfőbbel, a szeretet parancsával. A vámosokkal étkezik, mert a megütközés kerülésénél fontosabb nyiladozó lelkük. Szombaton gyógyít, mert ezzel csak szűkkeblű megkötéseken lép át, Isten törvényével azonban nem kerül szembe. A gyógyítás csodája épp Isten-dicsőítő szándékát és a nyomorúságos ember iránt érzett szeretetét fejezi ki.

Élete valójában véges-végig a törvények és helyes

szokások szolgálata. Azoknak nemcsak szellemét, hanem legtöbbször szavait is megtartja. A tisztulási áldozattól nem mentesíti édesanyját. A templomlátogatás szokását örömmel követi. Nyilvános föllépésénél figyelembe veszi a hagyományos harmincéves kort. Megfizeti a templomadót. A hűsvétot szigorú szabályossággal ünnepli. Hangoztatja, de életével még inkább mutatja, hogy teljesíteni és nem fölbontani jött a törvényt.

Különbséget tesz a gyarló, a romlott, az alávaló ember és hivatala közt. Buzdítja hallgatóit, hogy előjáróik utasításait kövessék, ha példának nem is állíthatja őket eléjük. Csodáit maga is fölülvizsgáltatja: elküldi a meggyógyított poklosokat a papokhoz, mert így írja elő az ószövetségi törvény. Kihallgatásakor tüntetőleg hallgat, de a papi fejedelmeknek felel, és amikor már szinte meg-némul a gyalázkodások árjában, a főpap kérdésére mégis válaszol. Azoknak is, ennek is joga volt a kérdezésre.

Az Úr Jézusnak a *gazdagságot kínáló kísértésre* is van *felelete*: „Uradat, Istenedet imádjad, és csak neki szolgálj!” (Mt. 4, 10.) Életében ezt úgy valósítja meg, hogy nem kívánczik gazdag családba; édesanyja a vagyontalanok áldozatát mutatja be érte. Nyilvános működése idején még otthona sincs; hol itt, hol ott húzódik meg. „A rókáknak barlangjaik vannak, a madaraknak tészkük, az emberfiának nincs hová fejét lehajtania.” (Lk. 9, 58.) Ruhája egyszövésű köntös. Halálakor nincs gondja, hogy mit kire hagyjon. Egy kincse van, az édesanyja; csupán róla kell gondoskodnia.

A gazdagok társaságát nem utasítja vissza, mert nem a gazdagság magában rossz, hanem csak a földieket célnak tekintő lelkület. Elfogadja támogatásukat is, sőt Magdolna látszólagos pazarlását is menti, de eszménye az, ha valaki független az anyagi javak lekötő hatalmától. Táská, bot, és pénz nélkül küldi szét tanítványait; a visszatérőket nyugodtan kérdezi, hogy hiányzott-e valamijük. Örömmel látja, hogy a vámos otthagynja bűnre alkalmat adó, sőt ösztönző foglalkozását, és megmenekül az anyagiak fertőző hatásától. Zakeust is kitünteti, mert megszabadítja magát az igaztalanul szerzett javaktól, és bőven ad a jogosakból. Természetesnek veszi, hogy tanít-

ványai mindent elhagytak érte, és úgy követték. Amikor jön hozzá egy ifjú, és kéri: „Mondd meg bátyámnak, ossza meg velem örökségét”, azt feleli: „Ki tett bíróvá, örökségosztóvá?” (Lk. 12, 14.) Mintha mondaná: Nem ez a fontos! Hozzá is fűzi szavaihoz: „Óvakodjatok a bírásvágytól!” Jajt mond a gazdagokra, vagyis azokra, akik a földi javakhoz kötik életüket; még ha egyébként szegény is a nevük. De boldognak hirdeti a lelki szegényt, aki nem tapad a földiekhez, hanem a föntvalókat keresi.

MIT TEGYÜNK?

Tudomásul kell vennünk, hogy egy az Úr, aki saját akaratát követheti: a szent, a fölséges, a mindenható Úristen; az ő akarata maga törvény. Senki más nem tulajdoníthatja magának Isten jogait. Nem állhat erőszakkal más életének előterébe, de a sajátját sem irányíthatja tetszése szerint. Az ember sokszor független másoktól, és önállóan kell határoznia. De végeredményében ez is Isten szándéka, aki hivatásától ezt is kívánta, vagy mások élére állította. Azonban mindenben Isten törvénye és kívánsága szerint kell igazodnia; kénye-kedve szerint nem tehet.

A teremtmény csak egy formában lehet úr: ha megszabadul rossz hajlamainak uralmától, szeszélyeitől, és főkép gögjétől. Akkor emelkedik magasra, amikor ezeket a lenyűgöző bilincseket föloldja, és mint igazán szabad ember áll Isten gyermekei közé. A legegyszerűbb eszköz erre az alázatos engedelmisség, amely lelkesen teljesíti Isten felismert akaratát, s öntudattal aláveti magát törvényes előjáróinak és hivatása követelményeinek. Amíg valamilyen formában dédelgetjük a bennünk lakó „kis fölséget”, kezdők maradunk a lelki szabadság és föl-emelkedés útján. Az engedelmisség természetesen nem könnyű feladat. Az sem egyszerű dolog, hogy önálló tevékenységeinkben mindig Isten akaratához igazodjunk. De, ha az Úr Jézus kézenfogott, és mi utána megyünk, nem az önállósodás és lázadás útján haladunk, hanem Isten különböző módon megnyilvánuló akaratát követjük.

Az Úr Jézus viselkedésének és szavainak fényében világossá lesz az is, hogy *milyen legyen kapcsolatunk*

a föld javaihoz. Ne engedjük, hogy rabbá tegyenek! A kísértő nem is tagadja, hogy ez a célja: „Neked adom, ha imádasz engem”. Persze, az ember elvakulva csupán a javakkal összekötött szépet és jót látja; a zörgő bilincseket csak később veszi észre. Akkor eszmél, hogy legnagyobb értékeit, saját magát áldozta fel elnyerésükért. Tehetségét, idejét ezekre pazarolta, nyugalmát ezek vették el. Akárhányszor megtagadta miattuk legnemesebb érzelmeit, a rokon köteléket, a barátságot. Sokszor még jellemét, sőt hitét is a telhetetlen moloch áldozatául vetette. Érdemes volt? Mennyit kell hajszozni a földi jókat; hiszen egyre-másra kicsúsznak kezünkől. És ha megszereztük, meddig tartanak? A következő háborúig? Az bizonyos, hogy a földi élet határvonalán át nem vihetünk belőlük semmit. Sok a rabló; vonulásuk néha olyan, mint a sáskajárás. De a legnagyobb rabló mégis a halál; annak szeme elől nem rejthetünk el semmit. Nem érdemes abba kapaszkodni, abba gyökeret verni, ami csak ideig-óráig tart.

Az Úr Jézus a lényegét mutatja. Mi a lényeges; a földi javak vagy az élet? Az élet, mert ha meghaltunk, a földi javak már semmit sem számítanak. Mi a fontosabb; az ideigtartó vagy az örök élet? A földi élet és javai elmúlnak; az örök élet az igazi érték. Hogy részünk legyen benne, mindannyiunk legfőbb feladata, hogy kitárjuk lelkünket az örökkévalók felé. Eresszük el léleken a földieket, és forduljunk egyre jobban az eljövendő élet javai felé. Ez a lelki szegénység alapja, amelyet Krisztus Urunk annyi dicsérettel halmoz el.

A gazdag könnyen a földhöz tapad, de lelkileg szegény is lehet, ha javait Isten akarata szerint használja. A szegény lelkileg könnyebben lehet szegény, hiszen alig van mitől megválnia, de akárhányszor falánkabb és követelődzőbb minden gazdagnál. Azért vigyáznia kell, hogy a bírás vágya le ne nyűgözze. Vannak, akik gyökeresen lemondanak a földi javakról, és a szegény életre kötik le magukat. De ezeknél is fölülheti fejét az ideigvaló javak megkívánása: túlságosan ragaszkodhatnak dolgokhoz, igényesek lehetnek, túlzott kívánságokkal lép-

hetnek föl, és előfordul, hogy nem hoznak meg a közért minden lehető áldozatot e téren. Bármelyik csoporthoz tartozzék is az ember, kemény szabadságharcot kell vívnia, hogy ő is mondhassa: Csupán Uradat, Istenedet imádjad, és csak neki szolgálj! Isten helyét a lélekben ne foglalhassa el semmi földi!

JÉZUS ÉS A TEST ÉLETE.

JÓ VAGY ROSSZ?

A történelem folyamán sokan rossznak tartották a testet. Ókori bölcselek börtönnek, bilincsnek mondták. Börtönbe zárja, leláncolja a lelket, az isteni szikrát, és nem engedi érvényesülni, szabadon szárnyalni. Eretnekek is akadtak, akik úgy vélekedtek, hogy a testtel az ördögi világ tolakszik az ember életébe. Ma is vannak, és nem is mindig bölcselek vagy eretnekek, akik szinte gyógyíthatatlan gyanakvással és ellenszenvvel nézik. Kívánságait, megmozdulásait mindenestül rossznak tartják. Mértéket nem tartva éheztetik, félholtra fárasztják, ütökeverik, ha nincs is rá szükség. Ártani akarnak neki, és letörni; de pusztán csak a rombolás szándékával.

Pedig *Isten adta; ő pedig rosszat nem adhat.* A testet és lelket egy lényvé tette; a test tehát az emberhez tartozik, mint lényeges alkotó része. A végső beteljesülésben azért egyesül majd újra és elválaszthatatlanul a lélekkel. Isten ott is az egész embert akarja maga előtt látni, jutalmazni vagy büntetni. Az összülők bukása ugyan nagy rombolást okozott a test és lélek egyensúlyában, de Isten a bukás után is nagy szerepet szán a testnek, és semmikép sem akarja kikapcsolni életünkől. A test legyen a lélek szolgálója; szállítsa neki a külső világ hatásait és valósítsa meg a lélek szándékait. Feladatainak megvalósítására ösztönöket ojtott belé; ezeket parancsokkal vette körül, és a lélek ellenőrzése alá helyezte. Sokan valóban rossz hírbe hozták, és hozzák ma is a testet, de csak azért, mert nem valósítják meg benne is Isten gondolatait. Ha nagyon megfigyeljük, legtöbbszór tulajdonképpen a lélek él vissza a testtel, és használja rosszra ösztöneit.

Az első alapösztön, amit Isten adott, az *életfönntartás* ösztöne. Isten gondolata, hogy testünk életét gondozzuk. Építsük, pótoljuk elhasznált erőit, és ápoljuk, ha valami baj érte. Ezzel érjük el, hogy jól teljesítheti szolgálatát, hűen közvetítheti a külső világ hatásait, és megvalósíthatja a lélek kifelé irányuló parancsait. A test egészsége és ereje biztosítja a munka, és ezzel a hivatás betöltésének lehetőségét. A lélek képességei zavartalanul kibontakozhatnak, ha megfelelő eszköz áll rendelkezésre. Vét tehát az, aki testét nem gondozza, jöllehet meglehetné, de még inkább az, aki egészsége ellen tesz. Hibás vagy foltozott egészségű ember láttára joggal mérülhet fel a gondolat: Mivé lehetett, mit művelhetett volna egészségesen.

Az életfönntartás ösztönének azok költötték rossz hírét, akik a lélek ellenőrzése nélkül szabadjára engedték, és megtúrták, hogy mérték nélkül használja az ételt-italt-pihenést. Azok, akiknek „istenük a gyomor”; akik erre gondolnak egyedül, érte hajszolódnak reggeltől-estig. Azok, akik még eszüket is elisszák, és mámorból-mámorba támolynak. Akik állattá alacsonyítják az embert. De ne sértsük meg az állatot; az mértéket tart, mert ösztönét követi. Ösztönét pedig — lelke nem lévén — Isten szabta meg; ő gondolkozik helyette, és óvja meg élete csődjétől.

A test életének másik alapösztöne az *emberi faj fönntartása*. Isten gondolata és szándéka, hogy az emberiség minden csapás, szenvedés és keserűség ellenére, még a siralomvölgyé vált világban is megmaradjon. Ezért férfivé és nővé teremtette az embert. Testi vonzalmat keltett bennük egymás iránt, lelki kapcsolatot font közöttük annyira, hogy egymásnak adják testi-lelki életüket, és mindvégig együtt haladjanak életük útjain. Azt akarta, hogy összetartsa őket szerelmük gyümölcse, a gyermek, és sűrít tartó hűségük kötelessége. Ez a hűség a test és vér kezdeti föllángolása után a mindennapi élet közös küzdelmeiben, örömeiben és szenvedéseiben nemesedjék mély szeretetté, és legyen minden áldozatra kész. Mindannyian, akik ilyen családban nőttünk föl, élveztük annak Isten-adta áldásait.

Az emberi faj fönntartásának isteni gondolatát azok torzítják el, akik korlát és felelősség nélkül hajszojják a vele kapcsolt élvezetet. Akik a gyönyört különválasztják az új életek teremtésének, fenntartásának feladatától és az Isten-alkotta házasság kereteitől. Az ember megbor-zong, és még beszélni sem szeret azokról, akik minden emberi értéket legázolnak, hogy kielégíthessék szabad-jára bocsátott szenvedélyüket. Nem számít ezeknek szemérem, szemrebbenés nélkül elveszik a becsületet, meg- gyalázzák az emberi méltóságot, letörlik a szabadságot, letiporják a jogot a tiszta élethez, a hitvesi hűséghez és az egészséges élethez.

Mélyen elsomorodunk: Ennyire süllyedhet az ember? *Miért e pusztítás?* Az emberiség története megadja magyarázatát; amennyire a bűnre és rosszra magyarázat egyáltalán adható. Az ember az áteredő bűnben, és azon- túl is minden személyes bűnben, föllázad Isten ellen. Pedig az a rend, hogy aki Isten teremtménye, minden- ben kövesse az Úr akaratát. Amikor az ember fölborí- totta — legalábbis magában — ezt a rendet, az nem- csak egy irányban, Isten felé borult föl, hanem lefelé is. Megbolygatta az életrend alapjait, s ennek következté- ben minden meglazult és fölbomlott. Az ösztön, amely a lélek uralma alatt állt, szintén engedetlenné lett. Hasa- dás támadt az emberben, mert parancsolni és elől járni akar az, aminek az ész vezetését kellene követnie. Az ösztön folyton támad, követelődzik, elégedetlenkedik, és bizony sokszor el is éri, hogy magához ragadja az ural- mat, amely semmikép sem illeti meg. A lázadó nehezen tud gátat vetni az általános fölfordulásnak, és azzal bűn- hődik, amivel vétkezett. Nem a test lett rossz; a test- nek nincs értelme, sem akarat, ami az erkölcsi rossz elkövetéséhez szükséges volna. A lélekben billent meg az egyensúly, ott bomlott föl a rend. Már nem tartja kéz- ben a test világát.

AZ ÚR JÉZUS TANÍTÁSA.

Az Úr Jézusban a testi és lelki élet közt megvan a legteljesebb harmónia. Élete és tanítása utat mutat arra, hogy mikép őrizzuk vagy szerezzuk vissza testünk-lelkünk egyensúlyát.

Élete fenntartásában hálával veszi édesanyja és nevelőatyja gondoskodását: testének ápolását, a mindennapi kenyeret. Nekik köszöni, hogy munkát bíró, fáradtságot elviselő férfivá növekedett. Ő is megadja testének, amire szüksége van. Nem tudom az Úr Jézust követően elképzelni; de ösztövéren, zörgő csontokkal sem. Sem úgy, hogy testében zsír alakjában raktározza fel a fölösleget; de úgy sem, hogy megvonja magától a szükségset, és teste ne bírná az időnkénti nagyobb önmegtartóztatást és fáradságot. Eszik, mint a többiek. Meghívásra lakomákra is elmegy, és ott nem viselkedik feltűnően, sem félszegen. A test táplálásáról még a lelkek megszerzésének munkájában sem feledkezik meg, és ismételten megvendégel többezres tömeget. Bort is iszik. Keresztelő Szent Jánossal ellentétben Istennek ezt az adományát sem veti meg. Sőt borral, és hozzá nem is vinkóval ajándékozza meg a kánai menyegző vendégeit.

De nem engedi, hogy a vak és telhetetlen ösztön magához ragadja a vezetést. Időnként böjtöl, sőt nyilvános fellépése előtt kiadósan, csodálatraméltó keménységgel tagadja meg magától az ételt. Amikor a kísértő arra akarja vinni, hogy engedjen a test vágyainak, elégtse ki éhségét, és tegye, hogy a kövek kenyerekké váljanak, azt feleli: „Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igéből, amely az Úr szájából ered”. (Lk. 4, 4.) A vágyak kielégítését ne a kívánság sürgetése, hanem a lélek, végeredményben pedig Isten akarata irányítsa. Ezért mértéket tart az adakozásban is. Nem kerülj asztalkámot ad a népnek, hanem megválogatja az alkalmakat, amikor megvendégeli. Az adott étel egészen egyszerű: kenyér, hal és bor; a nép emberének étele és itala. Tehát másokat is arra szoktat, hogy a léleknek meg kell őriznie szabadságát, fönn kell tartania uralmát a test felett.

Az emberi faj fönntartását tiszteletreméltó élethivatásnak tekinti. Családban nő föl, és jól érzi magát abban. A rokoni élet szövődéke, apróbb-nagyobb kedveskedései, szolgálatai nem idegenek számára. Nem vadul el azoktól, akikhez a vérség köteléke fűzi. Az emberek életkapcsolatait megtiszteli. Elmegy a kánai menyegzőre, és áldását adja két szerető szív életkezdésére. Távol áll tőle, hogy a házasságot kifogásolja; inkább védi, sőt megerősíti alapjait, amikor a szentség méltóságára emeli az életszövetséget. Az új ember necsak Isten szent kezéből kerüljön ki lelke révén, hanem teste is szent talajból, a szentségi házasságból fakadjon.

De éppen a házasság és az emberiség fönnmaradása érdekében sok kemény követeléssel lép fel a házassokkal szemben: Isten akaratának kell történnie a házasságban is. Szabadon vállalkozhatnak rá bárki, de ha vállalta, Isten gondolatát valósítsa meg. Árként ne sodorja el minden értékét a szenvedély, a gátat nem tűrő ösztön. A házasság csak egy lehet, és a házastárs holtáig tart. Nem szabad megtörni lélekben sem. Akik élettársak akarnak lenni, hívó lemondással vállalkozzanak közös életútjukra, mert csak így lesz életük békés és életszövetségük egy életre szólóan tartós. Az életet, a házastársat is úgy kell venniök, amilyen; tökéletlenségeivel és gyöngeségeivel együtt. Osszák meg örömeiket, de hordozzák vállvetve a szenvedés keresztjét is. A házasság nagy feladat; telítve nagyon sok öntudatos önlegyőzéssel és szeretettel vállalt áldozattal.

Lehetséges, sőt szent dolognak tartja azonban az Úr, hogy az ember testét-lelkét ne adja oda másnak, embernek, hanem szeretetével Isten felé forduljon, és neki éljen *szűzességben*. Az Úr Jézus maga nem kötötte életét földi társához. Barátai voltak; Lázárt így nevezi a Szentírás, az apostolokat maga mondja barátainak. Szeretetüket és ragaszkodásukat nagyra becsülte. Szeretett Mária és Márta társaságában lenni, és örült, hogy megnyíló lelkekre talált bennük; hogy vele egy gondolkodásra és törekvésre hangolódtak. Örömet szerzett neki, hogy átvették életstílusát, és Isten felé irányozódtak lelkükkel ők is. De beteges képzelődés és a Szentírást nem ismerő önkényes-

kedés az, ha valaki többre gondol. Az evangélium levegője tiszta; Krisztus szavai és tettei pedig olyanok, mint a kristály. Az Úr Jézus minden emberé.

Másoknál is örömmel látja, ha magasabb élethivatás és Isten szolgálata érdekében nem kötik le magukat egy ember, egy család egészen lefoglaló szolgálatára. Szűzanyját a legbensőbb szeretettel szereti; nemcsak azért, mert édesanyja, hanem tisztasága miatt is. Egészen közel bocsátja magához a tisztalelkű Józsefet és a két Jánost. A lelkileg szabadok azok, akiket Jézus kitüntetően szeret. Azok, akik nemcsak örök, hanem legfőbb földi értéküknek is Istent választják. Azt az Istent, aki a legnagyobb odaadással és elfogadással szeret, és akit szívvel-lélekkel lehet szeretni. Az emberi szeretet sokszor gyarló; akárhányszor csak Istenért tudunk szeretni, jobban mondvá elviselni mást. De még a tökéletesebb emberi szeretet sem tud maradéktalanul kielégíteni. Nem tud annyit adni a leggazdagabb sem, amennyire vágyódunk; de nem tud annyit elfogadni sem, mint amennyit felajánlunk. Isten részéről olyan szeretet-lehetőség nyílik a lélek felé, amely az adásban is, elfogadásban is teljesen igénybeveszi az embert; annyira, hogy aki igazán viszonzni akarja, nem tudja magát másnak adni földi vonatkozásban sem. Ezt az életformát természetesen nem írja elő az Úr Jézus. Aki fel tudja fogni, fogja fel. Hallja meg finom lélekkel Isten hívását, megtisztelő kegyelmét. Fogja fel értelmével és szívével is, hogy a legjobb részt választotta, amelyet ember kaphat, és amely el nem vétetik tőle. Így vállalja végső következetességgel azt, hogy Isten a Mindene.

ÉS MI?

Életünket komoly kötelességtudattal *fönntartjuk*. Nem félünk az önmehtagadástól, de testünket nem sa nyargatjuk úgy, hogy kárára legyen. Az önmehtagadásnak vannak céljai, de ezek közt nem szerepel, és nem is szerepelhet testünk tönkretétele. Életünkben az evésnek, ivásnak és pihenésnek megvan a helye, de észszerűen illeszkedik életünk és egészségünk fönntartásának feladatába. Táplálkozásunkban fegyelmet tartunk, és meg-

tartjuk az előírt bűntöket. Ha a körülmények magukkal hozzák, leszorítjuk igényeinket. Túlzott aggódással e téren sem tekintünk a jövőbe; nem félünk attól, hogy Isten elpusztulni engedje kedves gyermekeit.

A házaseletet nagyra becsüljük, ha valóban Isten gondolatait valósítja meg. Aki erre az életre készül, a legnemesebb felfogással induljon neki, még akkor is, ha mások eltérően gondolkodnak róla. Isten munkatársának lenni az emberteremtés munkájában nagy megtiszteltetés. Életeket kapni gondozásra, nagy bizalom Isten részéről. Az ilyen élet valóban hivatás, amelynek betöltésére nagy odaadással és gonddal kell készülni. A házastársak életszövetsége és a családi élet az erények légióját követeli meg, és áldozatosságra épül. Mindezt ki kell dolgozni és állandóan nemesíteni.

Aki Istennek szentelt szűzi életet él, ugyanilyen felfogással legyen a házasságról. Ne pocskolja le azért, hogy saját élete könnyebbnek lássék, és elviselhetőbbnek tűnjék föl. Aki ilyesmire szorul, elárulja, hogy nem ismeri élete igazi értékét.

A szűzi életre vállalkozók teljes szabadsággal és benső örömmel adják Istennek testüket-lelküket. Nemcsak úgy, ahogy minden ember köteles, hanem egészen, hivatásszerűleg; hadd rendelkezék vele kizárólagosan, tetszése szerint. Egészséges testük-lelkük minden kincsét, minden belső küzdelmét és külső veszedelmét maradék nélkül odaadják. Nem azért, mert csalódtak, és vigasztos pótlékot keresnek; azért sem, mert kudarcot vallottak élettársat kereső törekvésükben. Ők tudják, hogy milyen életlehetőségeket hagytak ott, és nem sajnálják. De nem is kacérkodnak velük, mert tudatában vannak annak is, hogy a jobb részt választották. Nem néznek vissza szégyelnivaló sajnálkozással, sem rejtett vágyakozással vagy éretlen kíváncsiszkodással abba a világba, amelyet az erősnek és gazdagnak lelki szabadságával hagytak ott. Azt akarják, hogy Isten töltsé be életüket, és fogadja el az övéket. Törhetetlenül remélik, hogy teljesíti ígéretét, és már a földön meglátják őt, amennyire itt meglátni lehet; a mennyországban pedig egészen közelében lesznek, és kísérik a bárányt, ahová csak megy. Előre szá-

molnak azzal, hogy ösztönük talán ágaskodni is fog, hogy le akarja majd rázni értelmük, akaratuk, és főkép szeretetük hatalmát. De nem ijednek meg, mert már most kéri az erőt, hogy életük maradéktalan odaadásával szeressék az Istent, és hűek legyenek hozzá mindhalálig.

Az Úr Jézus útmutatása mellett így kell megérezni életünk fönntartásában a házasság- és a szűzi életben egy más világ lehelyét!

JÖJJETEK AZ ATYÁHOZ.

JÉZUS ÉS ATYJA.

Az Úr Jézus életének tengelye és legmélyebb tartalma mennyei Atyja. Tanításának is ő a csúcspontja. Mindent megtesz, hogy jól megismerjük; arra indít, hogy akaratomkat az övével egybehangoljuk; lelkesít, hogy teljes szívünkben, lelkünkben és minden erőnkben szeressük. Ezt mondja főparancsának, amelyet ha elmellőznénk, tulajdonképpen nem is követnők őt; ha viszont megtartjuk, minden más parancs és jóra ösztönzés megvalósítása könnyebbé válik.

Az Atyaisten gondolata félénk bizonytalansággal már az ősnépek vallásos hitében is meghúzódott. Az őszülők boldog, de rövid gyermeki érintkezése a mennyei Atyával mint emlék tovább élt, de a bűnbeesés és bűnhődés nagy katasztrófájában egyre jobban halványodott és vesztett erejéből. Az éjtszaka sötétjében csak bizonytalan sugárként csillant fel itt vagy amott. Az Ószövetség szintén az Úr-Isten képét rajzolta meg élesebben; az atyai vonások benne is elmosódtak. A keménylelkű népre nagyobb hatással volt az Úr fenyegetése, mint az Atya szeretete. Az Úr Jézus tanításában már boldogító ragyogásban jelenik meg a mennyei Atya képe; mint amikor a hajnal derengése után fölcsillan a fényt és meleget árasztó napsugár.

A szeretetreméltó Atyát igazában az Úr Jézus révén ismertük meg. Már születése előtt elhangzik az örömhír az angyalajokról, hogy eljön a várva-várt Megváltó, és a Magasságbeli fiának fog hivatni. Ahol fiú van, atyának is kell lennie; atyának, akit szeretni lehet, mert a gyermek és atyja szorosan összetartoznak szívük szeretetével is.

Kisgyermekkorától fogva az Atya az Úr Jézus életének központja, akiért minden vonzódásával és értékelésével lelkesedik.

Amikor tizenkétéves korában édesanyja szemrehányást tesz Jézusnak elmaradásaért, a legtermészetesebben és szinte meglepődve mondja: „Nem tudtátok, hogy Atyám dolgaiban kell lennem?” (Lk. 2, 49.) Mintha mondaná: eddig is láthattátok, hogy vele vagyok és érte élek; most is házában kellett volna keresnetek. A családi köteléken, a gyermeki szereteten túl van valami, ami mélyebben markol lelkébe, életébe, és irányítja azt.

Nyilvános fellépésének első útja a Jordánhoz vezet, ahol János kereszstel. Amint a vízből kilép, megnyílik az ég, és szózat hallatszik: „Ez az én szeretett fiam, aki-ben kedvem telik”. (Mt. 3, 17.) Az Atya elragadtatott öröme nyilvánul meg egy olyan fiúban, aki mindenben és egészen Atyjára.

A kánai menyegzőn megértéssel fogadja édesanyja közbenjárását, de nem teljesíti azonnal kívánságát, mert „még nem jött el az órája”. És mikor fog ütni? Amikor Atyja akarja! Nem édesanyja kérésétől, nem saját elhatározásától függ első csodájának időpontja, hanem annak intésétől, aki körül egész élete forog, aki minden tettét irányítja.

Nagy munkájának fárasztó iramában egy alkalommal megpihen Jézus Jákob kútjánál. Egy irgalomra szoruló lelket vezet hozzá Atyja. A lélek befogadja kegyelmét, és ismerőseihez siet, hogy Jézushoz vezesse őket. Az Úr lelki szeme előtt közben megjelenik a kegyelmi erők lélekből-lélekbe áramlásának megható látványa, és ez annyira eltölti és lefoglalja, hogy ételt kínáló apostolainak azt feleli: „Az én ételem az, hogy annak akaratát cselekedjem, aki küldött, hogy elvégezzem művét”. (Jn. 4, 34.) Az Atya és akarata fontosabb a földi életet fönntartó tápláléknál; a földi élet a maga egészében csak körülötte foroghat.

Egy más alkalommal, amikor nagy tömeg ül lábánál, jelentik, hogy édesanyja és atyafiai keresik. Ő azonban a vérségi köteléken túl egy más, még bensőbb kapcsolatot lát lelki szemével, amely beszéde nyomán hall-

gatói lelke és Atyja között szövődött. Kapcsolatot, amely a földi élet múlását túléli, és a test összeomlása után is épségben marad. Azért mondja hallgatóira tekintve: „Ime az én anyám és atyámfiai; mert, aki Isten akaratát cselekszi, az az én fivérem, nővérem és anyám”. (Mk. 3, 34–35.) Nem tagadja meg anyját, de az említett kötelék édesanyjában is többet jelent számára minden vérségi kapcsolatnál. Jobban hozzátartozik, inkább rokona az Atya akaratának szolgálatával, mintha csupán lüktető vérének rokonvolta kapcsolná hozzá.

Egészen megdöbbeneti apostolait, amikor a végső ki-fejlet idején nem tér ki az ellene forduló hangulat elől, mint máskor, hanem szinte beleveti magát az ellene tornyosuló hullámokba. Ebben is Atyja akaratának teljesítése vezeti. Eljött az órája, amelyben ki kell állania szeretete legnagyobb próbáját. Csodás kapcsolat van a mennyei Atya és Fia közt, amelyet bensőség, közvetlenség jellemez, de uralkodó vonása a mindent vállaló öntadás, mégha szenvedésnek nevezik is azt. A szenvedés óráján vonakodik emberi természete; hiszen érző ember, aki önkéntelenül is visszariad a kintől. Ki is fejezi idegenkedését: „Atyám, ha akarod, vedd el tőlem e poharat”, de mindjárt ott az örök refrén: „mindazonáltal ne az én akaratom legyen, hanem a tied”. (Lk. 22, 42.) Az Atya gondolata, kívánsága minden, a többi háttérbe kerül és elhalkul, mégha keserves is. Az Úr Jézus lelke mélyéig meg van győződve Atyja végtelen szeretetéről, azért határtalan bizalommal veti magát karjaiba, és követi legkisebb rezdülésében is akaratát. Az Úr Krisztus szenvedését és halálát szemlélve azt kell mondanunk: „Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött fiát adta...”, de folytathatjuk: Úgy szerette a Fiú az Atyát, hogy a legvégsőt, a halált is vállalta, hogy akaratát teljesítse.

Az emmausi tanítványok előtt ő maga foglalja össze életét: „Hát nem ezeket kellett szenvednie Krisztusnak, és úgy menni be dicsőségébe?” (Lk. 24, 26.) Magától értetődő ez az élet, hiszen Atyja akarta így, és akaratát csak ki kellett olvasni küldöttei, prófétái szavaiból. Cso-

dálkozik, hogy van, aki másképp tudja elgondolni élete sorát.

Bámulatos élet! Mi a *titka*? A *szeretet*! Az a csodás erő, amely világokat teremt, és — ami még fontosabb — életeket alakít. Az Úr Jézus maga tárja föl ezt a titkot búcsúbeszédében, amikor apostolait az igazi életművészetre tanítgatja: „Maradjatok meg szeretetemben; amint én is megtartottam Atyám parancsait, és szeretetében maradok”. (Jn. 15, 10.) Ez a titok nyitja. Az Atya akaratát állandóan nem lehet rettegésből megtartani; a rettegő hamar kiutat keres magának. Nem elég hozzá a meghatódó érzelem sem; ezt hamar fölválthatja ellenkezője. Az Úr Jézust szíve szeretete ösztönözte a legteljesebb odaadásra és áldozatra. Olyan szeretet, amelynek minden földi szeretet csak halvány mása.

AZ ÚR JÉZUS NYOMÁBAN.

Krisztus ösztönzése föllekesít, példája magával ragad. De csakhamar megtorpan a lélek; fölvetődik benne a kérdés, *szabad-e a legfőbb lényt, Istent, a mennyei Atyát szeretnie?* Hogy az Úr Jézus szeretete, természetes, hiszen mennyei Atyja. De mi, gyarló és bűnös emberek, merészkedhetünk-e ilyen közelre? Örömmel vehetjük tudomásul, hogy nem tolakszunk, nem vagyunk merészek, ha a mennyei Atyához közeledünk, hanem csak parancsának engedelmeskedünk. Jézus mondá: „A legnagyobb és első parancsolat: Szeresd Uradat, Istenedet, teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből”. (Mt. 22, 37—38.) Istent a legfőbb jónak, az élet igazi értékének kell tekintenünk — ez már szeretet. Érezzük, hogy a legfőbb jó, és értékét odaadó szolgálat illeti — ez megint szeretet. Nem elégszünk meg azzal, hogy a legfőbb jó csak vendégszerepeljen életünkben, hanem el is akarjuk érni — ez újra csak szeretet. De még mindig nem az Újszövetség, az Úr Jézus szeretete. Ez sokkal jobban figyelembe veszi az ember természetét; nem kiváltságos szellemeket tart szem előtt, hanem a nagy tömegek képességeivel számol. Az átlagembernek azonban nagyon elméleti el-

gondolás és nehezen fogható cél a „legfőbb jó”, a „legnagyobb érték” gondolata.

Hogy a mennyei Atyát igazán és tettekben is szeret-hessük, az *Úr Jézus szemével kell néznünk*; úgy, ahogy ő bemutatta. Valóban Jézus tárta föl előttünk először és teljesen az Atya vonásait. Talán nem is annyira szavával tette ezt, mint példájával; a közte és mennyei Atyja közti szeretet-kapcsolat átélésével. „Fülöp, aki engem látott, látta az Atyát is”, mondotta az Úr Fülöpnek, aki mindenáron az Atyát kívánta látni. Rajta keresztül, az ő szeme villanását követve lehet a legkönnyebben vonásait fölfedni. „Senki sem ismeri az Atyát, mint a Fiú, és aki-nek a Fiú ki akarja nyilatkoztatni.” (Mt. 11, 27.) Ha ettől a meglátástól eltérünk, és csak a magunk esze után járunk, könnyen ember-, sőt pogánymódra gondolkozunk ismét Istenről. És mivel nem látnánk teljes képét, el is hidegdnénk, és távol vetődnénk tőle.

Isten nekünk is Atyánk! Amikor az Úr Jézus Istent velünk említi, leggyakrabban az atya névvel illeti: „Fiai legyetek mennyei Atyátoknak”. (Mt. 5, 45.) Úgy is kell tehát szeretnünk, ahogy a gyermek szokta; tisztelő, rendületlenül bízó, ráhagyatkozó szeretettel. Ez az Atya benne testvért küldött; a legjobb testvért. Élő, rokoni, gyermeki beszélgetésbe kezdhetünk vele. Amikor apos-tolai kéri, hogy imádkozni tanítsa őket, imájában a leg-melegebb megszólítást használja: „Mi Atyánk!” Én így szoktam beszélni Atyámmal. Azt kívántátok, hogy el-mondjam. Rajta, tegyetek hasonlóképen! Gondviselésére nyugodtan bízhatjuk életünket: „Tudja Atyátok, hogy mire van szükségetek...” (Mt. 6, 8.) Törődése nemcsak arra terjed ki, hogy a világot megalkossa, és kézben tartsa. Atyánk bennünket is kézenfog, és vezet, mint ahogy a földi atyák szokták tenni a nagy forgáalom zúr-zavarában. „Fejetek hajszálai is mind meg vannak szám-lálva. Ne féljete...” (Mt. 10, 30—31.) Az örök életre visszavár; „szem nem látta, fül nem hallotta, az ember szívébe föl nem hatolt, amit Isten azoknak készített, akik őt szeretik”. (I. Kor. 2, 9.) Fontos az, hogy mennyei Atyánk képe hitből és szeretetből tevődjék össze lelkünk-ben. A hit élesen lát, a szeretet a gyöngéd melegséget

adja hozzá. Ha szívünkkel is elmerülünk mennyei Atyánk szemlélésébe, előbb és bensőségebb lesz meglátásunk; a szeretet élesíti a pillantást, a szív segítségével jobban lát az ész is.

Istenatyánk így lesz világunk és életünk központja; így lesz annak irányítója és a mi mindenünk. Bárcsak gyermeki *lelkületet* alakítana ki bennünk megismerése; bárcsak örömmel közelednénk az Úrhoz. Nem úgy, mint sokan, fagyos reszketéssel és aggodalmas lélekkel. Csak pogány bálvány előtt kell reszketve félni, amellyel kinozni és ijeszteni akarják az oda közeledőt. Istenatyánk más; ő a szeretet áradásával felel, ha annak csak egy szikráját is találja bennünk.

A lelkület nyilatkozzék meg tettekben is. Mutatkozzék meg emberi életünk minden rezdülésében, gondolatában, szavában, a pillanatok által fölkinált cselekedetekben. Úgy éljünk, hogy mindenki Istent lássa bennünk; csendüljön össze akaratával életünk minden megnyilvánulása. Szeretetünk komolyságát egyedül ezzel bizonyíthatjuk.

Attól se riadjunk vissza, ha az Istenatyához simuló életben is megtaláljuk a keresztet. Saját Fiának sem kegyelmezett az Atya, amikor az emberiség üdvözítéséről volt szó; és Fia teljes szabadsággal és odaadó szeretettel vállalta a megváltó szenvedést. Minden embert megtalál a kereszt; az Isten-gyermekség nem lehet cím arra, hogy kibújjunk alóla. Elfogadásunk természetesen ne üres szavakban nyilvánuljon. Ha nem érzünk még elég erőt a szenvedés viselésére, csak valljuk meg, hogy félünk; de azt is tegyük hozzá, hogy Atyánk akarátát tűzönvizen keresztül meg szeretnők valósítani. Kérjük, hogy tanítson a szenvedés értelmére, elviselése módjára, és adjon kegyelmes segítséget, hogy erőnk is legyen hordozására.

AZ ÉLETET ALAKÍTÓ ISTENI AKARAT.

Hogy gyermeki ragaszkodásunknak és áldozatkészségünknek Atyánk *milyen feladatot* ad, nem tudjuk. Isten ismeri életünket, képességeinket, és azokhoz szabja életsorsunkat és szolgálatunkat is. A szenvedés útja nyí-

lik talán előttünk? Legyen az az Úr Krisztus nyomában járt keresztút. Ő vérpatakos, könnyes szemén át az Atya szeretettől meleg pillantását látta. Nagy feladatok elé állít talán Atyánk? Ha igen, gyűjtsük össze szeretetünk minden erejét és tűzét, hogy kellő lendülettel teljesítsük. Lehet, hogy a mindennapi élet kis, de állandó terhét kell hordoznunk. Tegyük ezt kitartóan és folyton nemesbülő lélekkel. Talán megelégszik Atyánk a jóakarattal, és azt mondja, hogy neki nem teljesítmény kell, hanem a komoly jószándék is elég? De akkor legyen ez a jóakarát olyan őszinte, hogy bármely pillanatban tetté válhasson.

Istent szeretni annyi, mint Istené lenni, rendelkezésére állni, ahogy ő akarja. Necsak melegséget, boldogító ellágyulást érezzünk, valahányszor Istenre gondolunk. „Nem mindenki, aki mondja nekem: Uram, Uram, megy be a mennyek országába; hanem aki mennyei Atyám akaratát cselekszi, az megy be a mennyek országába.” (Mt. 7, 22.) A fontos az, hogy egész életünket átítassuk Atyánkkal, szolgálataival és szeretetével. A vasárnap és hétköznapi; az öröm és szenvedés; a munka és pihenés, mind bizonyítéka lehet annak, hogy nevét nemcsak ajkunkon hordozzuk, hanem szívünk mélyébe helyeztük állandó erőforrásnak.

Ha jól meggondoljuk, ennek az életet formáló szeretetnek könnyen kellene lelkünkben áradnia, mert *Isten szeretése tulajdonképp már viszontszeretet*. Mennyei Atyánk nemcsak a határtalan világrendszer, nemcsak a csillagászok csodálatos Isteneként jön. Úgy is jön, de az egész mindenség csak zsámolya fölségének. Nemcsak a történelem mesterei alakítója gyanánt szerepel. Az is, de amit ebben irányít, sokszor csupán külső történés és keret. Istenatyánk elsősorban a szívek királya akar lenni! Szabadon jön, mert maga akarja. Senki sem kényszeríti; nem is kényszerítheti. Minden kicsiségünk ellenére is öröme telik abban, hogy az emberek fiaival lehet. Egészen közel, a lelkünkben kíván helyet; ott akar élni és boldogítani, amíg elmehetünk hozzá, az örök hazába. Szeret bennünket, és ebből a szeretetből magyarázható meg minden tette, minden lépése.

És ne gondoljuk, hogy Isten csak úgy általában sze-

reti az emberiséget. Ő egyénileg is szeret; mintha nem is lenne kívülünk más. Életünk, végső rezdüléséig, akkor is érdekli, ha más emberek életébe ágyazódik; akkor is szíve egész melegével fordul felénk. A Szentírásban néha föllebben a fátyol az élet e megható ajándékáról; sokan örömmel érzik Isten különösen gondoskodó szeretetét. Nem csoda, hogy szívünk fölmelegszik, szeretetre gyullad Isten jósága láttára. Boldogan figyeli, készen áll fogadására, és az a vágya, hogy teremő szeretete odaadó életre, lelkes viszonszeretetre ösztönözzön és vezessen bennünket.

SZERESSÉTEK EGYMÁST!

NAGYOBB SZERETETE SENKINEK SINCS...

Az Úr Jézus azért jött közénk, hogy mennyei Atyjához vezessen. Sok ember úgy gondolja, és gyakran magunk is azt hisszük, hogy a *legrövidebb út Istenhez* a közvetlen út: ha senkivel sem törődünk, egyedül csak vele. Az Úr Jézus tanításában meglepően mást találunk. Szavaiból kiviláglik, hogy a földi életben az embereken át vezet az út Istenhez. „Ez az én parancsom: Szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket.” (Jn. 15, 12.) A szeretet teszi az embert igazában Krisztus követőjévé az Atyához vezető úton. „Arról ismernek meg benneteket, hogy tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást.” (Jn. 13, 35.) Ezen az úton kell tehát járni! A szeretett tanítvány, aki életművészetét az Úrtól leste el, bővebben kifejti Jézus gondolatát: „Ha szeretjük egymást, Isten bennünk lakik”. (Jn. 4, 12.) Vagyis, már elértünk hozzá. Viszont: „Mindaz, aki nem szereti testvérét, nem Istentől van”. (Jn. 3, 10.) „Aki nem szeret, a halálban marad... nem ismeri Istent”. (Jn. 3, 14; 4, 8.) Mert, világosít fel tovább: „Aki nem szereti testvérét, akit lát, hogyan szeretheti Istent, akit nem lát?” (Jn. 4, 20.) Embertársainkat nem kerülhetjük el. Velük élünk; velük és általuk juthatunk el a leggyorsabban mennyei Atyánkhoz is.

Az Úr Jézus tudja, hogy a felebaráti szeretet parancsolatával *nagy követelményt állított fel*. Nincs rejtve előtte, hogy e téren különleges nehézségek tornyosulnak eléink. Isten mégis csak Urunk, és föltétlen joga van szeretetünkre. Hódolatraméltó nagyság, amely a legnagyobb értékelésre indít. Végtelen tökéletesség; szívesen

alávetjük magunkat személyének. Vonzó jóság, és ez ellenállhatatlanul meghódítja, és viszonzszeretetre gyullasztja szívünket. Az istenszeretetet könnyebb, mint ember-társaink szeretete általában. Az ember egyenrangú velünk, sőt látszatok alapján könnyen azt képzeljük, hogy alábbvaló. Közelünkben él, és gyorsan észrevesszük tökéletlenségeit; ez a szeretet alapját képező értékelést ingatja meg. Sokszor valóban nem is jó; vagy irányunkban nem az. Máskor jó, csak ügyetlen, és nem tesz kedvünkre; vagy mi vagyunk felzaklatva, és ezért érezzük elviselhetetlennek az apró terheket, amelyeket ránk rak. És Jézus mégis csak azt kívánja, hogy minden ember-társunkat kivétel nélkül szeressük.

Nagy kívánságát azonban fölséges példájával támogatja. Szent Pál így jellemzi az Urat: „Megjelent köztünk Udvözítő Istenünk jósága és emberszeretete”. (Tit. 3, 4.) Szavai az Úr Jézus életének jellegzetességére utalnak; ő a megtestesült emberszeretet. Földi életének lényeges vonása, hogy az emberekhez küldetett az emberekért. Ez a feladatot az örökkévalóságtól vállalta; ez a programja, amely nem hagyja nyugodni egész földi életén át. Vezető gondolata: Az embert meg kell menteni a mennyei Atya számára.

Az Úr Jézus emberszeretete bensőséges együttérzésben nyilvánul. Szíve mélyéből fakad a sajnálkozó megállapítás: „Szánom a sereget!” (Mk. 8, 2.) Nemcsak akkor érez így, amikor az éhségtől eltikkadt ezreket látja maga előtt, hanem akkor is, amikor lelke pillantása végig-suhan a nyomorúságába süllyedt világon. Az emberiség testi elesettsége és lelki eltévelyedése őszinte részvételre fakasztja. Ez az együttérzés nyilatkozik meg az egyes emberekkel szemben is. A naimi ifjú anyját szívéből szánja; átéli, hogy milyen keserves lehet gyermekét temetni. A házasságtörő nő kétségbeesett pillantása, amely-lyel könyörtelen ellenségeitől utolsó percét várja, benne könyörületet ébreszt; a félelemtől eltorzult arcon meglátja a bánat lecsurgó könnyeit. Lázár testvéreinek meg-esisik a szíve. Tudja, hogy a túlvilági élet el nem homályosuló hite mellett is fáj a búcsúzás attól, akit szere-tünk. Az együttérző szájalom szinte megremegetteti, és

egyik legnagyobb csodájának megtételére készteni. Júdással szemben sem táplál haragot; inkább fájo érzés támad lelkében a lezüllött tanítvány ocsmány tettének láttára. A jobb lator előbb gyöngé, majd egyre erősödő hitét saját kínjainál is jobban figyeli, és felszabadult örömmel biztosítja kicsirázó jóságának az örök jutalmat. Az emmausi tanítványokkal meg nem érdemelt gond-dal foglalkozik; a reményt vesztett tanítványokat vissza akarja téríteni egyre távolabb vezető útjukról az apos-tolok imádkozó közösségébe. És milyen tapintatos, de célratörő együttérzéssel kíséri a bünös és bünbánó Péter lelke rezdüléseit. Hogy óvja már előre a veszélytől! Le-írhatatlan érzéseket kifejező pillantása hogy keresi a gyáva apostolt! És milyen szeretettel, elégtételt kívánó, de azt irgalommal fogadó jóakarattal veszi vissza Pétert barátai közelé! És ezekhez hasonlóan hány-szor föltámad benne a gondolat: Szegény embertestvér, mivé lettél! Hogy összeomlottak benned legfőbb értékeid!

A nyomorúságos embert nagyon megtöri élete. Az Úr Jézus tudja, hogy *biztató szó* is kell neki. „Jöjjetek hozzám mind, akik fáradtak és terhelve vagytok...” (Mt. 11, 28.) Hadd áradhasson az isteni jóság az emberi test és lélek sebeire. Segíthetek, és ezt szívesen teszem; csak jöjjetek! Sőt utánuk megy, amikor félénken elhú-zódnak, amikor nyomorúságukat gazdagságnak tekintve elzárkóznak, amikor keserűségükben megkövesednek. Jó szóval közeledik mindig. A szentcsalád, barátai, a kivá-lasztottak, a gyermekek, a betegek, a bünösök, mind érezhették jóságának kiáradását szavaiban. Nem is lehet másképp megérteni a tolongást, amikor valahol megjelen; a hideg tartózkodás taszítaná és nem vonzaná az embe-reket. És nemcsak akkor tesz így, amikor jóakarattal áll szemben, hanem a kellemetlenkedőkkel, az ártani akarókkal, az árulókkal, a gyilkosokkal sem bánik más-képen. Élete vonzóereje mutatja legjobban, hogy mit jelent a jó szó: Lelket simogat, aggódást nyugtat, sebe-ket gyógyít, és békét szerez.

A jó szó azonban nem marad csupán szó; a *tettek gazdagsága* kíséri. Körüljár, jót cselekedvén. A testi nyomort észreveszi és enyhíti. Jól tudja, hogy az éhség

keserít, a betegség ellankaszt, a halál lesujtja az embert. Segítve lép közbe, hogy megerősítse és fölegyenésítse az embert. De azt is tudja, hogy a lélek szegénysége és betegsége még gyötrőbben kinoz. Azért tanít, hogy tisztán lásson a kétkedő, megtalálja elvétett útját az eltévedt. Azért irányít, hogy lendületet kapjon a tétovázó. Lelket gyógyít, hogy a bűn betegsége ne sorvassza, és halálba ne vigye az elesettet.

Nem kicsinyes, mint amilyenek mi vagyunk sokszor. Nem fél találkozni az elesett emberekkel, de ellenségeivel sem. A mennyei Atya vele van; mi történhetik? És ez az Atya nekik is atyjuk; ők tehát sajnálatraméltó testvérek. Lelkében nem táplál bosszút. Az megtörténhetik, hogy az ocsmányság láttára harag lángol föl benne, de ment marad annak perzselő hatásától. A harag nem irányítja lelke legbensejét; a következő pillanatban még a neheztelést érdemlőkkel is a leghiggadtabban bánik. *Meg tud bocsátani* mindenkinek, sőt ő jár közben a vétkezőkért: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek”. (Lk. 23, 34.) Ellenségei követ emelnek rá, hogy összezúzzák; ő kitér, pedig lesujtathott volna. Hogy lehetetlenné tegyék, azt fogják rá, az ördöggel cimborál; ő nem zavartatja magát, és tovább gyógyítja betegeiket. Minden szavát kiforgatják, hogy hitelét vegyék; ő nem hagyja abba lelket emelő tanítását. Gúnyolják, köpdösik, keresztre feszítik; ő ott is imádkozik értük. Az Atya kész volt megbocsátani az emberiségnek és mindenegyres vétkezőnek; az Úr Jézus a maga teljes hozzájárulásával pecsételi meg az Atya bocsálatát.

A megbocsátás készsége erőtlén, ha az embert magára hagyják tehetetlen köszködésében. Az Úr Jézus azonban *hatásossá tette* jóakarátát. „Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mintha valaki életét adja...” (Jn. 15, 13.) Életét is odaadja; hadd legyen bőséges váltságdíj. Odaadja, mintha ő maga volna a nyomorúságos ember, akinek élettel kell fizetnie irtózatos adósságáért. De élete ajándékát ne csak abban lássuk, hogy Jézus a kereszthalált vállalja. Úgyis föláldozza azt, hogy nincs

földi életének egyedül magára gondoló, egyedül magával, a saját ügyeivel foglalkozó pillanata. Minden az emberért van: élete és halála is.

SZERETETÜNK ÚTJA.

Az Úr Jézus példája *megszégyenít*. Hányszor vezet bennünket az önzés és nem a szeretet jósága! Magunknak megkívánjuk a szeretetet, és telhetetlen lélekkel gyűjtögetjük, de arra nem gondolunk, hogy másra is árásszuk. Inkább teher vagyunk; nem értjük, és nem is akarjuk megérteni környezetünket. Ellenérzés, ellenszenv ágaskodik bennünk; szeretetlenség árad belőlünk. Az áldás megnyugtató helyett a türelem próbája vagyunk; sőt talán még rombolunk is, és átká leszünk másoknak. Ha futólag végigpillantunk életünkön, öröm tölthet el vagy szomorkodnunk kell lelkünk terméketlenségén?

Pedig *lehet ez másképp is*. Az Úr Jézus példájában gyönyörködve megállapítjuk, hogyha őt utánozzuk, és törekvésünkben Istenre építünk, mi is életté válhatjuk a szeretetben. Nem megvalósíthatatlan a feladat, különben nem serkentene az Úr sem: „Arról fogja mindenki megismerni, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel vagytok egymáshoz” (Jn. 13, 35.); ha magatokévá teszitek gondolataimat, elsajátítjátok lelkületemet, és követeitek példámat. Akkor majd látjuk, hogy a szeretet áramlás, amely Istentől felénk, tőlünk felebarátunkhoz, és felebarátunktól Istenhez tart. Jaj annak, aki ezt az áramlást megszakítja, és zavart okoz a szeretet körforgásában.

Annál is inkább lelkesedjünk az Úr példájának követéséért, mert mindannyian testvérek vagyunk Isten családjában. Egy az Atyánk, aki mindegyikünknek életet adott. Krisztus a mi elsőszülött testvérünk az élet és a kegyelem rendjében egyaránt. Egy örök sorsot várunk; hogy mennyei Atyánkkal boldogító közösségben, és egymással szeretetben éljünk időtlen időig. Ennek az életnek azonban már itt kell megkezdődnie, hogy örök folytatása lehessen. Kiírthatatlan igénye Istentől adott természetünknek is. A szeretet az emberi életnek légköre, amelyben teljesen kibontakozhatik a jóság. Csöndes

óráinkban el is önt a vágy, hogy életünk adjon, áraszon, üdítő forrás legyen a tikkadt világ számára. Az a kívánságunk, hogy szeretetünk ne csak meghatódás, hangulat és érzelem legyen, hanem valóság, amely a nehezebb és keservesebb helyzeteken is átsegít.

A szeretet kibontakozása azonban különböző feltételektől függ, amelyek megnyitják az emberszeretetet sokszor eltorlaszolt útját, és olyan medret vágnak, amely akadálytalanná teszi áramlását.

Az embernek elsősorban *le kell küzdenie* azt az érzést, *hogy mindenütt ellenséggel áll szemben*. Az üldözöttség ideges félelme sokkal elterjedtebb, mintsem gondolnók. Az ember sok társát veszélyesnek tartja magára, azért bizalmatlan velük szemben. A bizalmatlanság azonban félelmet kelt, a félelem pedig ellenszenvet vált ki. Védekező álláspontot alakít ki, de ez már szembe is állít mással, és a szeretet kárára eltávolít oldala mellől. Az bizonyos, van eset, amikor vigyáznunk kell, sőt néha joggal kerülünk is mást; de akkor is *mondjunk le az ellenérzés védekező álláspontjáról, amely szembefordítja lelkünket felebarátunkkal*. Ne féljünk sohasem; igazi értékeinket a rosszakaratú emberek sem veszélyeztethetik. Azok a lélek mélyén vannak, és a bejárás kulcsait magunk őrizzük.

Törekedjünk arra, hogy *elszenvedni, elviselni tudjunk másokat*; akár mi, akár ők legyenek a nehézségek okai. Megkönnyíti e szándékunkat, ha a kihívásokat felelet nélkül hagyjuk, hogy a kipattanó szikrából mindent fölperzselő tűz ne lobbanjon fel. A szó és tett okozta hullámmásra jobb olajat önteni, hogy elsimuljon. Önuralommal, úri módon kell ilyenkor viselkedni; ennek lényege és alapja természetesen a lelki nemesség, az Istengyermekség, hiszen enélkül egyszer csak lepattan a máz, és előbukkan a torz lélek.

A bosszúérzésnek *sem szabad helyet adnunk*. Ki kell irtanunk szívünkéből azt a vágyat, hogy a megbántásokért megfizessünk. A bosszúérzés lényege: a sértett megalázza, letöri megbántóját, hogy föléje kerekedjék; győzőként maradhasson a csatatéren diadala minden előnyével. A megbántót összezúzza, hogy újra föl ne támad-

hasson ellene. A bosszúról le kell mondanunk, mert az a felebaráti szeretet megölője. Bizonyos, hogy a jó többségét, és saját becsületünket is biztosítanunk kell, de másképp, mert a bosszú épp ezeket ássa alá, hiszen fölmérhetetlenül sok rosszal és becsstelenséggel párosul. Akkor lesz igazán alábbvaló és vesztes, ha enged neki az ember. Igazi fölényt viszont csak az biztosít, ha még a bosszúérzés sem tudja megingatni felebaráti szeretetünket.

Ne akarjunk saját ügyeink bírái lenni. Az igazságtalanság megzavarja ugyan a rendet, és ez sokszor közelről érdekel bennünket. Az igazságérzet kívánja is, hogy a megbolygatott egyensúly helyreálljon, és az igazságtalanságot jóvátegyék. De ne kívánjuk mindenáron keresztülhajszolni igazunkat. Mondjunk le arról, hogy a helyrebillentést magunk végezzük, és okvetlenül mi büntessünk. Ezt a feladatot átengedjük Istennek és helyetteseinek, akiknek az igazságtevés hivatásuk. Az önbíráskodás terére még akkor se lépünk, ha az igazság helyreállítása esetleg az örökkévalóságba tolódik. Van Isten, aki mindent számontart, és megítél.

Ha megértjük a szeretet lelkületét, még arra is képesek leszünk, hogy *megbocsássunk*, és lemondjunk a büntetésről is. Nagylelkűen, elnéző szívvel térünk napi-rendre igazságunk csorbitása felett. Nem maradunk mozdatlanul sértődöttségünkben, hanem elindulunk, hogy lélekben újra találkozzunk az ellenünk vétettel. Elfelejtjük közönyös, kicsinyes, bántó viselkedését, hiszen ezzel épp eléggé lealacsonyította lelkét. Aki így tesz, valamilyen már megértette az isteni szeretet mélységét, amely végtelenül irgalmas és elnéző a nélkül, hogy erőteljes-ségéből veszítene. Ne legyen akadály Isten jóságos megbocsátása útjában merevségünk; könnyítsük meg a kiengesztelődést, és ennek hatásaként a megnyugvást és békét. Az ember így egyre közelebb kerül Istenhez; hiszen legszebb vonásában lesz hozzá hasonlóvá. Nem is szólva arról, hogy irgalmával a maga élete számára is Isten irgalmát készíti elő.

Igy tárul ki lépésről-lépésre szívünk-lelkünk felebarátunkkal, embertestvérünkkel szemben. Így indulunk

meg a jóság útján. Az önzés nem tud felmelegedni az „idegenekkel” szemben; védekezik a jóakaró érdeklődés, a részvét, az irgalom ellen; elzárkózik a segítség elől. A szeretet más életébe helyezkedik, és nem a maga, hanem a felebarát szempontjait mérlegeli elsősorban, és mindkettőt Isten végtelen szeretetének sugárzásában és melegében kapcsolja össze. Az ember testéből fény árad, úgyhogy megfelelő anyaggal a sötétben is lehet róla fényképfelvételt készíteni. Az Úr Jézus tanítására és ösztönzésére így áraszuk a szeretetet is, amelyet legértékesebb ajándékként alkotónk ojtott szívünkbe, lelkünkbe.

JUDÁS JÉZUS ISKOLÁJÁBAN.

Az Úr Jézus szépre és jóra tanít. Hinti a szó- s kegyelem-magot, és az hull, hull a lélekbe. Mi lesz a sorsa? Útfélre, sziklára, tövisek közé esik; vagy jó föld vár rá, hogy százszoros termést hozzon? Ez már az élet, ez már a lélek titka! Előre nem lehet megmondani, elveket fölállítani, biztos számításokat végezni; minden attól függ, hogy miként viselkedik az ember. Fordítsuk azért tekintetünket a kézenfogva vezető, tanító, magot vető Úr Jézusról a tanítványokra és a tanítványi életsorsokra. Sok elméleti elgondolásnál többet ér, ha élő képekben szemléljük, hogy mikép váltották vagy nem váltották életté az Úr Krisztus tanítását és irányítását? Hogyan alakultak azok, akik az Úr közvetlen környezetében élhettek? A tizenkettő és a többi mind, más és más egyéniség. Mit faragott belőlük a Jézussal találkozás, az Úr gondos nevelő munkája?

JUDÁS, A KIVÁLASZTOTT.

Jézus hívja Júdást, és ő követi. Az evangélium nem írja le részletesen a meghívás körülményeit; azt sem jelzi, hogy ki és mi volt Júdás a hívás előtt. Nem is fontos nagyon; a hivatás mindig kegyelem, és amúgy is egy egészen más világot tár föl az ember előtt. Csodás világ nyílik meg Júdás előtt is; és ennek a világnak az Úr Jézus a központja. Nemsokára ő is hallhatja a boldogító megállapítást: „Már nem mondalak benneteket szolgálknak... barátainknak nevezlek benneteket...” (Jn. 15, 15.) Mint Jézus barátja sok mindent átél; vele jár, kel, él éveken át. Ebből a mindennapi együttélés-

ből megismerheti az Istenembert, csodálhatja nemes jellemét, figyelheti lelket megrázó tanítását, láthatja szavának átalakító hatását. Ott van akkor is, amikor az Úr csodatevő erejével belenyúl a természet törvényeibe, és azokat isteni erejével irányítja. Az isteni hatalom jelentkezését és csodás munkáját látni, megrendítő élmény. Ha ma ezeknek ezredrésze történnék valamilyünkkel, nem győzne eleget beszélni a rendkívüli eseményről. A mag hull, hull a lélekbe...

De milyen lélek, *milyen ember Júdás*? Az adományok, amelyekkel a természet, illetőleg Isten fölruházta, nagy reményt nyújtanak; sok jótulajdonság van benne. Az Úr Jézus másképp nem is választaná tanítványának, hiszen ő tudja legjobban, hogy a természetfölötti világ a természetén épül. Nem tolakodott talán Júdás az Úr környezetébe? Nincs okunk, hogy ezt föltételezzük. Az Úr Jézus választja; mindenképen ő mondja ki meghívásával az utolsó szót. Az Úr oly finoman tudta magától távoltartani azokat, akiket nem hívott, hogy Júdás sem erőszakoskodhatott. Vagy talán példának akarta őt fölhasználni Jézus arra, hogy mit nem szabad tenni? Vagy megmutatni, hogy mi történik azzal, aki Isten ellen fordul? Krisztus Urunk szelíd és bölcs nevelésmódjával ez nem férne össze; az ilyen eljárás nem lenne méltó Istenhez. A költők szoktak példázgató beállítással szerepeltetni embereket. De ők könnyen játszanak az életekkel, hiszen csak papiroséletek, és fordulataik nem fájnak senkinek. Isten csupán tanulságért nem áldozna fel egyetlenegy emberi életet sem. Júdás tehát méltó volt a meghívásra, amikor az Úr tanítványai közé fogadta.

Jótulajdonságai az apostoli életben nagy hasznára lehettek volna. Van érzéke a való élet iránt, és annak fordulatait éles szemmel figyeli. Nem álomszuszék, aki elengedné maga mellett az élethozta alkalmakat, csak-hogy kényelme megmaradjon. Nem is ábrándozó, aki képzelt világ ingadozó talaján áll. Isten országának építésénél nagy szükség van a való helyzet meglátására és gondos mérlegelésére! Júdás ügyes is; nemcsak figyelni tud, hanem tenni is. Az apos-

tohi testület vagyónkáját ő kezeli; bizonyára azért, mert észrevették rátermettséget. Tud az emberekkel bánni. Az evangéliumban nem olvasunk arról, hogy nagyobb zökkenői lettek volna társaival szemben. Egy-két megjegyzése csak később, a történetek nyomán kap megbélyegző megrovást. Síma viselkedésével maga mellé állítja az embereket, sőt az ellenséggel is hamar megtalálja a tárgyalási alapot. Milyen nagy eredmények születhettek volna az igaz ügy számára ebből a simulékonyságból és tárgyalási készségből! Nagy benne a tetterő. Ha valamit föltesz magában, véghez is viszi. A nehézségek tornyosulása nem riasztja vissza; megtalálja az utakat és módokat az akadályok elhárítására vagy megkerülésére. Ez az erős akarat is gyönyörűen érvényesülhetett volna a jó szolgálatában. Van benne erkölcsi érzék. Borzalmas lelki fejlődése végére sem durvul el egészen. Bánatot érez elkövetett gazságán, nyiltan vádolja magát, és még az ellenség előtt is iparkodik jóvátenni borzalmas tettét.

Az Úristen minden embert ellát jótulajdonságokkal. Érdemes megfigyelní, hogy melyik van meg bennünk. A jót is ismernünk kell, hogy ápolhassuk és kifejlesztük azt, ami egyelőre csak gyökérszerűleg van meg lelkünkben. Nem bízhatja el magát senki, és nem hanyagolhatja el jótulajdonságait, mert azokból soha sincsen elég. A bűngyökereket irtogatni kell, a jó gyökereit pedig nagy gonddal ápolni.

BURJÁNZIK A BÜNGYÖKÉR.

Bűngyökerek is vannak az emberben! Az áteredő bűn gyökérszálai minden emberben megtalálhatók; de a személyes bűnök is mélyen a lélekbe vágnak. Állandó szabadságharcot vívunk, folyton gyomlálunk, nyessük a vadhajtásokat, és irtjuk a gyökereket. Ha valaki abba-hagyja ezt a munkát, egyszerre csak azt veszi észre, hogy fölburjánzik a bűn a lelkében. És ha még öntözgeti is egyik-másik hajtását, ne csodálkozzék azon, hogy ellepi egész lelkét, hogy elnyomja a jót, és a végén terméketlen, tűzrevaló bozóttá vadul.

Milyen bűnök gyökerei ütköznek ki, és burjánznak fel Júdásban? Legfeltűnőbb, hogy a pénz megbabonázza. Utánakap, ha csillogni látja, szereti ha minél több van belőle és turkálhat benne. Először talán csak a közös vagyon szaporítására gondol, később már magának is szerez. Mire kell neki a pénz? Talán az apostolok igénytelen és egyszerű életmódja nem elég számára; vagy öreg napjaira gondol; vagy a pénz csillogása és csörgése szédíti meg? Nem tudjuk. Az azonban bizonyos, hogy vonzó hatással van rá, és még legnagyobb földi kincsét, becsületét is odaadja érte. Első időben még megbízható, azután már túlságosan megkívánja a pénzt, később tolvaj, végül már nem is csak becsületét áldozza fel a pénzért, hanem jószágos Mestert is fölkinálja érte: „Mit adtok nekem, ha kezetekbe adom”? (Mt. 26, 15.)

Júdás büszke is. Ügylátszik, Krisztusnál nem az Isten országának szolgálatát keresi elsősorban, hanem a rá is háramló dicsőséget. Nem ízlik neki, hogyha hátterbe szorul, ha kevesebbre becsülik, mint ahogy ő értékeli magát; inkább érvényesülni, szerepelni szeretne. Az Úr Jézus azonban kénytelen őt ismételten rendreutasítani. Négy szemközt bizonyára többször is előveszi, de előfordul, hogy nyilvánosan is bírálja és helyteleníti elgondolását. Van ember, és úgy látszik, Júdás is közülük tartozik, aki szótlanul fogadja a rendreutasítást, de nem dolgozza fel lelke alázatosságában, hanem mint idegen testet, mint robbanóanyagot őrzi, amely egyszer csak nagy robajjal fölrobban és sok értéket eltemet.

Hitében is gyöngé, és egyre jobban ingadozik. Valamit hisz, de önzése eltompítja tisztánlátását. Képzete szüleménye, a remélt diadalmas messiási ország, egyre késik; inkább pusztulás közelget fenyegetőn. Kis látókörén túl nem néz; szűk világát pedig a kudarc gomolyogva közeledő felhőtömege árnyékolja be, és teszi kilátástalanná. Onmagát állítja élete központjába, magához mér mindent, nem tekint magán túl, azért nem hatol át pillantása a felhőn és ködön, és azért nem sejtí meg mögötte Isten ragyogó napját. Megszimatolja a főtanács gyilkos szándékát — neki mindenütt van össze-

köttetése —, erőt vesz rajta a félelem, és ez önzésével párosulva teljesen elborítja hitét.

Nagy veszélyt rejt magában az a körülmény, hogy Júdás *a maga útján jár*. Sajátos céljai vannak; életének ő maga a központja. Amikor az Úr Jézus föllépéséről és messiási világ meghirdetéséről hall, Jézus környezetébe sodródik. Már a jövő érdekében is jó, ha az ember ott van a messiási királyság megalapításánál! Marad is, de nem alakul, mint a többi apostol, akik hozzá hasonlóan szintén nevelésre szorultak. Később egyre világosabbá válik, hogy az Úr Jézus és környezetének élete egészen más, mint amilyennek elképzelte; életvonaluk szétválása pedig egyre érezhetőbb. Ezzel új döntés ideje jött el számára; le kellett volna vonnia a következtetést. Ő mégis marad, és tovább is csak kényszeredetten, külsőleg halad együtt a többivel. Nem gondolja meg, hogy Krisztus közelsége csak azt szenteli meg, aki szívvel-lélekkel hozzá csatlakozik. Hiába vonzó az Úr Jézus egyénisége, hiába hódít tanítása és csodás tettei, ő nem melegszik fel, és nem jut el a teljes hitre. Bizonyára azt gondolja, ha nem is teljesülnek egészen vágyai, Krisztusnál neki is kijár a népszerűség; hízelgő, hogy a hatalmasok is tartanak a kis csapattól; pénz is akad hébe-korba. Majd vigyáz, hogy túlságosan meg ne égesse magát; baj esetére biztosítja magát, és nyitva hagyja a hátsó ajtókat. Júdás azért sem vonja le a fölismert helyzet következtetéseit, mert a megszokás is köti; nagy erő kellene, hogy kiszakítsa magát környezetéből. Mit szólnának a többiek, ha őszintén megvallaná eltérő fölfogását? És mit szólnának otthon; a rokonok és barátok? Magyarázatot kellene adni, és ez nagyon kellemetlen. És mit tenne azután? Máshol talán már nem is fogadnák be, és akkor mihez kezdjen? Ime, az Úr Jézus környezetében minden lelki közösség nélkül lehet élni hosszú éveken át!

Lelke fejlődését Júdás *gondosan titkolja*. Az apostolok kissé idegenkednek tőle, de hivatásukra alkalmasnak tartják. Magányos ember volta azért sem tűnik fel előttük, mert sokszor hivatalosan is el van foglalta. Rosszabbra gyanútlanágukban nem is gondolnak.

A többi apostol gyermeki lelkülettel akárhányszor kikutogja gondolatait, még ha hibásak is; elárulják, hogy mi megy végbe lelkükben; milyen elgondolások és tervek foglalkoztatják őket. Ő titokzatosan zárkozott, és csak véletlenül szólja el magát. Krisztus előtt sem tárja föl lelkét. Lezárt könyv az, amelybe senkinek sem enged bepillantást.

Nem is volna valami épületes látvány! Hogy lelke belseje napfényre ne kerüljön, ködösít, kétszínűsködik, szerepet játszik. Lop, de közben az apostoli testület eszményi gondnokának mutatkozik, és a szegények önzetlen barátjaként szerepel. Zavartalanul akar tárgyalni az Úr ellenségeivel, de úgy tesz, mintha megbízatást teljesítene. Nem akarja, hogy lehulljon róla az árulás leple, azért otthagyja a pribékeket, előre siet, és barátként, csókkal jelentkezik, mintha semmi köze sem volna a fütykösökkel, dorongokkal fölszerelt bandához. Szegény! Lezárt lélek; keveset mutat magából, titokban tesz mindent; gondolatai, tervei, tettei, lelke, pecsét alatt vannak. Azt hiszi, hogy Krisztus nem ismeri, hogy Istent is félrevezetheti.

A KIFEJLET.

Az Úr Jézus nem hagyja magára vergődő apostolát. Nem nézheti közömbösen, hogy környezetében valaki vesztébe rohanjon; annál kevésbbé, mert apostoláról, és mint maga mondta, barátjáról van szó. De *hiába minden törekvése!* Eredményt nem ér el, jöllehet csodálatos harcot vív a zuhanó lélekért. Mindent tud, bármennyire takarja is Júdas; gondolata, tépelődése, terve nyílt titok számára. Tapintatosan a javulás útjára irányodik vezetni. Azzal, hogy ismételten helyteleníti eljárását, útja veszélyességére akarja döbbszteni. A többi apostolt lehetne elfogultságról, féltékenységről vádolni; de ő szól, aki a lélek mélyére lát. Hiába! Az apostoltársak előtt Jézus tapintatosan hallgat; ezt a lélekharcot Júdásnak nem nyomás alatt, nem a gúny és megvetés nyilai közt, hanem Isten kegyelmével ugyan, de teljesen szabadon kell megvívnia. Ez is hiába! Nem zárja ki semmiből, ami a többi apostolnak jut; tanítása, szeretete,

gondoskodása rá is kiterjed. Az utolsó vacsorára, jó-akarátának e csúcspontjára szintén hivatalos. De a szeretetnek ez a túláradása sem hatja meg! Amikor az árulóról szó esik, és Júdas cinikusan megjegyzi: vajjon én vagyok? nem vágja szemébe, hogy igen, te vagy, hanem föltűnés nélkül jelzi, hogy tud tervéről. Az Olajfák hegyén bizalmas üdvözléssel közeledik az áruló. Zsebében ott csörög az árulás díja; és Krisztus nem szisszen föl, mint kígyómarásra, hanem szemrehányóan ugyan, de hívogató, aggódó szeretettel mondja: „Barátom, mi végre jöttél?” (Mt. 26, 50.) Erre a határtalan jóságra a föléledő szeretet viharos kitörésének kellett volna következnie; de hiába, Júdásnak erre is csak az árulás volt a felelete.

Krisztus kíméletes bánásmódja nem jelent mindig jóváhagyást. A lelkiismeretnek tudnia kell, hogy mikor dicsér, és mikor korhol az Úr hallgatása; vajjon bátorítás vagy rosszalás sugárzik-e szeméből? Különben ottmarad aratásig a gaz, de búza nem lesz belőle soha. A visszautasítások következtében csak egyre durvább, gazosabb lesz az emberi lélek.

Júdásnál is így történik, és hamar bekövetkezik a teljes összeomlás. A kifejlet már hirtelen megy. Mint a lejtőn guruló test egyre gyorsabban gördül, rohan, száguld, és átgázol az elébe kerülő akadályokon, Júdas is bevégzi a legnagyobb gáztettet, amelyet a világ ismer. Erre vonatkoznak az Úr Jézus rémesen hangzó szavai: „Jobb lett volna annak, ha nem született volna az az ember”. (Mt. 26, 24.) Megdöbbentő kijelentés egy apostolról, de érezzük, hogy csöppnyi túlzás sincs benne. A legszentebbet, magát a szeretetet, saját tanítványa adja ellenségei kezébe.

Pár óra múlva azonban, mint tűzhányó tör ki elaltatott lelkiismerete. Kétségbeesetten lát hozzá, hogy visszafordítsa az események kerekét. Elmegy az Úr ellenségeihez; kikiáltja a világba, hogy igaz vért árult el; odadobja az árulás díját. De a történeteket megállítani nem lehet; próbálkozása nem sikerül. Már késő, vagy legalábbis ő gondolja, hogy minden elveszett, első-sorban a lelke. Amit hajhászott, most ellene fordul; a

csörgő pénzzel minden kihull kezéből, amit Ura, Istene, Mestere elé helyezett. És végső mozzanatként, Istentől elfordulva, embertől elhagyatva, önmaga intézi el ügyét, és vet véget szentségtelen kézzel életének.

Valóban jobb lett volna, ha meg nem születik. Isten nélkül, Isten ellenére, Isten helyett földi javakat hajszolva, nem érdemes élni. Az ember megdöbben, és visszariad. Borzasztó tanítványi sors! Hát Krisztus iskolájában ide lehet jutni?! Lehet, ha nem Krisztust, nem Istent, hanem önmagát keresi az ember. Sőt, és ez még szomorúbb, sehol sem lehet oly mélyre süllyedni, mint éppen Jézus környezetében! Jézustól távol találunk szerencsétleneket, félrevezetetteket, eltévedteket; akadnak bűnösök is. De a Júdások Krisztus baráti köréből kerülnek ki, és lesznek a becsületes érzésű emberek útálata mindörökké.

SZENT JÁNOS JÉZUS ISKOLÁJÁBAN.

Az Úr Jézus környezetében Júdásé az egyetlen fölborult életsors. A többi apostol mind célhoz ér. Egyéni lelkiélet tekintetében talán Jánosról tudunk a legtöbbet. Jézus ugyan nem őt bízta meg Egyháza vezetésével, de ő került a legközelebb szívéhez. Azért különös figyelemmel kísérvük élete sorsát.

EGYÉNISÉGE.

János apostol *határozott egyéniség*. A festők és szobrászok egy része nem ismeri alaposan a Szentírást; azért alakítja lágynak és energiátlanak. Fiatalságát akarják talán ezzel jelezni? Lehet, de egészen ferde megvilágításba helyezik. János korra nézve a legfiatalabb ugyan a tizenkettő közül, de nem önállótlan gyereke ember. A nyugodt, mélyen érző és gondolkodó természetekről gyakran gondolják, hogy befolyásolhatók, gyöngék; pedig nyugodtságuk mögött többnyire óriási lelkiezők feszülnek; nemcsak értelmi síkon, hanem az akarat vonalán is.

Életrevaló, és a gyakorlat terén is megállja a helyét; atyja jobbkezeit veszíti el benne, amikor Isten hívását követve elhagyja otthonát és a halászcsonakot. Eszének élességét hirtelen meglátásai és megalapozott következtetései mutatják. Senki olyan mélyen nem pillantott Jézus tanításába, mint ő. Evangéliuma és más írásai valóban a sas magasán szárnyaló röptét és nagy látókört átfogó éles pillantását éreztetik. A tiszta szem meglátja Istent; nemcsak az örök élet célhoz érésekor, hanem már a földi élet útvesztőjében is. Hogy mennyire nem lágy, hanem energikus anyjának erős akaratú

gyermeke, az mutatja a legjobban, hogy az Úr Jézus a mennydörgés fiának nevezi. Nem siránkozik és nem tépelődik, amikor egyes városok elutasítják maguktól Krisztus igéjét, hanem arra sürgeti az Urat, hogy pusztítsa el a makacskodókat. Amikor a vihar kitörésekor az erősek, a kiváltságosak nyomtalanul eltűnnek vagy szégyenteljesen viselkednek, ő szívvel-lélekkel, mindent vállalva kiáll Krisztus mellett.

Egyéniséget hordoz, és magát kialakítva tele kézzel jön az Úrhoz. Nem semmiember, hanem kifaragott jellem. És az Úr Jézus iskolájában csak erősödik és nemesedik egyénisége.

Miért is jön János Krisztushoz? Talán ő is tollasodni akar? Nem! A gazdagság vágya nem férközött lelkéhez. Atyja vagyonos ember. Nagy halászata van, és abban nemcsak családjá tagjait, hanem másokat is foglalkoztat. János még ezt a jólétet is gondolkodás nélkül otthagyja, amikor Isten és lelke mást kíván. Édesanyja ama asszonyok közé tartozik, akik anyagilag támogatják Jézust és az apostoli testületet. Az egész család csak áldoz az ügyért, és nem nyeréskedni akar. János kezéhez nem tapad semmi; sőt bőkezűen ad. A legnagyobb készséggel fogadja magához a Boldogságos Szűzet is, hogy gondtalan életet biztosítson számára.

Talán dicsőség és tisztelet vonzza? Családjá jóhírű, és ebből a megbecsülésből rá is árad. Egyénisége vonzó; tisztelet övezi mindenfelől. Apostoltársai sem csupán Jézus kitüntető bánásmódja nyomán becsülik, hiszen ez inkább féltékenységüket, a tisztelő elismerés egyik veszedelmét kelthetné fel; inkább élete komolysága és mélysége készteti őket megbecsülésre. Benne is megvan a férfi előre törekvő vágya; nagyotakarása is. De tudja korlátozni; le is mond róla, ha Mestere másképp kívánja, és az úgy szerény félreállást ír elő.

Jánost a tökéletesedés vágya emeli ki családjá köréből; ezért megy a pusztába, a Keresztelőhöz is. Tudja, hogy ott nem kényelmes élet, semmittevés vár rá, hanem egy kemény ember. Ezt sejti öltözetéből és táplálkozásából; de még inkább ezt érzi beszédén, amely éles, mint a pusztá szele. Bűnbánatot hirdet, hogy az ember

minden rossz porcikát leválaszthasson és kivessen lelkéből. Onmegtagadást hirdet, hogy függetlenné tegyen a földiek hatásától. Áldozatot sürget, amely az élet irányának megváltoztatását is vállalja, ha az örök igazságok fényében az látszik jónak.

Krisztushoz is a jobbálevés vágya viszi. Amikor „a pusztában kiáltó” az Úrra mutat, és Isten bárányának nevezi, megsejti, hogy a Keresztelőnél nagyobb és tökéletesebbel került szembe. Nem nyugszik. Utána megy. Érdeklődik otthona után. És amikor az Úr Jézus meghívja, egész nap nála marad. Csak úgy issza szavát. Megérzi és megérti, hogy az igazi lelki nagyságot most találta meg. Attól kezdve elhagyja a Keresztelőt, és Krisztus az élete. Nem inog meg sohasem, mint Júdás, Péter vagy Tamás. Egészen odaadja és elfelejti magát; az Úr Jézus az első, a minden, az ő élete nem számít. Krisztus egyszer azt kérdezte tőle és testvérétől: „Meg tudjátok-e inni a poharat, amelyet én iszom?” (Mk. 10, 38.) Vállalni tudjátok azt az életsorsot, amely a kiválasztással jár? Bátran feleli: „Megl!” És dávidi vagy makkabeusi harcokra gondol. Kardot rántani, vért ontani, életet adni. Igen, mindezt szívesen vállalja; rá számíthat az Úr. És Krisztus tanúságot tesz, hogy valóban ilyen a lelkülete: Igen, „a poharat, amelyet én iszom, inni fogjátok”. (Mk. 10, 39.) Ha nem is az várátok, amire most gondoltok, de megteszitek majd, amit hivatástok, amit Isten kíván tőletek.

Addig is buzgólkodik az Úrért. Az a vágya, hogy mindenki hozzá csatlakozzék. Tűzeső hulljon oda, ahol követét nem fogadják. Rátámad arra, aki Krisztus nevében ördögöt űz ki, de nem csatlakozik az Úr szűkebb környezetéhez, hanem talán a maga hasznára fordítja nevének varázsát. Ha az Úr Jézus azt mondta volna neki: Nem kellesz munkámhoz, nagyon elszomorodott volna, de ha mindjárt fájó szívvel is, engedelmesen távozott volna. Ohájához alkalmazkodva legfeljebb csak távolról járt volna kezére, és figyelte volna aggódo együttérzéssel Mestere sorsát és munkáját. Azt kívánta volna, hogy mindenki, aki Krisztushoz közeledik, teljes

őszinteséggel közeledjék; ő és ne maga legyen élete központja. Lássék meg, hogy szívvel-lélekkel érdekli munkájának minden mozzanata.

AZ ALAKULÁS ÉVEI.

János apostol érzi, hogy bár jó szándékkal jött Jézus iskolájába, keveset hozott, és azért *tanulékony lélekkel* kitárja lelkét a sugárzó hatások előtt.

Csendes, de pontos megfigyelő. Nem kerüli el figyelmét semmi; jól és élesen meglát mindent. A vakonszülött meggyógyításánál egyetlen fontos mozzanatot sem téveszt szem elől. Lázár föltámasztását is gondos aprólékossággal írja le. Pontosan beszámol arról is, amikor Péterrel együtt megjelenik az Úr sírjánál, és híven közli a szemtanu értékes megfigyeléseit. Tudja, hogy ezek mind fontos események; de érdeklik is, hiszen Mesterével történnek, és ezért mélyül lelkében felejtetlenné minden körülmény.

Nevelhető is. Fogékony, de nem betegesen érzékeny, és nem sértődik. A rendreutasításokat zokszó nélkül, szívesen fogadja, sőt meg is kívánja, hiszen élete az Úré; legyen is olyan, amilyennek kívánja. Van benne kifogásolható vonás, és ezeket az Úr Jézus nem hagyja szó nélkül. Heves. A Mester rosszalja ennek kitöréseit, ha mosolyogva mondja is: „A mennydörgés fia”. János megérti a célzást, és azontúl megválogatja, hogy mi ellen mennydörögjön. Ellenszenv is van benne. A szamaritánusokat például nem szereti. Amikor nem az ő elgondolása szerint tesznek, kifakad. Talán mondja is: Persze, ezek mind ilyenek; tűzrevalók. Jézus megfeddi: „Nem tudjátok, milyen szelleműek vagytok. Az Emberfia nem jött lelkeket elveszteni, hanem megmenteni.” (Lk. 9, 55.) Ezt az utasítást János jól megjegyzi, és az első Pünkösd után, amikor Péterrel együtt bérmálni megy közéjük, a Szentlélek tűzét bocsátja le rájuk. Júdást sem szívelheti; kitetszik megjegyzéseiből. Nem is csoda; nem lehet kárhoztatni azért, hogy az aljaságot, a hamisságot, az önzést szívéből utálja. De követi Jézus példáját; viszonyuk nem fajul ellenségeskedéssé; nem rágódik Júdás jellemhibáin haszontalanul. Maradt

benne földies vonás is. Anyjával és testvérével együtt kér valamit, ami elég alacsony felfogásra vall Krisztussal és művével szemben; elsőnek kíván ülni Krisztus mellett, annak elképzelt földi országában. Úr, nagy úr akar ő is lenni, mint Heródes vagy Pilátus. Enyhítő körülménynek csak az vehető, hogy más noszogatja. Ő talán restelli is, hogy édesanyja szóba hozza azt, amiről csak titokban ábrándoztak. Az Úr Jézus azonban nem tűri a ferdeséget; határozottan kifejti: „Nem tudjátok, mit kértek...; aki közületek nagyobb akar lenni, legyen a ti cselédek”. (Mt. 20, 26.) János érzékenykedés nélkül alkalmazkodik, és tovább is a legnagyobb kedvvel végez mindent.

És mindebben őszintén nyílt. Nem rejteget semmit, hogy Krisztus meg ne lássa, és ő tovább dédelgethesse lelkében. Sőt, kitárja szívét, és előtte tesz mindent. Meg meri kérdezni az Urat; a legkényesebb kérdéseket is fölveti, mert őszinte, és őszinteségre számít. A lelkéből fakad az, amit mond; abba pedig bele lehet nézni. Ha jó szándéka ellenére rosszat talál mondani vagy tenni, kárpálja csak, és javítsa az, akit Mestereként követ. Érti és tudja, hogy alakulni csupán úgy lehet, ha kitárt kezünkben tartjuk megnyílt lelkünket, és nem zárjuk el a jó hatások elől. Nem bolognai csöpp a lelke és élete, amelyről letörni semmit sem szabad, különben porrá omlik. Róla lehet faragni, mert csak a jót, az értékállót akarja megőrizni; de azt aztán keményen tartja.

Különösen megható és tiszteletet keltő a kitartó hűség minden mellett, ami Krisztusé, vagy valamilyen formában hozzá tartozik. Pétert elkíséri a főpap udvarába. Félti idősebb barátját a veszélyektől, amelyek rájuk várnak; azért is aggódik, mert ismeri Péter föllobbanó, de aztán le is lohadó természetét. Nem felejtette el Krisztus jövendölését sem, amely tagadásról szólt. Amíg ő a kihallgatás termében figyel a eseményeket, megtörténik a baj; Péter megtagadja legjobb Mesterét. Ekkor sem hagyja el; mély szomorúsággal, de gyöngéd részvétellel kelti új életre lelkét. Szinte állandóan vele van, hogy kislelkűsége Pétert helyrehozhatatlan lépésre ne ragadja. A sírhoz vele fut, a halfogásnál együtt dol-

gozik vele, a templomba is együtt mennek az imádság óráján. A hűséges jóbarát támogatja Krisztus választottját.

A Boldogságos Szűzet sem hagyja el. A kereszt alatt oldalánál áll, hogy megvédje a csőcselék aljasságától, és támogatására legyen, ha szüksége van rá. Az Úr Jézus jól ismeri ragaszkodó tiszteletét, azért bízza legnagyobb kincsét Jánosra: „Ime, a te anyád!” (Jn. 19, 27.) Ez a végrendelet nemcsak megbízatás, hanem megállapítás is; János úgy szereti a Boldogságos Szűzet, mint ahogy az édesanyját szokás szeretni. Evangéliuma megható egyszerűséggel foglalja egy rövid mondat csokrába hűségét: „És attól az órától magához vevé őt a tanítvány”. (Jn. 19, 27.)

De elsősorban az Úr Jézusé hűséges szíve. Minden útján vele van ragaszkodó szeretetével. Amikor elhagyja, akkor is az ő ügyében és megbízásából jár el. A keresztúton kíséri, és kitart a kereszt tövében a sírbátételig. Nem fogadkozik, hogyha mind elhagyják, ő meghalni is kész érte; csak ott van. Törhetetlenül hisz Krisztusban, és azért tudja életét maradéktalanul odaadni neki és érte. Nemes szíve hálás a szeretetért, és annyira elmerül benne, hogy nem is veszi észre a gúnyt, nem törődik a megvetéssel, amely az Úrral együtt éri. Érzí, hogy önzetlennek és hűségesnek kell lennie, akit Isten annyira szeret.

EGY ÉLET GYÜMÖLCSE.

Mivé fejlődik Jézus iskolájában ez az egyéniség? Tanulékony, hűséges, mindent adó életével János a *szeretet apostola* lesz. Egyre közelebb kerül Krisztushoz. A Tábor hegyére magával viszi az Úr, hogy lássa megdicsőülését; az Olajfák hegyére, pedig, hogy összetörttségében legyen mellette. Bizalmas kérdéseikkel társai őt küldik a Mesterhez, mert tudják, hogy szívesen fogadja. Az utolsó vacsorán maga mellé ülteti Jézus; annyira közel bocsátja, hogy amikor kérdésével hozzá fordul, fejét keblén pihentetheti. Édesanyját is neki ajánlja a kereszten; mintha csak rokona volna. Az is! Minden más vérrokonnál közelebb áll hozzá lelkében. Nem

csoda, hogy élete mintegy válaszként a szeretet himnusza. Szíve túlárad, és nagyvilágba kiáltja: Én vagyok az az apostol, akit Jézus szeret, és aki őt nagyon szereti. Ittas a szeretettől, és e miatt eltörpül körülötte minden, ami földi. A szolgálat kimondhatatlan öröm a számára, mert szeretetének jele és bizonyítéka. Egész élete a szeretet jegyében folyik. Az evangélium minden sora ezt mutatja; a szeretettől finom a lelke, a szeme éles, az ajka beszédes. Isten kegyelméből soká él, mert az a pótolhatatlan hivatása, hogy az Egyházat szeretetre tanítsa.

Élete zavartalan. Nem a küzdelmek hiányzanak belőle, sem a szenvedések, de az élet történéseinek mélyébe lát; tiszta szemét az Isten-szeretet teszi még élesebbé. Semmi sem tudja megcsalni vagy téves útra terelni. Isten mellett áll; hozzá támaszkodik, hozzá köti magát; semmi sem zökkentheti ki életfelfogásából. Krisztussal a legbensőbb szeretetben egyesül, és ez biztos irányt jelent az örök boldogság felé. Bármilyen jöjjön: az apostoli méltóság nem teszi gőgössé; a verések nem törik le önmagába és Istenbe vetett bizalmát. A hívek ragaszkodása nem vezeti elbizakodottságra; az ellenség forró olaja nem emészti fel az emberek iránt érzett szeretetét. Látomásai az Isten és az Egyház titkait tárják fel előtte, de nem teszik felfuvalkodottá; számkivetése a világ elítélő véleményét jelenti, de nem tudja eltántorítani attól, akinek véleménye egyedül számít előtte.

És hány ember lelkét építi! Szűkebb körében állandóan hat szava és példája; a híveket meghódítja nemes lelkületével. Azt találják benne, akit nyugodtan utánozhatnak; aki mindannyiuk lelkét Jézushoz emeli. Távolabbra írásaival hat; mély meglátásai és szívének a sorokból áradó melege hívőt, hitetlent egyaránt meghódítanak. Állandó tanuskodása úgy hat az első keresztény század viharáiban, mint a sziklára épített világítótorony folytonos sugárzása. Az egymásután föllépő eretnekségek mind beléütköznek, de szét is porladnak szavai és írásai gátján.

Egy ember, és ilyen életeredmény! Valóban értékes, gazdag, tartalmas élet. Érdemes élni és dolgozni, ha az

ember élete és munkája egyaránt célját éri. Isten ítél! Minden embert megmér. Nem kell hozzá ünnepélyes külsőség, sem az utolsó ítélet nagy fölvonulása. A világ és benne az ember megítélése itt az életben és fordulataiban kezdődik; az örök sors már csak a pecsét, amelyet a lélek és az emberiség teljes megértésével Isten üt minden egyes életre, hogy az örökkévalóságon át hordozza azt az értékjelzést, amelyet a földön érdemelt ki. Istent nem lehet elkerülni; de annak, aki rátámaszkodik, alap, amelyre a földi és az örök életet egyaránt föl lehet építeni. Urunk, Istenünk ne engedje, hogy összeomolják életünk.

JÉZUS ÉDESANYJA.

A világtörténelemnek meglepő eseménye, hogy Isten a Megváltó édesanyjának a szegény, egyszerű názáreti szűzet választotta. Választhatott volna mást is. Királyi udvarok körülrajongott szépségei, a gazdagság világának kiválóságai, a szellemi élet fölkapottjai mind megtiszteltetésnek vették és vehették volna, ha Isten őket szemelte volna ki Fia édesanyjának, és rájuk kívánta volna bízni földi életét. Miért választotta mégis Máriát, akiről egy forrásunk sem említi, hogy ragyogó szépség lett volna; akiről biztosan tudjuk, hogy tisztos szegénységben élt; aki nem járta, és hazája szokása szerint nem is járhatta a tudomány csarnokait; bár szellemének nyíltságát és éles meglátásait csodálhatjuk. Az Úristen bizonyára ízlését akarta választásával elárulni: Ilyen lélek, ilyen élet kell nekem az igazán nagy, a lelki élet mélységeibe ható feladatokra. A Szentszűz élete tehát útmutatás számunkra, és azért tanulékony áhítattal figyeljük.

NEMES LELKÜLET.

Szerény anyagi viszonyai mellett Szűz Mária királyi vérből származik. A templom levéltára és a folyton élő hagyomány tanuskodik arról, hogy joggal viseli a Dávid sarja nevet. Nem mintha csak királyi család teremhetne nemes gondolkodást; azért sem, mintha a királyi családok minden tagja királyi lélek lenne! De őseinek sorában valóban sok nagy nevet találunk; köztük a legnagyobbakét is, akik csak kis családok és parányi nép körében éltek ugyan, de életükkel és tetteikkel elhomályosítják nagy birodalmak urait és mérhetetlen hadseregek paran-

csolóit. Mária bennáll az Isten nemeseinek hosszú láncában. Ezek legtöbbször az Úr szándékainak szolgálata hagyományt jelent, amelyet csak ritkán tör meg egy-egy méltatlan sarj, de megdicsőít a nemes, a nagy alakok hosszú sora.

Erre a jó alapra, az emberi természetre, amelynek nagy részét örökségképen kapja minden ember, épít az Úristen. Választottját a *kegyelmek* eddig nem tapasztalt bőségével árasztja el. Sokszor csodáljuk az üdvösség történetében a kegyelmek fakadását; hogy miképp gazdagítja az Úr teremtményeit, és hogyan teszi őket alkalmassá nagy feladataik betöltésére. Az ember a kegyelem gyermeke; bárki legyen is. De a Boldogságosról angyal állapítja meg elragadtatva, hogy „kegyelemmel teljes”. Nagyobb ajándékot, nagyobb lelki nemességet Isten bőkezűsége sem tud adni már, mint a kegyelem csordultig tele mértékét.

De minden ember egyénileg is szemben áll Istennel és emberrel. Ebbe a világba nem nyúlhat a régi hagyomány, ha mindjárt alapot ad is; nem dönt a kegyelem ajándéka, ha beláthatatlan lehetőségeket nyújt is. Egy a fontos: *Nemes egyéniség-e*, nemes gondolkodású és lelkületű-e az ember? A nemes lelkületet vagy az élet minden mozzanatából, vagy az élet keresztszertéből állapíthatjuk meg. A vértanuk életét nem firtatjuk részleteiben; ha mást nem is tettek, mint hogy meghaltak Istenért, eleget tettek, és a legnagyobbat cselekedték, mert „nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mint ha valaki életét adja...” (Jn. 15, 13.) Szűz Mária az angyali jelenéskor mutatja meg ilyesformán lelkületét. Az angyal szavára hirtelenül óriási feladattal kerül szembe; vállalja-e, hogy a Megváltó édesanyja legyen? Mi lesz a sorsa, milyen az élete, milyen annak vége? Nem kutatja, mert ezek csak őt érintik. Elfogadja megbízását. A legnagyobbnak ez a vállalása sötétbeugrás Istenért és ügyéért, mert Isten kívánja. És ezt, az egész életet jelentő lépést, hihetetlen egyszerűséggel, magától értetődően teszi meg. Életét ráteszi egy teljesen még nem is ismert feladatra, és nem vonja vissza soha, mert ezt az élet-feladatot Isten kínálja fel neki.

SORSKÖZÖSSÉG.

A Boldogságos Szűzet önátadása után *sorsa isteni gyermekéhez köti*. Az emberi élet általában a szenvedések láncolata; az ő élete az áldozatoké. Áldozat az olyan szenvedés, amelynek van értelme és értéke, mert Istenért vállaljuk. A Szentszűz életében áldozat áldozatra következik, s ezek fiáért történnek és fia áldozataihoz hasonlók. Mindjárt kezdetben fájdalmas meg nem értés keletkezik közte és jegyese között; amint az Úr Jézust sem érti meg később a világ. Betlehemben, az Úr Jézus születésekor átérzi a nyomort; előre átélheti a szegény Krisztus életét. Idegenben, nyugodt életéből kiszakítva kell élnie; mint Jézusnak is idegen a föld. Lelkét átjárja a fájdalom töre, amikor elveszti gyermekét; épp akkor, amikor hódolni megy Isten elé; amint Krisztus is fájdalma elvesztett gyermekeiért sír vérkönnyeket. Szűz Mária gyakran nem érti az események rügőit, nem látja át istenszemmel, mert ilyet nem kapott. Annál inkább mutatja nagyvonalúságát, hogy tanulékony, figyelő lélekkel nyitja meg lelkét, mint amikor a föld befogadja a magot, hogy abból élet legyen.

A sorsközösséget azonban nemcsak önmagának átadása jelenti; *Krisztus részéről is* a legbensőbb kapcsolat áll fönn. A harminc évről kevés szó esik még az evangéliumban is, de ezt a szerény, rejtett életet minden anyák és minden gyermekek legjobbjá ragyogja be napként. A gyöngéd gondoskodásra engedelmesség Jézus válasza, az odaadás benső tiszteletet vált ki belőle, a szeretetre szeretettel felel. Milyen öröm, ha ember és ember megértő, gondolatot is megsejtő összhangban élhet. Milyen biztonságot, békét, milyen csöndes boldogságot nyújt az ilyen kapcsolat. Ez annak a harminc évnek is lelkülete, amelyet Jézus édesanyjánál töltött.

Az Úr azonban elhagyja meleg otthonát; hivatása, küldetése szólítja... Kánában még ott látjuk vele a Szűzet; anyai gondosságának, ösztönzésének jelét is figyelhetjük. Tovább nem mehet vele, de mindig aggódva, szeretettel gondol rá; különösen akkor, amikor nyugta-

lanító hírek érkeznek róla. Jézus ezt tudja, és viszonozza is ragaszkodását. Amikor egy asszony áldja az édesanyát, aki a Mestert szíve alatt hordozta, csöndes ellágyulással mondja: „Igen, boldog az, aki Isten igéjét hallgatja, és megőrzi”. (Lk. 11, 28.) És közben eltűnik körül a lármás sokaság; mintha Názáretben volna, és édesanyját látná. Mert amit mondott, azt róla igazán elmondhatta.

SZAKADÉKOK.

A sorsközösség, a legbensőbb testi és lelki együttlét mellett is úgy érezzük a Szentírás egyes jeleneteiből, *mintha árny borulna* az Úr Jézus és a Boldogságos Szűz kapcsolataira. Többször is átsuhan felettük; a zavartalan béke és boldogság mintha megfogyatkoznék életükben.

Először akkor érezzük a beborulást, amikor Jézus még gyermek; tizenkétéves. A szentsalád Jeruzsálembe megy az ünnepekre, hogy a templomban a mennyei Atya előtt hódoljon. A várost nagy tömeg lepi el; a világ minden részéből jönnek a zarándokok. A nagy forgalomban a szűk utcákon könnyen történhetik szerencsétlenség. De a zarándokok mellett kalandorok is föl-tünedeznek a sikátorokban. Gyakran megtörténik, hogy a tömegbe dobott jelszavak, híresztelések fölizgatják a sokaságot; előkerülnek a kések és fütykösök, és erőszakoskodás zaja veri fel az ünnep békés hangulatát. A Szűzanyának tehát van oka, hogy megkérdezze fiát, miért hagyta el őket, miért maradt vissza a városban. Az Úr Jézus mégis csodálkozva kérdezi: „Nem tudtátok-e, hogy Atyám dolgaiban kell lennem? (Lk. 2, 49.) A Szent-szűz nem érti teljesen fia viselkedését; elhallgat, de valami megillette a lelkét: Hogyan, fiamnak más gondja is van, mint a mi megzavart nyugal munk és lelkünk aggodása?

Kána városában egyszerű emberek lakodalmára megy Jézus és Szűz Mária. A lakoma szerzői vendégszeretők, de szegények. Kifogynak a borból, és kínos látni zavarukat, amikor a násznagy az ital fogyását jelenti. Ilyen körülmények közt egészen természetes az anya kérése, hogy fia segítsen a bajba jutott családon. Oly jó a szíve;

bizalommal fordul tehát hozzá. Eddig mindig megtette azt, amit édesanyja kívánt; bizonyára most is megtalálja a segítség módját. Azért gondolkodóba ejti a válasz: „Még nem jött el az óráim”. (Jn. 2, 4.) Elgondolkozik; hát fontosabb akarat irányítja Jézust, mint anyja közbenjáró szava és jót akaró kívánsága?

Egy más alkalommal nyugtalanító hírek jönnek Jézusról; rosszakarók kíséretetik, és akarják zavarba hozni, kelepcébe csalni. Aggódó anyai szívvel indul utána. Épp nagy tömeg veszi körül fiát, amikor odaér; de akad, aki átfurakodik a sorokon, és azonnal jelenti az édesanya megérkezését. Jézus akkor hangosra emeli szavát: „Anyám és atyámfiak azok, akik Isten ígését hallgatják és megteszik”. (Lk. 8, 21.) Azután bizonyára elsietett hozzá; felkereste és szeretettel köszöntötte édesanyját, de lehetetlen, hogy ne érezzük mondásának megrázó voltát. Jézus mérhetetlen távolságot mutat a csupán vérségi kapcsolattól, amely az emberek szemében oly becses érték szokott lenni.

Jézus a kereszten függ. Édesanyját odaköti szíve fájdalma és szenvedő fia iránt érzett túlárado szeretete. Nézi keserves kínlődását, lesi minden szavát. Szíve telve van odaadó részvétellel. Egyszer csak feléje fordul Jézus. Vajjon mit fog mondani? „Asszony, íme a fiad!” (Jn. 19, 26.) És János felé int. Igaz, igaz, ezek a szavak a halálkó gondoskodását jelentik, de elválását is. Élete legnehezebb, rettenettel telt perceiben Jézus egyedül akar maradni; befelé, illetve egészen mennyei Atyja felé kíván fordulni. Hát ezekben a nehéz percekben nem kellene mégis az édesanya gyöngédsége, szeretettel teljes odaadása?

A maga részéről Szűz Mária mindig Jézusnál volt. Ővé volt élete, vére, becsülete, szeretete, mindene. Odaadóbbat el sem lehet képzelni. Az Úr Jézus is szeretettel ölelte át, de föléje nőtt, mindig magasabbra; az Isten szentje.

NEM SZAKÍTÁS.

Az okozott volna szakadást, ha az édesanya a maga, mégis csak emberi elgondolását, kívánságát hajszolta volna; *ha mindenáron csak magának követelte volna* Jézust; ha magához vonva, nem akarta volna elengedni. Akkor a végtelen erővel fölfelé, hivatása, küldetése, célja felé törő Krisztustól elszakadt és elmaradt volna. És így lett volna igazán egyedül, igazán árva és szegény.

Isten a Boldogságos Szűztől többet kíván, mint bárki mástól. Azt kívánja, hogy úrrá legyen természetes női érzékenységén. Ne mondja sértődötten, ha nem vágyai szerint történik valami: Én adtam neki az életet... Tápláltam keblemen... Gondoztam tehetetlen kicsiségében... Én öleltem karomba, amikor védelemre szorult... Ne tévedjen el ösztönös szeretetében, amikor Jézus kifejtődik az aggódó gondoskodás karjából, és ne suttogja vagy zokogja elkedvetlenedve: Hát most már nem kellek? Ne váljék kicsinyessé, mert néha más történik, mint amit megszokott.

A Boldogságos Szűz hiszi és éli, hogy életében voltaképpen nem róla, hanem *Istenről és akaratáról van szó*. E hite minden önös vágynál fontosabb előtte; teljesen rábízza magát. Nagyságát legjobban hirdeti, amit rokona mond: Boldog vagy, mert hittél. Ez a hit óvja meg élete összeomlásától. És hitén épülő odaadásával mélyebben bennáll a megváltás művében, mintsem a kegyes legendák csodái, és saját elgondolásaikat Isten gondolatától függetlenítő magasztalói emelni tudnák. Azáltal, hogy mélységes hitében elfogadja a távolságot is, lesz a legnagyobb a Boldogságos, és akkor áll minden látszat ellenére a legközelebb Krisztushoz. Belékapaszkodik, de nem azért, hogy magához rántsa, hanem azért, hogy hozzálendüljön.

Csak Pünkösdkor jön a megértés. A Lélek kegyelmével átlát mindent; épúgy, mint az emmausi tanítványok, amikor Krisztus megnyitotta szemüket. Mély béke száll a lelkére: Legjobb, hogy így történt minden. Érde-

mes volt hittel őrizni a szavakat és eszményeket szívében, ha nem is értette őket. De még inkább érdemes volt megtenni, amit Isten kívánt tőle.

ÉS A MI ÉLETÜNK?

A származás, a kegyelem és az egyéniség háromságában a mi részünkről egyéni lelkületünk a legfőbb. Családunkat nem mi választottuk; csak megköszönhetjük, hogy vallásos és erkölcsös gyökérből fakadtunk, és ilyen légkörben nőttünk fel. A kegyelem Isten ajándéka, amit csak kérhetünk, amely előtt csak kitárulhatunk. Az igazán nemes gondolkodás és cselekvés már a mi ajándékunk. Rajtunk áll, hogy a szeretet és életünk odaadása jellemez-e majd, vagy önző magunkba gubózkodás és görcsös merevség Istennel és emberrel szemben. Arra kell törekednünk, hogy egyre többet szerezzünk mindabból, ami életünket értékké teszi Isten előtt.

Más sorsot sem kívánhatunk, mint amilyen Krisztusé és édesanyjáé volt. Mélyen fölemelő; ha életünk legmélyebb vonatkozásait megfigyeljük, sok alkalmat kapunk, hogy a legszentebb életek példáját utánozhasuk. Az angyal üdvözlete életfeladatot hozott a Boldogságos Szűznek; a mi meghívásunk Isten közvetlen vagy közvetett szolgálatára ugyanazt foglalja magában. A Szentszűz azzal felelt, hogy az Úr szolgálójaként mindent vállalt; mi is hivatásunk vállalásával, igen szavunkkal kötjük le életünket. A Boldogságos szíve alatt hordozta az Urat; mi is lelkünkbe fogadjuk, és az minden vágyunk, hogy „el ne szakadjunk tőle“. Betlehemben a derék pásztoroknak szívesen mutatta Szűz Mária gyermekét; mi elsősorban példánkkal mutatjuk meg a körülöttnünk élő jó embereknek. Egyiptomba is elvitte Isten anyja szent fiát; mi is arra törekszünk, hogy a bűnök és bálványok közé elvigyük Krisztus fényét. Názáretben Jézus gondozásában nyilvánult a Szűzanya szeretete; mi is gondozzuk Krisztus titokzatos testét magunkban és mindenkiben, aki Isten ajándékaként hozzánk tartozik. Jeruzsálemben aggódva kereste Mária Jézust; mi is istenkeresők vagyunk, hogy magunk és mások számára az egész élet tartalmává tegyük. A Boldogságos Szűz mara-

déktalanul odaadta életét Istennek; mi is odaadjuk magunkat neki, és érte az embereknek is.

Szakadás, hasadás ne rontsa életünket; még akkor sem, ha felhők árnyékolják be. Ha úgy tünnék fel, hogy Isten távol van tőlünk, ha az emberi életekből látszatra csak a gonoszság csapkodna felénk, még jobban kapaszkodjunk Istenbe. Legyen meg az ő akarata akkor is. Mélységes hitünk mutassa élesen: Isten szeret, és Isten vezet életünk minden útján; még ha kacskaringós, meredeknek, elhagyottnak látjuk is. Bízó reményünk legyen olyan megingathatatlan, hogy ne zavarják meg a látszatok, hanem kössön elszakíthatatlanul Istenhez és az örök élethez. Bensőséges szeretetünknek pedig az legyen a végső kicsendülése, hogy Istené vagyunk élve és halva. Isten valóban a mindenünk legyen. Hozzá simulunk, kívánságához alkalmazkodunk, belé kapaszkodunk; akkor valóban életet jelent számunkra.

Az ember azért boldogtalan és békétlen sokszor, mert a maga útján jár. A Szűzanya épp azért tanít a legnagyobb élethölcseségre, mert tűzön-vízen, az élet változatos fordulói át Istenbe kapaszkodó, Istent szeretve szolgáló lelkületét mutatja nekünk. Sugározza be és termékenyítse meg vele a mi életünket is.

AZ ISTENHEZ SIMULÓ SZERETET.

Az Úr Jézus környezetében különbözőképen alakulnak az emberi sorsok; életösszeomlást, életgazdagodást egyaránt látunk. De nemcsak a Megváltó földi életében volt ez így. Azután is, ma is, körülöttünk is tapasztalhatjuk, hogy Krisztus követőit lényegesen eltérő életfelfogások, és ennek következményeképp más és más életeredmények jellemzik. Úgy szeretnők, ha a mi életünk sikerülne! Egy életünk van csak; másunk sincs igazában. Oly jó lenne, ha az örök életben is számító értékke alakíthatnók.

De hogyan fogjunk hozzá? A célt már ismerjük; az életút is világosan áll előttünk; már csak a megvalósítás van hátra. Egyedül kezdjünk neki? Már nem nagyon bízunk a magunk erejében. Gyöngeségünk mindenütt kiütközött, sokat csalódtunk a múltban, és azért joggal elégedetlenek vagyunk magunkkal. — Akkor talán Istentől küldött embertestvérünkhöz forduljunk? Nagyon hálásoznak kell lennünk, ha a jó Isten adott valakit, aki szavával és élete példájával segít. Sok meglátást köszönhetünk neki; új és új lendületet ad elernyedtt akarataunknak; könnyebbé teszi az Isten-gondolta életforma megvalósítását. De talán épp a legnehezebb pillanatokban nem lehet velünk, bármennyire oldalunknál szeretne állni. Előfordul, hogy maga is tanácstalan, gyöngé és leverte. Elégtelenségét maga is érzi, és más erőforrásokra utal. — Hát akkor mit tegyünk? Ó, ha tudnók, hogy Isten szeret, hogy egészen mellénk áll és segít, amint Jánost és Szűz Máriát támogatta szeretetével, nyugodtak lennénk.

A SZERETET SZAVA.

Isten szeretetében bízhatunk! Ott a *teremtésben* mutatkozó végtelen jóság! Elragadtatva bámuljuk a gazdag bőséget, ha részleteibe hatolunk. A mi megteremtésünkben is az Alkotó határtalan szeretete nyilvánul; testünket közvetve, lelkünket ő maga adja. Mindez igaz, de a teremtés csodái mellett sok ember mégis értetlenül megy el. Annyira belemélyedhet a mindennapi élet küzdelmeibe, gondjaiba, hogy észre sem veszi a teremtet világban nyilvánuló isteni jóságot. Lám, a teremtés után nemsokára jön a bűnbeesés; az első. És utána következik a többi; jöllehet Isten teremő és gondviselő jósága sohasem folytatkozott meg.

De itt a *megváltás!* Ebben is Isten szeretete mutatkozik. Isten testté lőn, és köztünk lakozék. Eljött hozzánk, hogy fölemeljen és jóvá tegyen. Igaz; és mégis, hány ember eltévelyedik Jézus megváltottjai közül is! Mennyi élet összetörik Krisztuson, mint szegletkövön, amelyre építeni nem akar. Az Úr alakja sokak számára a történelem kódébe vész; mint minden más történeti személyt, őt is el lehet felejteni. De mi lenne akkor a mi egyéni megváltásunkkal, a mi visszatérésünkkel az Atyához?

Isten még ezek után sem fogy ki a szeretetből. Tudja, hogy a legönzetlenebb, a legnemesebb szeretet is szenved a távolságtól. A szeretet tűz, és élesztésre, táplálásra szorul; a távolságot valamilyen módon jelenlétté kell alakítani. Az isteni szeretet kimeríthetetlen a jóságban, kifogyhatatlan az ötletekben, és ezt a nehézséget is gyökeresen legyőzte. Álomnak tűnik föl, de igaz: az élő, a minket végtelenül szerető, a magát értünk föláldozó jó Jézus *állandóan köztünk marad.* Kenyérszinbe öltözik, hogy a mindennapi kenyérhez hasonlóan utat találjon minden emberhez; a mi lelkünkhöz is. Milyen mentsége lesz annak, aki még így sem talál el Istenhez? Az Oltáriszentség ajándékában kínálja magát, az ember útjába áll, és szinte kényszeríti, hogy vendégségére betérjen.

Az Úr Jézus a szentségi megjelenésben a legnagyobb

szeretettel áll mellénk. Lelki életünknek ő a forrása. „Anak, aki eszi testemet, és issza véretem, örök élete van...” (Jn. 6, 55.) — mondja. Mi gyarló emberek nem élhetünk saját életerőnk fogyasztásából, mert az véges, és pótlás nélkül hamar kifogyunk belőle. A léleknek gyökérszálaival Krisztusba kell kapaszkodnia, ahol bőséges, ahol örök élet van.

Lelki egészségünknek is a szentségi Jézus a biztosítója. Az egészség legfőbb segítője a bőséges életerő; sok bajt és betegséget megelőz. A lélek egészsége is abban a legbiztosabb, aki állandóan az életforrásból telítődik. Milyen jó, Jézus szinte vérátömlesztést végez, hogy lelkünket egészségének összeomlásától megmentse; a test és vér bűne ellen saját testének és vérének orvosságát adja. Milyen jó, hogy a nehézségekből fakadó, és újabb nehézségeket okozó komorság ellensúlyozására örömet fakaszt. „A bor megvidámítja az ember szívét.” (Zsolt. 103, 15.); a szentségi bor a lélek vidámságára utal, amely egészségének legjobb talaja.

A bűnnel szemben gyökeres megerősítést is jelent számunkra a szentségi Jézus támogatása. A bűn engedetlenség; összüleink is ezzel vétettek, amikor a parancs ellenére tettek. Az Úr Jézus az engedelmesség szinte megdöbbentő példáját adja, amikor ő, a végtelen Isten, a pap szavára a legelhagyottabb oltáron is lakást vesz. Mélyen megszegyenít ezzel, de buzdít is, hogy erőteljes határozottsággal irtsuk a bűn gyökereit. — A bűn hitetlenség is. Ádám és Éva nem hittek Isten fenyegető szavának, hogy meghalnak, ha vétének. A többi bűnös ebben is követi őket. Az Úr Jézus az Oltáriszentségben a hit központja. Állandóan arra nevel, hogy Isten szavába kapaszkodjunk. Ha az egész világ mást mond is, tudjunk hinni; ha az érzékek elől fátyol borítja és takarja el azt, amit kijelentett, tudjunk erősen hinni az Úr szavának. Ezzel is kemény kézzel szaggatja a gyökereket, amelyeken a bűn növekszik. — A vétek azonban kevélység is. Minden bűn mélyén ott van a gondolat: a mi akaratom teljesebb: mi akarunk dönteni életünk irányáról! A kísértő szívünkben beszél, amikor azzal hiteget, hogy olyanok leszünk, mint az Isten. A szentségi Jézus azonban

könyörtelenül végez a lázító göggel. Megmutatja, hogy nem a kevélykedő függetlenségben, nem a felelőtlen akarásokban van az Isten-hasonlóság, hanem az Istenhez emelkedésben; de ennek az alázat mélységes alapzatából kell kiindulnia.

Az Úr Jézus hűséges szeretetével állandó támogatónk; nemcsak a meginduláskor, hanem azután is mellettünk áll. Ott van hivatásunk betöltésének kemény munkájában az, aki a legnehezebb hivatást vállalta, és véghez is vitte. Minden élethivatást ismer, hiszen ő gondolta el a különböző életutakat. Nehézségeikkel tisztában van, mert ő állította próbának a törekvő ember elé. Mindenre tud megoldást, mert a jelenen túl az örök életet fürkészi tekintete. Jó, hogy segítséget nyújt, hiszen ő tudja legjobban, hol és mikor kell erőteljesen támogatnia, hogy az akadályokon átlendítsen. Folyton arra lelkesít, hogy mindenben az Atya akaratát teljesítsük. Joggal noszogat, hiszen az volt az élete, hogy Atyja legtitkosabb óhaját is megtegye. Az a törekvése, hogy ebben minden embertestvére hozzá hasonló legyen, mert nem egyedül, hanem velünk együtt akar megjelenni Atyja boldogító színe előtt.

Isten szeretetének megszámlálhatatlan megnyilatkozását *a Szentlélek küldésével tetézi*. Az Úr Jézus szentségi megjelenése és önfeláldozó áldozatának megismétlése a szentmisében nagy élmény, de rövid félóráig tart az egész. Alig, hogy belemélyedünk, máris elhangzik a küldetés szava. A szentáldozás nagy örömeket hoz, de közvetlen boldogsága az Úr Jézus szentségi jelenlétének néhány percére korlátozódik; utána inkább ajándékaiból és lendületéből élünk. Szentséglátogatáshoz meg ritkán jut az ember; kevesebbszer, mint ahogy szeretné. És olyan hamar elfutnak szívünket-lelkünket melengető pillanatai.

Az Úr Jézus azt mondta: „Tüzet jöttem bocsátani a földre; és mit akarok mást, mint hogy már fölgyulladjon”. (Lk. 12, 49.) Krisztus Urunk nemcsak föllobbanó és aztán magábaomló lángra gondol, hanem állandó tűzre. Ne csak percekre, félórákra hozza hevületbe lelkünket, hanem állandóan; akkor is, ha szentségi módon már

nincs lelkünkben, sem közelünkben. Érzi, olyasvalamiről kell gondoskodnia, ami az Isten-szeretetet lelkületét folytonossá tenné. A végtelen jóság ezt is megoldja: „Kérem az Atyát, és más Vigasztalót küld nektek, hogy veletek legyen mindörökké; az igazság Lelkét...” (Jn. 14, 16.) Az Isten-szeretet, és ennek kivirágzása, a kegyelem töltse el mindig szíveteket. Legyetek Isten templomai. Nem holt, nem rom, hanem élő templom, amelyben titokzatosan, de valóságban állandóan ott lakozzék a Lélek, az Isten. „Jobb nektek, hogy én elmenjek...” (Jn. 16, 17.); hadd foglalja el a Lélek egész mivoltotokat, lelketek legmélyét, és onnan hódítson meg mindent a teljes Szentháromságnak.

A Szentlélek bennünk lakása magával ragadó hatással van. Teljesen átváltoztat. Amikor Sámuel próféta Saul királlyá keni, ezt mondja: „Rád száll az Úr lelke, és... más férfivá változol”. (Kir. I. 10, 6.) Lelkesedni fogsz a rád bízott ügyért, és mindent, életedet is, szolgálatára szenteled. Az Úr Jézus hasonlót mond apostolainak: „Amikor eljön a Vigasztaló, ... ti is bizonyosságot tesztek”. (Jn. 16, 26.) Az értelmetleneket, a gyöngéket annyira eltölti az Úr lelke, hogy mindent feledve, kiállnak Isten ügyéért, amely életük tengelyévé és tartalmává lett.

És mennyire bensőségessé tesz a Vigasztaló! Mivel átjárja az embert, és a lélek legmélyét foglalja el, nem hagy felszínesnek. Óriási a különbség a felületen maradó és a mélységbe hatoló lelkület, s annak megnyilvánulása közt. Mennyire különböző például az egyik és a másik ima: szózuhatag és élet, külsőség és lelkület, reszketés és szeretet jellemezheti, és teheti értéktelenné vagy szívesen fogadottá. A Vigasztaló nem enged megkövesedni; megújítja a föld színét, a lelket is. Megragadja, és újjáteremti gondolkozásunkat, akaratunkat, vágyainkat, munkánkat és küszködésünket.

Kitárttá is teszi lelkünket, hogy Isten betérhessen. Isten nagy, végtelenül nagy; az ember kicsi, mérhetetlenül parányi. A parány nem tudná befogadni a végtelent. De jön a Lélek, szeretetével, és megtörténik a csodálatos változás. Lelkünk nagyvonalúvá válik, egészen

kitárja és odaadja magát, úgyhogy könnyen beléáramlik az isteni élet, az isteni jószág. Szabadságunk, egyéniségünk, emberi méltóságunk megmarad; sőt annál jobban megérlelődik, nemesedik és értékké válik, minél inkább belénk áramlik Isten lelkülete, maga az Úristen.

A SZERETET VISSZHANGJA.

A krisztusi élet titka a szeretet. De nem elegendő Isten szeretete: hogy az Atya gondoskodik rólunk, a Fiú föláldozza magát értünk, a Szentlélek pedig körülölel és lelkünkbe mélyül szeretetével. Erre a szeretetre visszhang kell; a közeledésre lelkünknek Istenhez kell simulnia. Ki kell tárnunk előtte szívünket!

Vegyük észre és ismerjük el, hogy Isten mennyire szeret. A szeretet, ha nemes és nem önző, a legnagyobb hatalom. A hozzá hasonló lélekben békét, örömet, boldogságot és vizontszeretetet ébreszt. Az emberi lélek megkeményedik az erőszakkal szemben, elzárkózik a találkozás elől, de szívesen meghódol és kitárul az igazi szeretet előtt. Arra kell tehát rájönnünk, hogy Isten szeretete a legigazibb szeretet. Sohasem tévesszük szem elől, hogy mit tett értünk. Milyen kicsi, emberi tud lenni értünk és miattunk. Nemcsak távol tündöklük, mint világokat irányító nagyság, hanem bevonul kicsi életünkbe. És milyen szeretettel biztat. Ne feledjük, hogy régen csak rettegéssel mertek az emberek Isten elé menni; még nevét sem merték kiejteni, mert attól féltek, hogy fölsége lesujtja őket. Most a szeretet legmelegebb szavait és érzelmeit szórhatjuk elé, s nem kell félnünk, hogy visszautasít bennünket. Figyeljük csak, hogy mikép egyesít magával. A szeretet már az emberek közt is a legbensőbb közelséget építi ki; nem is annyira az együttlétnek, mint a léleknek közelségét, amelyet egy gondolkodás, egy akaráss jellemez. De az emberek közt csupán közellét lehetséges, amely sokszor és hosszú időre is megszakadhat; Isten szeretetében valóságos egymásbanlevés boldogítja a lelket. A szeretet észrevétlenül is, akarattal is alakít. Isten szeretetének sugárzásában, úgy érezzük, jobba, lelkeleg szebbé, nemesebbé leszünk.

Az igazi visszhang azonban a megértésnél és észre-
vevésnél több. A szeretetet *szeretettel kell viszonzni*;
élettel kell felelni rá. Ha az ember Istent igazán szereti,
egészen átalakul lelkülete és élete.

Isten lesz a legfőbb értéke, és ezt a kincsét semmi
és senki más el nem takarhatja előle; uralkodik életé-
ben. Mást is bevonhat szeretetébe, de csak akkor, ha
együtt is, és így még jobban föltáruulhatnak Isten előtt;
ha egymást segítve közelebb kerülnek hozzá. Viszont
bezárul a lelke az elől, aki önzőn egyedül magának
akarja lefoglalni szívét, lelkét, életét. Az, aki Istent sze-
reti, állandóan közelében, mindig előtte kíván lenni; gon-
dolatainak tárgya; szavai a rá gondolást mutatják; tettei-
nek kiindulópontja; egész életének értelme és célja. Ha
Istent szeretjük, az ő akarata lesz a döntő mindenben;
ő akkor a mi élő lelkiismeretünk. Ha hív, megyünk;
amire hív, megteesszük. Lelkünk állandóan hangoztatott
és léletté váló felelete: Igen, Atyánk! Átadjuk magunkat,
hogy ő neveljen, faragjon és vezessen.

Még többet is tehetünk! *Feloldódhatunk Isten szere-
tetében.* De nemcsak szép mondas ez tartalom nélkül?
Vagy talán csak misztikus lelkek kiváltsága? Nem; Isten
kegyelmével mindenki elérheti. De mit tegyünk, hogyan
valósítsuk meg? Az ember egyéniségével, jellemével, hi-
vatásával és minden más javával egymagában van; zárt
világot képez. A többi ember is így van. Ha tekintettel
vannak is egymásra, ha barátságosak is és szolgálatra
készek, mindig ott a tudat: én nem vagyok ő; az enyém
nem az övé. Így lehetünk Istennel szemben is; de ez a
szeretetnek csupán legszegényesebb megnyilvánulása.
A nagyobb szeretetben ez a különállás egyre jobban
szűnik, szétfoszlik. Az ember szívesen odaadja a magáét;
befogad mást életébe, úgyhogy őt is érinti, ami azt; a
lelkét kitárja, és bizalommal más kezébe helyezi. Isten-
nel szemben is így tehetünk, és ez a szeretet nagyobb
foka. Ha még jobban szeretjük, és egészen feloldódni
akarunk benne, adjuk oda egészen életünket, és ne tart-
sunk meg magunknak semmit. Gondolatunk, szavunk és
cselekedetünk; egész életünk, és mindenki, aki abba bele-
fonódott, legyen Istené. Amint Szent Pál mondja: „Élek

én, de már nem én, hanem az Úr él bennem". (Gal. 2, 20.) Ez az isteni szeretetre adott legméltóbb felelet; ez a feloldódás a szeretetben. És ez a krisztusi élet legmélyebb titka.

„Ki szakíthat el akkor Krisztus szeretetétől? Nyomorúság vagy szorongatás? Éhség, mezítelenség; veszedelem, üldözés vagy kard? Mindezekben győzedelmeskedünk az által, aki szeret minket. Biztos vagyok ugyanis abban, hogy sem a halál, sem az élet; sem fejedelemségek, sem hatalmak; sem jelenvalók, sem jövődők... sem egyéb teremtmény el nem szakíthat minket Isten szeretetétől, amely Krisztusban, a mi Urunkban van.” (Róm. 8, 35—39.)

ISTENTŐL – ISTENHEZ.

ÚJRA ÚTON.

A lelkigyakorlatok végén az ember megérti, hogy miért vezette az Úr Jézus tanítványait a magányba, hallgatóit a hegyekre. A csöndben jobban hall az ember, mert nemcsak a füle, hanem a lelke is megnyílik. Jobban is lát a magasból; szeme a messze távolba vezető utak irányát végig tudja kísérni. Nem áll elébe elfödő akadályként a mindennapi élet sok lekötő mozzanata. Szabadon fúródik a messzeségbe pillantása.

A lelkigyakorlatok ezt adták. Milyen világosan áll most előttünk Isten képe, fölsége és határtalan szeretete. A lélek értéke annyira nyilvánvaló, hogy eszünkbe sem jutna örökségünket egy tál lencséért eladni, és a bűn örvényébe sodródni. Tudjuk, hogy sok a feladatunk, de nagy lélekkel vállaljuk. Jól átgondoltuk azt is, hogy mi lesz a megvalósítás útja; hogyan használjuk az Isten-adta, emberhozta eszközöket, és mikép leszünk úrrá az elénk bukkanó akadályokon.

Az ember fölsóhajt. Nem lehetne ebben a világban, nem lehetne az Úr Jézus lábánál maradni? Készítsünk itt hajlékot! Vagy még jobb volna, ha mindjárt Istenhez mehetnénk; most, amikor gerjedez a szívünk a lelkesült szeretettől. De hiába e kívánság; Isten nem teljesíti. A Tábor hegyén is kialudtak a fények, és az apostoloknak vissza kellett menniök a mindennapi élet luktetésébe. Az emberek sem maradnak a hegyek tetején. Onnan messze lehet látni, ott meg lehet hallani még a szellő suttogását is. De ha el akarunk jutni a meglátott célhoz, le kell menni a magasból, és lépésről lépésre

végig vándorolni a végtelenbevesző ösvényeken. Lelkünkben hordjuk a cél képét, a célhoz vezető út rajzát, de neki kell indulnunk, hogy a végét el is érjük.

Ennek az útnak nagy a fontossága. Be kell bizonyítania, hogy a magányban hallott hangot, a hegyről meglátott fényeket valóban értéknek tartjuk. Könnyű lenne az első percek, az átütő élmények lelkesítő hatására Istenhez emelkedni. A mindennapi életnek kell bebizonyítania, hogy életté vált az, amiért fölbuzdultunk. Az életnek kell megmutatnia, hogy Isten a mindenünk, akit leboruló hódolattal tisztelünk, és mindent odaadó szeretettel övezünk. A hétköznapi eseménysorozata lesz a tanuja, hogy jól megfoglaltuk-e az Úr Jézus kezét, és rá-ránézve, példáját lesve követjük-e, nemcsak a lelki élet szelíd lankáin, hanem meredek emelkedőin is. A lelkigyakorlat után következő élet árulja majd el, hogy igazán boldogok vagyunk-e választott életmódunkban. Mert a nehézségek, a keresztek mellett is boldognak kell lennie már a földön is annak, aki Isten gondolatait megvalósítja. Ha néha-néha könnyet töröl is ki szeméből, belső békének kell uralkodnia lelkében, ha azt teszi, amit életétől a végtelenül bölcs és határtalanul jó Isten elvár. Az életnek kell megmutatnia, hogy ellenállhatatlanul Istenhez vonzódunk-e, hogy életútunk feléje siet-e, amíg az örök egyesülés boldogságába torkollik.

MOST IS AKADÁLYOK VÁRNAK.

Az ember azt hinné, hogy a lelkigyakorlatok után lelkünk nyílegyenesen és fáradhatatlanul tör a cél felé; mint nyár végén az elvándorló fecskék ellenállhatatlan ösztönösséggel röpködnek déli otthonuk irányában. Így volna, ha a lelkigyakorlat maga volna az élet; pedig nem az, hanem csak életállítás, az élet irányának rögzítése, az út kijelölése, motívumuk gyűjtése tetteink támogatására; alapozás, amelyre építeni lehet, de ami még nem maga a lélek épülete. A hadgyakorlat sem háború még; annál kevésbbé győzelem. Itt csak az erők összegyűjtése, számbavétele és kipróbálása történik. Az igazi küzdelem és diadal csak utána következik. Addig azon-

ban még sok akadályt kell legyőzni, és sok erőfeszítést kell tenni.

Az első küzdelem mindjárt a lelkigyakorlatok befejezése után vár ránk. Esendő emberi természetünk arra hajlik, hogy a lelkigyakorlatot futó epizódnak tekintse, néhány napos üdülésnek nézze. Utána aztán visszazökkenhet a régiek menetébe. Ha a régi jóról van szó, ez a visszatérés helyes, sőt kívánatos; a lelki-gyakorlat sok leszűrt elve és elhatározása csak erősebbé tette azt, ami eddig is megfelelt. A lelki-gyakorlat, amint láttuk, nem forgat fel fenekestül mindent; nem hajtja el a régit, mert régi, hanem szervesen továbbépít a multon.

De a visszazökkenés más irányban is történhetik. Ha követ emelgetünk, hányszor visszaesik régi helyére, amikor az emelő, a feszítő erő ellankad. A lélek lefelé húzó erői is nehézkedést jelentenek, és oda akarnak visszarántani, ahol a lelki-gyakorlat alatt megmaradni nem akartunk. Vannak rossz, nem kívánatos szokásaink is, amelyek a hosszú gyakorlat következtében belerögződtek életünkbe, sőt idegpályáinkba is, úgyhogy kellő ellenőrzés nélkül a legkisebb alkalomra újból működni kezdenek, mintha közben mi sem történt volna. Életünk nagy részét szokásaink teszik; nem öntudatosak legtöbbször, de épp azért veszedelmesek, mert hamar visszacsúsztatják az embert a régi vágányokra, ha nem vigyáz.

Környezetünk sem változott néhány nap alatt. Eszményi az volna, ha a közösség tagjai egymást emelnék. Sok esetben ez meg is történik; különösen ott, ahol a közösségek célja az Isten felé törekvés. De vannak lefelé húzó erők, vannak gyöngye fajsúlyú tagok, sőt rontó erők. Az ilyenek, ha nem is erőszakkal, de viselkedésükkel, megjegyzéseikkel, környezethatásukkal dolgoznak azon, hogy életerősödésünk és életújulásunk komoly eredménnyel ne járjon.

Milyen erő kell! Állandó harc az örvény magával rántó hatása ellen. Jó, hogy a lelki-gyakorlat alatt szívós munka folyt; nehéz gondolatokat gyúrtunk magunkba; az érzelmek hullámlását kemény kézzel irányítottuk;

testünk szolgálatát nagy mértékben fölhasználtuk. A jövő ugyanezt kívánja meg; de a nagy erőfeszítés után ez könnyebb lesz. Amit egyszer megtettünk, most már simábban megy; megbarátkoztunk vele, és új, jobb szokások alapjait vetettük meg.

A visszazökkenés veszélyét komoly határozottsággal leküzdhetjük. Ha kell, egészen új életet kezdhetünk; ha elég, egy-két irányban változtatunk. Akkor azonban szembe kerülhetünk a következő nagy nehézséggel, az *ellanyhulással*. Az elgondolások és elhatározások nem maradnak meg eredeti frissességükben. Ha magukra hagyjuk őket, lassan elhalványodnak; ha nem gondoljuk őket, kezdi belepni a por. Megmaradnak a nagyjelentőségű szavak, de tartalmuk már nem jelenti azt a valóságot, amit jelentenie kell eredeti értelmében. Az ellanyhulás az, amikor kiszárad a gondolat, az elhatározás. Még valljuk, még tesszük, de érezzük, hogy nincs mögötte élet.

Ha a növények lankadnak, kiadós öntözés kell. A vízben levő és a víz által a földből kioldott táplálék újra fölfrissíti virágunkat. A lélek szemponjából is a leghasznosabb feladatok egyike állandó frissen tartása. Mindennapi elmélkedésünk, a szentségek kegyelemforrása, időnkinti alaposabb lélekbe pillantásaink és föllendüléseink biztosítják azt az erőpótlást, amellyel a lanyhaságot is elkerülhetjük.

A lanyhulás a csöndesebb életszakaszok veszélye. De a lélek élete nem mindig nyugodt. A legbékésebb lelki életre is *rázódulhat a vihar*. Kísértések döbbszentik meg az embert, életfordulók akarják kiforgatni a lelket is sarkaiból. Különböző hatások zúdulnak ránk: egyik élmény a másikat kergeti; gondok sötétje fűdi el a béke napfényét; félelmek, örömek, fájdalmak szinte egymást kergetik, mint a tenger sorban rohanó hullámai. Olyan ilyenkor a lélek, mint a vihartól felkorbácsolt tengeren a hajó. A vihar kísérője rendesen a sötétség, a felhők mindent belepő köde. Lélekzetállító sokszor, hogy ezt kihasználva közről és távolról, a magasból és mélyből mennyi lidércfény villan fel, és vonzza a világosság után vágó lelket.

A viharokat el nem kerülheti senki. Isten legfeljebb tombolásukat mérsékli, amikor azt látja, hogy gyöngé az ember. Egyébként a vihar acélozni szokott. Meg kell tehát barátkozni vele, és meg kell tanulni csinját-binját, lökéseit és ellanygulását, hirtelen kitöréseit és állandó tombolását. Aki mindig fölfelé, a viharban is nyugodt égre néz, megtanul a folytonos ingadozásban is állni, megoldásokat találni.

És ha nagyon beborul, ha nem látunk már tisztán, ha a bizonytalanság ránehezedik a lelkünkre, csak nyujtsuk ki kezünket az Istentől küldött segítő után. Az Úristen jósága, az embertestvér, a lelkivezető együtt-érzése kisegít a bajból; kivezet a homályból, és erőt ad az ingadozásban. Mint kívülálló jobban lát; tud következtetni, amikor mi már erre is képtelenek vagyunk, azért nagyon sokszor legjobbkor jött, Istentől küldött segítségünk.

Előfordul azonban az is, hogy a tomboló, vad bizonytalanságban nem lesz mellettünk senki. Ilyenkor saját erőinket kell elővenni. Ez a szellemi, a lelki nagykorúság próbája lesz. De akkor se feledjük, hogy hajónk mélyén, lelkünk legbensejében ott pihen Jézus, aki nem azért engedett a viharba kerülni, hogy abban elpusztuljunk, hanem azt akarja, hogy életünk útját még nagyobb határozottsággal és erő kifejtéssel járjuk.

AZ ISTENHEZ TARTOZÁS JELEI.

Jól van; ha már ilyen az élet, vállaljuk. De egyet mégis szeretnénk: a folytonos harcban és küszködésben valami bizonyosságot, hogy a magasból megfigyelt jó úton járunk, és egyre jobban közeledünk örömmel látott célunkhoz, Istenhez. Tudjuk, hogy a teljes biztossághoz külön kinyilatkoztatás kellene, de legalább megnyugtatót szeretnénk, és akkor szívesen vállalunk mindent, amit ember csak elviselhet.

Jó úton haladunk ha *hűségesek* vagyunk Istenhez. A hűség nem azt jelenti, hogy már elértünk arra a magaslatra, ahol már nincs gondolat, szó, legapróbb tett sem, amely az Úrtól idegen volna, és kifogás alá

esnék. Milyen kevesen lehetnének akkor nyugodtak arról, hogy Istenhez tartoznak, hiszen még a szentek sem mondhatják magukról, hogy nincsen hiba bennük. A hűség állhatatos kitartás Isten és ügye mellett. A hűséges, ha botlik is, újra fölkel, és ismét az Úrhoz csatlakozik; még jobban siet, hogy a botlás okozta idővesztéseget behozza, és őt utolérje. A hűséges kitart az erényben akkor is, ha közbe-közbe visszaesés történik; újra kezdi, ismét teszi azt, ami nem sikerült teljesen. A hűséges nem törődik nehézkes természetével és változékony hangulatával; teljesíti azt, amit Isten akarátának ismert. Nem csügged, ha az akaratteljesítés néha szegényes, félszeg; tudja, hogy az Úr meglátja benne a hűség szépségét. A külső nehézségek alatt szenved; megdöbben, le is sujtja sok minden, de lelke mélyén ott az elhatározás: Isten mellett kell dönten! Néha talán csikorogva, de állandóan előre halad azon az úton, amelyet Uráénak, és épp azért magáénak is ismert.

Hűség nélkül semmire sem jutunk, mert hiszen a lelki életben nem egy napról, nem futó vállalkozásról, hanem az egész életről van szó. Hiába volna a vetés, ha azután gondatlanság miatt pusztulna el. Hiába raknák meg a hajót, ha nem vezetnék a kikötőbe vagy zátonyra juttatnák. Miért építenének házat, ha azután magára hagynák, és az időjárás viszontagsága őrleni meg? Minek volnának a lelkes feltételek, elhatározások, nekikezdések, ha semmi olyan nem történnék, amit véglegesen életünkbe foglalnánk.

Életútunk jóságát mutatja, ha *Istennel állandó személyes kapcsolatra* törekszünk. Mint teremtmények elszakíthatatlanul Istenhez vagyunk kötve. De ez a kapcsolat olyan, mint az égítést megkööttsége, mint az állat kiszolgáltatottsága, vagy a szolga függése. Ennél több kell. Isten legyen Atyánk, Krisztus legyen testvérünk, a Szentlélek pedig lelkünk lelke. Álljon benn életünkben. Isten figyel, sok mindent vár tőlünk, örül jóságunknak, elégedetlen lanyhaságunkkal. Jelentsen ez valamit, számítsen ez sokat, mindent nekünk, és legyünk fogékonyak mindenre. Fűződjék szorosra a kapcsolat;

rajta keresztül állandósuljon a jóság és odaadás, a kölcsönös szeretet áramlása.

Lesz ebben az összetartozásban féltő és féltő aggodás. Nem reszkető állati rettegés a veréstől, nem a rab-szolgá félelme ura elsötétlő arcától. Attól félünk inkább, hogy kapcsolatunk elégtelenségéből, tökéletlenségéből árny esik a mi szeretett Istenünkre. Azért aggodunk, hogy megállhat-e lelkünk a végtelen szeretet előtt? Szerethet-e igazán? Nem kell-e attól tartanunk, hogy elveszítjük őt, aki életünk mindene?

De lesz ebben a kapcsolatban gondtalan boldogság is. Boldogság abban, hogy életünk értelme, szépsége és mélysége az Isten. Ez a földön is elérhető boldogság a helyes út jele, mert minden boldog a maga módja szerint, ha rendeltetése szerint él és viselkedik. Az aggodó félelem a felszínt borzolja fel; a lélek mélyén ott honol a béke, a biztonság, a boldogság. Magunkfeledten nem sokat törődünk azzal, hogy mikép folyik életünk sorsa; az a fő, hogy Isten a mienk. Tudunk kérni; még hozzá a legnagyobb bizalommal. De nem tartjuk számon, hogy teljesíti-e az Úr; az a fő, hogy Isten a mienk. Minder, ami kemény és kellemetlen, fáj; de valahogy félretolódik, mert az a fő, hogy Isten velünk van, és szeret. Még ha el is vesz valamit, amihez odanőtt a szívünk; ha könnybe lábad is a szemünk, megnyugszunk azon, hogy ő vette el, ő kívánta meg, ő találta jónak, aki magunknál is jobban szeret. Nagy, nagylelkű és alázatos szeretettel simulunk hozzá, mert az a fő, hogy ő a mienk.

El sem tudjuk képzelni, hogy mi a következménye annak, ha életútunk nem sikerül. Éveken, hosszú évtizedeken át dolgozni, küszködni, szenvedni, túrni — mert ez minden ember sorsa — és a végén megérkezni valahová, ahol nem vár senki, ahol ölelő kar nem táruul megnyugodni vágyó szívünk felé, ahol a hontalanság fáj, az idegenség búsít, az ellenségnek kijáró sors tesz boldogtalanná! Visszafordulni akkor már nem lehet, az életet csak egyszer lehet leélni; és ez az élet most teljes értelmetlenségbe és csődbe fullad.

Mennyire más, ha Isten útját hűségben, és szeretettel belé kapaszkodva járjuk. Dolgozni, küszködni,

szenvedni így is kell. De egészen más, ha mindezt lelkes, odaadó szeretet vállalja, és Isten végtelen szeretete enyhíti. Ennek a munkának eredménye van, ezt a fáradozást gyümölcs jutalmazza, ennek a küzdelemnek és teherviselésnek győzelem a befejezője. A kis eredmények is boldogítanak; hát még az élet sikere. Amikor botorkálva, talán lélekzetkifogyva az utolsó lépéseket tesszük életünk útján, egyszer csak földereng, fölviláglik, fölragyog előttünk Atyánk jóságos alakja, aki útunk végén áll, és hazavár; szemünkbe mosolyog, és keblére von. Akkor nem cserélünk senkivel a világon, mert örökre hazaértünk.

ELMÉLKEDŐ IMÁDSÁGUNK.

A lelkigyakorlatok folyamán ismételten találkozunk az elmélkedő imádsággal; sőt bizonyára észrevevesszük, hogy tulajdonkép ez a gerince. Lelkigyakorlatot el sem tudnánk képzelni nélküle. Sokan mindennapi kenyerüknek tekintik máskor is; vannak, akik csak most ízlelgetik, de szeretnék lelki életükbe állítani. Különféle megnyilatkozások azonban azt a látszatot keltik, mintha az elmélkedés nagyon nehéz volna, úgyhogy nemcsak a hívek tömege, hanem még a lelki életet élők is nehezen boldogulnak vele. Az ilyen beállítás miatt aztán sokan visszariadnak tőle, és sohasem tanulják meg módját; mások félve nyúlnak utána, és bizalmuk hiánya miatt kevesebbet érnek el, mint amennyit lehetne. Úgy járnak, mint akik idegen nyelvet tanulnak, de a nehézségek és kiütköző hibák miatt aggódva kezdenek beszélni; inkább akadoznak, mint a kevésbbé elkészült bátrak. Jó volna, ha kedvet kapnának az elmélkedő imához; azért ismerkedjünk meg vele behatóbban.

SZÜKSÉGÜNK VAN RÁ.

Bizonyos vonatkozásban már *a mindennapi élet* elmélkedésre szorul. Hogy emberhez méltó, öntudatos és célratörő életet élhessünk, át kell gondolnunk, és át kell beszélnünk életünk folytonos mozzanatait. — Aki komolyan veszi munkáját, áttanulmányozza azt. Mit fog tenni? Hogyan valósítja meg a legsikeresebben és a legkevesebb fáradsággal? Milyen akadályok tornyosulhatnak elé? Mikép kerülheti el azokat? Érdemes-e egyáltalán az egésszel vesződni? — Aki utazásra indul, előbb

átgondolja, vajjon kívánatos vagy szükséges-e, hogy elhagyja megszokott otthonát? Kitűzi utazása célját. Nagy gonddal összeszedi a nélkülözhetetlen felszerelést. Meghatározza útja irányát. Szemügyre veszi a fölmerülő nehézségeket, és tervet készít azok megoldására. — Aki emberekkel él és dolgozik, és azt akarja, hogy az együttélés ne kinszenvés, hanem boldogság forrása legyen, kell, hogy foglalkozzék velük. Megfigyeli körülményeiket, tanulmányozza jellemüket, és kitalálja, hogy mikép lehet közel jutni hozzájuk. Mi hat rájuk, mi a lelkük kulcsa? Vagyis bizonyos vonatkozásban elmélkedik. Ez nem is olyan nehéz, s annyira kell, mint a mindennapi falat kenyér.

Szellemi életünkben még fontosabb az elmélyülés. Nagyobb értékeink nagyobb gondozást kívánnak. Az életet igazságok irányítják. Az igazság a világítótorony fénye, amely útbaigazítja az élet vándorait. Jól meg kell ismerni, hogy elvünk ké lehessen, amelyért aztán minden áldozatot meghozunk. Sokszor meg kell forgatnunk magunkban, hogy egy oldala se maradjon árnyékban, és meglepetések ne érjenek. — Az igazság szolgálatát azonban csak úgy vállaljuk, ha indítást érzünk rá! Motívumok vezetik az akaratot. Az akaratot kényszeríteni nem lehet, csak vonzani. Külső cselekedetet lehet követelni, de az akarat belső hozzájárulását nem! Ezért fontolgatjuk az indítékokat. Alkalomadtán fölhasználjuk őket; ezekkel támasztjuk meg cselekedeteinket. — Érzelmi világunk rezdüléseinek ismerete és megfontolása sem utolsó dolog. Az érzelmek teszik könnyűvé, kellemessé, és fölemelő élménnyé cselekedeteinket. Olyanok, mint a napsugár, amelynek melegére hamar kibontakoznak a virágok, és megérlelődik a termés. Akit folytonos meglepetések érnek érzelmi élete oldaláról, és nem ért ahhoz, hogy azt irányítsa és nevelje, állandóan hullámozó szellemi életet él.

A legfontosabb azonban az elmélkedés *a természet-fölötti lelki életben.* Ennek az életnek fejlettségétől vagy fejletlenségétől, kialakításától vagy elvesztésétől függ életünk végső sorsa. Oly nagy kérdésekről van itt szó, hogy az ember nem elégszik meg átgondolásukkal; meg-

beszéli mással is, sőt Isten elé viszi, és vele is átbeszéli. A lélek beszéde a gondolat; természetes tehát, hogy ezzel közeledik Istenhez, hogy egészen hozzá kapcsolódhassék.

Az igaz a hitből él; a hit fényében járja útját, a hit elvei irányítják. A hit indítékai készítik elő cselekedeteit. A hit megnemesíti, meglelkesíti, isteni szintre emeli az ember életét. Illetőleg emelné; de a krisztusi elvek sokszor ellentétben állanak a mindennapi étellel, szembe kerülnek a romlott természettel, és a környezet hatásával is. Jól át kell tehát dolgozni, át kell beszélni őket Istennel, hogy természetünkkel váljanak, és adott esetben rendelkezésünkre álljanak.

De szeretetből is él az igaz. A szeretet a legjobban megvilágít mindent; fényében a rejtett vonások is előbukkannak. A legerősebben ösztönöz is, mert a szeretet nevében mindent szívesen megteszünk. És erőforrásokat nyit. A legbőszesebbeket, amelyeket csak el lehet képzelni, mert a szeretet erős, mint a halál. Hogy azonban ilyen lehessen, a szeretetet meg kell alapozni. Valóban értékelésből fakadjon. Alapozza meg az Isten és az isteniek szépségének, jóságának és nemességének megismerése. A szeretetet leghatásosabban a közelség, főképp a lelki közelség mélyíti; különösen, ha nem kell csalódástól félnie. A szeretet az egybecsendülő élet, amelyet leginkább az azonos gondolkodás, akarás és lelkület alapoz meg; ezt viszont az együttes átgondolás, a gondolatok kicserélése, megbeszélése mozdítja elő.

A *hívatalás életét* szintén az elmélyülés segíti elő a leghatásosabban. A hívatalás Isten akaratának követése az élet legegységibb mozzanataiban. Isten akaratát azonban akkor ismerjük meg a legkönnyebben, ha kitárjuk, fogékonnyá tesszük lelkünket szavának meghallására. Kérdezni is kell; a nehézségeket is elő kell tárnunk. Hívatalásukat át kell beszélnünk az Úrral. Miben áll? Mi a célja? Melyek a feladatai; milyen eszközök állnak rendelkezésére; mely eredményekre számíthatunk, és melyeket kell elérnünk? Hívatalásunk akkor tölti be egész mivoltunkat, ha lelkesedünk érte. De ezt csak úgy érjük el, ha megismertük és megszerettük. Ez a teljesen

átgondolt, Istennel megbeszélte hivatás teszi lehetővé az állandó kötelességteljesítést. Ez adja meg a szükséges önállóságot is, amelyre oly nagy szükség van, hiszen sokszor magunknak kell határoznunk. A hivatás életének belső, mélyre ereszkedő gyökerekből kell kinőnie.

Az elmélkedésnek hatásai miatt nagy becsülete van a lelki emberek előtt. Nem nagyítás, amit Szent Teréz mond róla: Aki naponként elmélkedik, biztosan elér Istenhez. Szent Bernát szintén a valóság talaján áll, amikor hatásait a következőkben foglalja össze: Az elmélkedés nemesíti a lelket; magasabb szintre emeli. Az érzéseket irányítja; nem engedi akármelyiket burjánozni. Tetteinket vezérli; az elvek világosságát gyújtja előttünk. A túlzásoktól óv; mérlegeli a következményeket. A jellemet alakítja; az erények példáit szemlélteti. Az élet vonalát emeli; fölfelé néz, és céljaival nő. Isteni és emberi ismereteket közöl; hiszen ezzel foglalkozik. Ami jót el lehet mondani a lelki élet egy eszközéről, ebben a felsorolásban megtalálható.

MIBEN ÁLL?

Az elmélkedés mivoltát tisztán kell látnunk, hogy se többet, se kevesebbet ne várjunk tőle, mint amit adni tud.

Nem misztikus érintkezés Istennel, ha a sokféleképp értett „misztikus” szón az Istennel való legbensőbb, rendkívüli jelenségekben nyilvánuló érintkezést értjük. A misztikus kapcsolat kegyelem, amelyre készülni lehet — elmélkedéssel is —, de amelyet kikényszeríteni nem tudunk. Nem rendkívüli kegyelmi megvilágítás, mint valami magán kinyilatkoztatás. Mindkét esetben csak egyeseknek, a kiválasztottaknak szólna. De nem is módszer és formula csupán. Annál kevésbé az, mert a módszer és formula sokszor halála az Istennel való egyéni találkozásnak. Gát és korlát, amely távol tart tőle; körülcirkalmazott úton járhat talán még akkor is, amikor Isten már ott van lelkünkben, és arra vár, hogy beszéljünk vele.

Az elmélkedésben az ember megfontoltan imádkozik, és imádkozva fontolgat. Behatóan megfontolja Isten igaz-

ságait; jól meg akarja érteni, hogy mit jelentenek, és mi módon valósíthatók meg. Kedvet és erőt kap követésükre és életté váltásukra. Mindezt feldolgozza imádsággá; megbeszéli Istennel, hogy az ő jóváhagyása, buzdítása és kegyelme formálja igazán életté az igazságokat.

Úgy teszünk az elmélkedésben, mint a szobrász. Előtte a modell és a márványtömb. Az egyiket nézi, a másikat faragja. Először nagyoló munkát végez, azután a finom alakítás következik, amíg előtte áll a kész szobor. A lelki életben modellünk az isteni Mester, elveivel; és követői, akik megkísérelték élete mintázását. Krisztus élő modell, aki ismeri magát, de az embert is; azért adja a legjobb utasításokat annak, aki a kivitel módját vele megbeszéli.

Úgy dolgozunk, mint a kertész. Megdolgoztatlan földet és magot kap. A földet előbb alkalmassá teszi a vetésre; kiirtja a gazt, a talajt porhanyóssá kapálja. Aztán elveti a magot, majd állandóan öntözi, gondozza. Az elmélkedésben Isten igazság- és erénymagját hintjük a lélekbe; közben természetesen figyelgetjük és kérdezzük, hogy mi tetszik lelkünk legfőbb kertészének, a mi Urunknak, Istenünknek.

A tanító munkájához is hasonlítható az elmélkedés. A tanító előtt ott a gyermeki értelem; tarsolyában a sok ismeret és ösztönzés, amellyel a lélek felé közeledik. Előadja, törekszik, hogy jól tanítványai emlékezetébe vesse, megbeszéli növendékeivel, és lehetőleg közösen állapítják meg, hogy mikép alkalmazhatják a gyakorlati életben.

Az elmélkedő úgy tesz, mint az, aki szeret. Az övé a szív, a lélek; vele szemben áll szeretete tárgya. Mindent megtesz, hogy jól megismerje értékét, föltárja szépségét és jóságát. Aztán azon töri magát, hogy mikép nyerheti el szeretete tárgyát; ha személy, mikép járhat kedvébe, hogyan szolgálhat neki. Azzal, akit szeretünk, szívesen beszélünk; sohasem unalmas az, amit mond, mert úgy érezzük, hogy épp lelkünk föltárása által jutunk hozzá még közelebb. Az elmélkedő nagyon szereti Istent, vele beszél meg mindent, és az a boldogsága, hogy egyre jobban lelkébe fogadhatja.

HOGYAN TÖRTÉNIK?

A jó elmélkedéshez rendszerint előkészületre van szükség. Távolabbi előkészületként tartalmassá iparkodunk tenni Istennel való beszédünket. Lehet az utcáról is Isten elé állni, de olyankor többnyire napi gondjaink tolakszanak előtérbe, mert azokkal van tele a lelkünk. Ha mélyebbre akarunk hatolni, tartalmasabb beszélgetési anyagot kell gyűjtenünk. Az istenes beszéd és olvasmány ad ilyen gondolatokat és indításokat; főképp, ha elmélyedünk benne, és nem kíváncsi felületességgel foglalkozunk vele. Nagyon jó, ha elmélkedésünk anyagát már előző nap is áttanulmányozzuk. Közvetlen előkészületül Isten elé állunk, és kegyelmet kérünk; hiszen az ő ajándéka, hogy szóba áll velünk. Föl is tárjuk lelkünket; hadd szóljon hozzánk. Isten mellett egy tárgykörhöz is lekötjük magunkat, hogy képzeletünk el ne csatangoljon, alaposabban átbeszélhessünk valamely kérdést Istennel, és jobban fölmelegedjék iránta lelkünk.

Magát az elmélkedést *különléle módon* végezhetjük.

Elmélikedés az is, ha valamely szóbeli imát részleteiben átgondolva végzünk. Az ima gondolatai, amelyek fölött máskor könnyebben elsiklunk, ilyenkor mélyebben érintenek. A szóbeli imák, pl. a Miatyánk, az Udvözlég, a Hiszekegy, a litániák, a zsoltárok, a miseszövegek, mind alkalmasak az ilyen elmélyedésre. Ez az első elmélkedési mód hozzájárul ahhoz, hogy imáinkat máskor is lelkiben, összeszedettebben végezzük. Vannak alkalmak: lelki szárazság idején, betegségben, az utazás hajszoltságában, fárasztó munka közepette, amikor a legkönnyebben így elmélkedünk, sőt talán ez az elmélkedés egyetlen lehetősége.

Az imához hasonlóan olvasmánnyal is foglalkozhatunk elmélkedésszerűen. Lassan, szakaszonként, elgondolkozva végezzük, és közben átgondoljuk, hogy mire tanít ezzel Isten. Megvizsgálva, átbeszéljük az Úrral eddigi viselkedésünket, és eltervezgetjük, hogy miképp teszünk majd a jövőben. Erőfeszítéseinkhez Isten meg-

világítását és segítségét kérjük. Mindkét elmélkedési módot a lelki élet magaslatain is gyakorolhatjuk, hiszen ilyenkor egy szó, egy gondolat is elég, hogy maradéktalanul Istenhez és Istenbe kapcsolódjunk. Nem az elgondolkodás, az átbeszélés időtartama, nem az anyaga a fontos, hanem mélysége és lelkülete a döntő.

Máskor az érzéseket és a képzeletet foglalkoztatjuk elmélkedésünkben. Különösen akkor tehetjük ezt, ha a szentírási élet jeleneit tesszük elmélkedésünk tárgyává, vagy ha az elvek megvalósítását akarjuk másban megfigyelni. Miközben a jelenetet szemléljük, kutatjuk azt a gondolatot, amelyet kifejez vagy megvalósít. Átgondoljuk a cselekvő személyek indítékait; hogy miért éppen így tettek. Isten útmutatása nyomán tanulunk mások tetteiből, és imádságos megbeszélésben szövünk magunk is terveket jövőendő cselekvésünkre.

Igen sokszor valamely vallásos gondolaton, elven elmélkedünk. Az ilyen tárgyat leginkább a gondolkodás törvényei szerint dolgozzuk föl. Emlékezetünkkel magunk elé állítjuk. Ha szövevényesebb, értelmünk fölbontja az igazságot, fölépíti indítékait, és keresi az alkalmazás módját. Szívünk kedvet ébreszt hozzá, akaratunk pedig állást foglal mellette, és kitűzi a megvalósításra váró feladatot. Mindezeket a lelki tevékenységeket Isten jelenlétében, és vele megbeszélve működtetjük.

Az elmélkedésekben rendszerint bizonyos képzetekre, gondolatokra van szükségünk. Ezekkel dolgozunk; felújítjuk, és csoportosítjuk őket. Nagyon nehezen, vagy alig elmélkedik az, akinek ilyen képzetei, gondolatai nincsenek. Nem adhat az, akinek nincs; azért kezdőtől nem várhatunk még önálló elmélkedést. A fáradt ember is e miatt akadozik elmélyedésében. Sok olvasás, beszédek hallgatása, a gyakori elmélyülés viszont bőséges anyagot biztosít az Istennel való beszélgetésre. Ugyes kérdések föltétele még jobban elősegíti a megakadás nélküli kapcsolatot Istennel.

Idővel terjedelmesebb lelki beszédanyag előkészítése nélkül is tudunk majd elmélkedni. A lélek annyira telve lehet Istennel, hogy könnyen hozzá kapcsolódik. Ha nagyon szeretjük, nem kell sokat gondolkoznunk

azon, hogy miről beszéljünk vele. Nézzük, egymásra mosolygunk, hozzásimulunk, és egészen odaadjuk magunkat. És ez a „beszéd” minden imádságnak, az elmélkedő imádságnak is végső célja és értelme.

KÜLÖNBÖZŐ FELFOGÁSOK.

Az elmélkedéssel kapcsolatban különféle felfogásokat, nehézségeket hall az ember. Ezek gyakran tévesek, de beleivakodnak a közfelfogásba, és károsan hatnak az elmélkedni szándékozóra.

Vannak, akik *egyetlen* elmélkedési módszerre esküsznek, és úgy vélik, hogy ehhez mindig alkalmazkodniok kell. Ilyen felfogások és kijelentések felületességből származnak. Lehet, hogy valakinek egy mód felel meg a legjobban, de általában nincs egyedül üdvözítő módszer; a lelki életben a szabadság uralkodik. A fő az, hogy a lélek Istenhez találjon.

Mások azt hangoztatják, hogy az elmélkedésben *a gondolkodás a fontos*. Az a bizonyos, hogy szellemi dolog, tehát elmaradhatatlan a gondolkodásnak, a megfontolásnak bizonyos mértéke. De ne feledjük, hogy ha elmélkedés is ennek az imádságnak a neve, nem alacsonyodhatik szellemi tornává, mert különben elsikkad belőle az imádság; pedig ez a lényege és lelke.

Egyesek, épp a rendszeresen elmélkedők, nyugtalanodnak, ha nem áll rendelkezésükre a szokásosan *kiszabott idő*. Természetesen jó, ha megvan, és nyugodtan elmélyedhetünk. Ki is kell használni, mert az elmélkedés nem szokott gyors folyamat lenni, és a leggyakrabban lépcsőzetesen alakul ki. De a fődolog, hogy Istenhez találjunk; ez azonban gyorsabban is megtörténhetik, és az elmélkedés rövidebb idő alatt is mély hatásokat érlelhet.

Mondják, hogy az elmélkedés *jófeltétel nélkül nem ér semmit*. Általában hasznos, hogy elmélyedő Istenbe merülésünk jófeltételben virágozzék ki. Ritkán alapozhatjuk meg elhatározásainkat annyira, mint épp az elmélkedésben. Az Isten-közelség lendít; Istennek is tetszik, ha életté válik imánk. De a jófeltétel nem nélkülözhe-

tetlen. Az elmélkedés elsősorban mégis csak ima, és a lelkületet formálja; az ima hangulatát, levegőjét, kegyelmeit árasztja ránk. Megmártogatjuk lelkünket az isteni igazságokban és Isten szeretetében. Ezzel tisztább, szentebb lesz a lelkünk, és közelebb kerül Istenhez. Az elmélkedés átítatja a lelket az elvekkel, úgyhogy ezek később okvetlenül érvényesülni fognak. Előbukkannak, amikor kellenek; a cselekvésben a lelkületnek nagyobb a szerepe, mint a jófeltételnek.

Vannak, akik azért nem fognak az elmélkedéshez, mert nehéz. Bizonyos, hogy nagy szentek is komoly feladatnak tekintették. Szent Teréz is megrázta homokóráját, mert nehezen múlt a kitűzött egyórás elmélkedési idő. De az egyórás elmélkedés volt. A nehézségek többnyire onnan származnak, hogy a kezdők is hosszán akar-nak elmélkedni, és erőltetik, pedig már kifacsart a lelkük. Nem kell nehéz elmélkedési anyagot sem választani. Unalmassal se foglalkozzunk, hiszen van bőven más. Egyes közületekben újra meg újra ugyanazt az elmélkedő könyvet használják és erőltetik. Az elmélkedés azonban nem önmegtagadási alkalom, hanem imádság. Ezek figyelembevételével a nehézség legfőbb okait kiküszöbölhetjük. Bár nem szabad mindjárt megijedni és visszariadni, ha akadályok merülnek fel. A szóbeli ima is nehéz sokszor; a szellemi munka méginkább. Az elmélkedő ima is megéri az elkerülhetetlen áldozatokat.

Aki az elmélkedő imát komolyra értékeli, ügyesen fog majd hozzá, kedvvel végzi, és egyre közelebb jut élete céljához és központjához: Istenünkhöz, Mindenünkhöz!

AZ ÖNMEGTAGADÁS.

Az önmegtagadás mindennapi kenyerünk; elválaszt-hatatlanul hozzátartozik életünkhöz. Sok ember első gondolata erre: keserű kenyér; ennél jobbat is képzelhet-nénk! Mielőtt azonban ilyen gyorsan ítélnék, figyeljük meg alaposabban az önmegtagadást. Talán mégsem kell annyira idegenkedni tőle.

MI AZ ÖNMEGTAGADÁS?

Első dolgunk legyen, hogy megtisztítsuk fogalmát a ráarakódó téves fölfogásoktól. Egyesek ugyancsak eltör-zítették az önmegtagadás igazi képét, és hozzá nem tar-tozó elemekkel keverték össze és kódósították el fo-galmát.

Némelyek úgy gondolják, hogy az önmegtagadás *egyenlő az aszkézissel*; tehát a lelki élet csúcspontja. Csodálkozva nézik teljesítményeit másban; büszkélkedve állapítják meg eredményeit önmagukban. Pedig az asz-kézis más: a tökéletességre törekvés általában. Az a törekvés, hogy Isten akaratát egyre jobban teljesítsük. Az önmegtagadás is eszközei közé tartozik, de sok egyéb is kell hozzá. A kiváló önmegtagadó, aki a lelki élet más vonásaival édeskeveset törődik, előbb-utóbb keseregve veszi észre, hogy rész munkát végzett; külö-nösen, ha elfeledkezik a lelki élet csúcspontjáról, a sze-retetről. A tökéletességhez kell az önmegtagadás, de nemcsak ez kell.

Van, aki az önmegtagadást *lelki sportnak tekinti*. A sportoló sok gyakorlatot végez, de ezeknek akárhány-szor vajmi kevés kapcsolatuk van az étellel. Inkább játék, mint komoly valóság. A sportoló igen sokszor azt

hajszolja, ami nehéz, mert bravúroskodni akar. Nem az vezeti, hogy gyakorlata összefüggésben legyen élete szükségleteivel. És azért nem ritka jelenség, hogy a sportoló csődöt mond az életben. Amikor, a kifejlesztett izomzatnak helyt kellene állania, szégyenszemre mások viszik el a pálmát. Ugyanúgy előfordul, hogy „kiváló önmegtagadó” más téren nagyon gyöngye teljesítményt mutat fel. Ő sem nézte feladatainak kapcsolatát az élettel; talán csak az volt döntő számára, hogy valamely önmegtagadás keservesen nehéz-e vagy sem. Amikor aztán az élet-hozta önmegtagadások vállalására került volna a sor, felborult lelke egyensúlya.

Sokan leszűkítik, és elsősorban vagy *csak a testi* önmegtagadásokat tekintik és értékelik annak. Csodálatos, hogy így tesznek, mert a komoly lelki írók és lelki vezetőik a lelki önmegtagadások mellett a testieket mindig másodsorba helyezik. Eljárásuk érthető, mert a lélek fontosabb a testnél; épp annyira értékesebbek önmegtagadásai is. A külső önmegtagadások kedvelésének egyik oka az, hogy mindig vannak látszatra dolgozók. A belső rejtetten történik; azzal nem tud mit kezdeni, nem tud dicsekedni. De nemcsak hiúság vezetheti erre az embert, hanem az a vágya is, hogy lássa, érezze, megfogja az eredményt. A külső önmegtagadásoknál ez valóban könnyebben megtörténhetik; de a várt mélyreható eredmény gyakran elmarad.

Az önmegtagadás *igazában* azt jelenti, hogy az ember ellenáll azoknak a lelki indulatoknak és testi ösztönöknek, amelyek el akarják terelni Isten akaratának teljesítésétől, és ezzel életének céljától. Az önmegtagadás segítségével leszünk azokká, akiknek Isten szándéka szerint lennünk kell. Nevét onnan vette, hogy a tökéletességre, az Isten szolgálatára törekvő ember szembe fordul az útjába eső akadályokkal, és minden közösséget megtagad velük. Ezek az akadályok leggyakrabban benne magában merülnek fel. Ilyenkor akadékoskodó ösztöneit, vágyait, hajlamait, vagyis önmagát tagadja meg.

Az önmegtagadással azt tagadjuk meg, ami magában véve rossz, tehát célunktól eltérít. Azt, ami a rosszra

vezet, vagy a jóban akadályoz, mert célunkat veszélyeztetné. Megtagadjuk azt, ami rendetlen a természetünkben, és célunkkal ellentétes erőket állítana életünkbe. Azt, ami képességeinkben hibás, mert ez is rossz irányba terelhetne. A szenvedélyek is vesztünkre lehetnek, amikor buzdító lendület helyett elégetnek izzásukkal; ezekkel is megtagadjuk a közösséget, ha ártalmasakká válhatnak.

Nem tagadhatjuk meg azt, ami jó vagy jónak szolgálatában áll; bár a nagyobb jó érdekében alkalomadtán erről is lemondhatunk. Az önmegtagadás nem olyan gyomlálás, amely a végén már magát a veteményt ráncigálja ki a földből. Inkább a kertész nyesegetése, amely azonban a jó gondozásával, megőrzésével és fejlesztésével is törődik. És ha akad valamilyen eszköz, amely a jó könnyebb megvalósítását teszi lehetővé; ami nem nehéz, és mégis jóra vezet? Ragadjuk meg, és ne keressük mindenáron az önmegtagadás nehezebb útján a jót. Elsősorban a jóra van szükségünk. Az önmegtagadás csupán eszköz, és ez nem állhat a jó megtevésének útjába. Az elmélkedésnek például egészen jónak kell lennie. Az elmélkedő tehát ne akarja magát megtagadni azzal, hogy semmitmondó anyagnál marad. Azt se tegye, hogy a nehéz hajszolásában önmegtagadásból állandóan térdeljen, és végül elmélkedés helyett fájo térdére gondoljon.

Az önmegtagadás *célja* tehát természetünk helyrebillentése, megjavítása, kiegyenesítése. Ne vonhasson a bűnhöz, ne akadályozhasson a jóban, sőt segítsen hivatásunk kiérlelésében. Nem célja, hogy magunkat gyötörjük és kínozzuk. Elferdült lelkületre vall, ha valaki örömét találja a kínzásban; mégha önmaga is az, akit kínoz és meggyötör. Az önmegtagadásban a szenvedés nem cél, hanem a természet korlátozásának, nyesegetésének és kiegyenesítésének velejárója. Elkerülhetetlen kísérője, de nem érte tesszük önmegtagadásainkat. Örülni legfeljebb annak lehet, hogy szeretetünk már a szenvedés elviselésére is megértett; már nem riasztja vissza a jó megtevésétől a nehézség sem.

KELL ÖNMEGTAGADÁSI!

Nem ismeri a lelki életet az, aki úgy képzei, hogy abban önmegtágadás nélkül boldogulhat. Az önmegtágadásra okvetlenül szükségünk van.

Természetünk az áteredő bűn következtében ugyan nem romlott meg minden irányban, de *komoly kárt szenvedett*. Az annyira szükséges egyensúly a lélek és a test között minduntalan fölborulásra hajlik. A test olyan kívánságokkal, sőt követelésekkel áll elő, amelyeket semmikép sem szabad teljesíteni. Ha engednénk sürgetéseinek, a rossz irányába sodorna, sőt örök kárunkra még legvégső célunktól, Istentől is elszakíthatna.

De nemcsak a test életét figyeljük óvatossággal. Még inkább észre kell vennünk, hogy magába *a lélekbe is befészkelődött az ellenség*. Az értelem gyakran zavaros, és megállapításaiban nem lát tisztán a tennivalók között. Az akarat rosszra hajló lett; inkább a rosszat tenné, mint a jót. Komoly erőfeszítésekre van szükség, hogy a helyes irányban megtartsuk.

Ha az áteredő bűn hatását nem is tekintenők, *Krisztus követése* maga sem képzelhető kemény munka, a nehézségek és akadályok leküzdése nélkül. Feladatunk természetfeletti célt állít eléink. Ennek elérésére nemcsak a kegyelem isteni segítségére van szükségünk; nem gyerekjáték a közreműködés a kegyelemmel sem. Az Úr Jézus sehohsem áztat azzal, hogy könnyű feladatra, nehézségek nélküli életsorsra hív. Követőjének komolyan kell dolgoznia; amint eredmény másutt is csak az erők megfeszítésével érhető el. Ha csak azt tekintjük, hogy az élethivatást és kötelességeit egy életen át kell fáradhatatlanul teljesíteni, máris világos előttünk a Krisztust követő élet komolysága. „Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye föl keresztjét, és kövessen engem!” (Mt. 16, 24.) A kereszten az Úr egy élet és halál minden nehézségét érti.

Még erőteljesebben megvilágosodik az önmegtágadások szükséges volta, ha megfigyeljük, hogy milyen önmegtágadásokra nyílik alkalom életünkben.

Az életszükségletek terén nagyon sokszor meg kell tagadnunk magunkat. Az ételre, italra, pihenésre, az alvásra a szervezet rászorul. A rendetlen természet azonban egyre többet és finomabbat kíván mindezekből. Mértéket nem szeret tartani. Pedig ennek elsősorban egészségünk vallaná kárát, amelyre pedig még a lelki életben is nagy szükségünk van. Az élet értékét nagyban növelő munkára sem lenne időnk, vagy csak selejtes eredményt tudnánk elérni. Az élet vágyait korlát nélkül kielégítő ember kötelességeit szeszélye szerint teljesítené, és munkája eredményét biztosító napirend követésére képtelen lenne. A mértéknélküli kielégítés a lelki életet akodályozó kolonccá is válik. Mennyi küzdelem magját vetjük el, ha fölhízlaljuk magunkban a követelődző állatot. Ki fékezi majd meg, ha mi csak kívánságait teljesítgetjük? Csökkentenünk kell tehát életszükségeink kielégítését annyira, hogy egészségünk és munkabíráskunk épségben maradjon. Az evést addig szűkíthetjük, amíg normális testsúlyunk megmarad, a mellett, hogy nyugodtan és kitartóan dolgozunk. Ugyanez áll az italra, a pihenésre, az alvásra is. Az évszakok változása módosíthatja mértékünket. Nyáron több ital kell, mert többet izzad az ember; télen több étel és pihenés, mert nagyobb melege van szükségünk.

Érzékeinket is Isten adta; és azért adta, hogy használjuk és ápoljuk őket. De a rendetlen természet szabadjára engedné ezeket is, sőt épp a káros hatások előtt tárná fel kapuit. A fékezetlenség következtében ijesztő mértékben szétszóródnánk, pedig a komoly dolgokhoz, főleg a lelkiekhez benső összeszedettségre és osztatlan figyelemre van szükség. Azonfelül lelkünkbe engednénk olyan hatásokat, amelyek romboló erőket éleszténének. A beszivárgó, besompolygó ellenség azután elsodorná, lefogná a lélek építő erőit. Milyen veszélyes mindent megnézni; a bűnök nagy hányada a szemén át talál kaput a lélek legmélyéhez. Mennyi baj forrása, ha mindent meghallgatunk. A lélek nyugtalanná válik, fölösleges gondok terhelik az embert, a szeretetlenség új és új indításokat kap, az érzékiség is könnyebben föléledhet. Hát még, ha valaki fék nélkül beszél. A sok beszédnek sok

az alja. Az még hagyján, hogy betörünk közösségek és egyének összeszedett nyugalmaiba. Talán udvariasságból és elnéző szeretetből meghallgatnak, de inkább szeretnének magukban maradni. Azonban mennyi kíméletlenség, szeretetlenség, ártani akarás buggyan ki annak szájából, aki ellenőrzés nélkül minden gondolatot útra bocsát. Ha gondolat vagy érzés támad benne, már csurog is ki a nagyvilágba; akárhányszor keserves megbánást okozva később.

Az emberekkel érintkezés szintén sok önmegtagadásra ad alkalmat. A test szeretne kénye-kedve szerint tenni, a lélek pedig nem akarja összeszedni, fegyelmezni magát. Pedig, hacsak oszlopos remeték nem leszünk, föltétlenül szükségünk van a társas együttlétet elviselhetővé, kellemessé tevő illemre. Viseletünkben fegyelemre, mások iránt tiszteletre kell törekednünk, hogy embertársainkkal békében, egyetértésben, sőt jóra ösztönzően élhessünk együtt. Ezért is ápoljuk testünket, vigyázunk külső megjelenésünkre, és tartjuk meg tisztelettudó lélekkel az érintkezés formáit. Mindez azonban sok fegyelmezettséget, alázatosságot, áldozatkészséget, vagyis önmegtagadást kíván.

Különösen tágas tér nyílik az önmegtagadások gyakorlására a lélek belső területein. Kevésbé feltűnőek, mint a külsők, a testiek, de ha jól megfigyeljük, többnyire ezeknek is itt van tápláló forrásuk.

Itt van mindjárt a képzelet. Ez dolgozza fel az érzékek világát, az érzékek által szállított hatásokat. Áldás lehet, ha keményen válogat a fölkínált anyagban; átokká lesz, ha mindent befogad. Pedig nem mindegy, hogy tiszta láng árad, vagy mindent fölperzselő tűzvész csap ki lelkünkéből. Ha képzeletünket fékezetlenül szabadjára engedjük, és mindig csak ábrándozunk, sok időt veszünk. Megfosztjuk az imát is bensőségétől és örömétől. Ha képzeletünket valamely szenvedély: érzékiség, ellenszenv, harag, irigység keríti hatalmába, hihetetlenül fölfokozza ennek mindent elsodró, romboló áráját. Ha viszont korlátok közt tartjuk, munkánk segítője, lelki életünk megtermékenyítője, az erények szövetséges társa, és egész életünk színezője lesz.

Az emlékezet a multat őrizgeti, hogy szerves összefüggés legyen életünk szakaszai között, és a jelen a multa épülhessen. Ha veszélyes nyersanyagot hord össze, sok lehetőséget nyújt a rossz kifejlődésére; ha illet újítgat föl, megmérgezi a jövő élet csiráit. Ha feltalálkodását az ember nem szereli le, maga ad lehetőséget a romlásra. Ha viszont arra törekszik, hogy jóval telítődjék; ha a multból a szépet, a nemeset, a tisztát és föl-emelőt szemelgeti össze és őrizi, kiszorítja a lélekből a rosszat, és tartalmassá, értéké teszi a jelent és jövőt.

Értelmi képességünk sohasem nyugszik; folyton őrli a gondolatokat. Ha nem fegyelmezzük, sok haszontalan, sok konkoly kerül közéjük. A kívánság ide-oda rángatja; a szenvedély meghajszolja. Pedig neki kellene az élet világítójának és irányítójának lennie. Megfontolt-sága, összeszedettsége valóban az élet legnagyobb értékeit biztosítja. De hogy ezt elérhessük, erős kézzel fogjuk, és tervszerű munkát kívánjunk tőle.

Akaratunk a „vak” hatalom. Ő rendeli el cselekedeteinket, amelyek indítékait értelmünk szedte össze számára. Szabad az elhatározásaiban, de lehet, sőt kell is hatni rá, mert különben illetéktelen vezetés alá kerül. Az irányítás azzal történik, hogy megválogatjuk, mit engedünk a közelébe. Önfegyelmeléssel, önmegtagadással már a kezdetnél medret készíthetünk számára.

ÖNMEGTAGADÓ ÉLETÜNK.

Rövid áttekintésünkben az önmegtagadások szinte beláthatatlan rengetege tárult föl előttünk. Milyeneket végezzünk? Melyiket válasszuk?

A legjobbak azok, amelyeket *hívásunk*, életünk folyása hoz eléink napról-napra. Állandóan hozza őket; hol a külsőket, hol a belsőket. Sohasem pihenhetünk, és nem kell félnünk, hogy munka nélkül maradunk. Nem kell sokat gondolkodnunk; hívásunk, napirendünk, elfoglaltságunk állandóan új és új feladatokkal állít szembe. Hogy ez semmi? Ez kicsiség? Aki így beszél, nem ismeri életét, vagy nem élte azt még Isten akaratának megfelelően. Menjen végig nagy vonásokban egy napi el-

foglaltságán a felkeléstől a lefekvésig, és megállapítja majd, hogy kutatás nélkül is az önmegtagadások özönére akadt. Nem téveszthetjük szem elől, hogy ezeket az önmegtagadásokat végeredményben Isten küldi hivatásunkkal együtt, és nem magunk választjuk ki egyéni ízlésünk szerint.

Önmegtagadásokat természetesen napi *elfoglaltságunktól függetlenül* is választhatunk. De akkor is olyanokat válasszunk, amelyek beépíthetők életünkbe, és azzal szorosan összefüggenek. Vegyük fontolóra, hogy milyen életfeladatra készülünk; önmegtagadásunk ezt készítse elő. Milyen szenvedély gyökerei jelentkeznek; ebben az irányban szerezzük meg az uralmat, hogy vadhajtsái ki ne terebélyesedhessenek. Az ilyen előkészítő önmegtagadásoknak az lesz az eredményük, hogy nem érhetnek meglepetések. Bennünk él az öntudat: ezt már megpróbáltam! Készséget is szerzünk a kellemetlenségek elviselésére, az áldozatok vállalására. Jó ez, mert akkor bízakodhatunk, hogy váratlan próbáknál és támadásoknál is megálljuk helyünket.

Külön is vessük azonban lelkünkbe az igazságot, hogy a rendkívüli önmegtagadás mitsem ér, ha a rendset, a hivatásunkba, az életfeladatunkba fonódót nem gyakoroljuk!

Vigyázzunk arra, hogy testi önmegtagadásaink végzésében, ha azokat magunk vállaltuk, testi-lelki *egészségünkre is figyelemmel legyünk*. Isten akarata elsősorban az, hogy kötelességünket teljesítsük, és hivatásunk életét éljük; az önmegtagadás sem akadályozhatja ezt, sőt épp elő kell mozdítania. Ezért a hivatással, a bűnök elleni küzdelemmel kapcsolatos önmegtagadásokat teljes mértékben gyakoroljuk, az önként vállaltakat bölcs mérsékléssel. Ne feledjük, hogy az emberi szervezet teljesítőképességének határai vannak. Egyideig bírja a túlfeszítést; rugalmassága miatt gyengülése sem vehető mindjárt észre. De nem szabad, hogy az erőérzet és a test gyógyulóképessége erőink túlbecsülésére és az ártalmak kevésbebevételére vezessen. Ezért sem helyes, ha lelkivezetőnk megkérdezése nélkül vállalunk rendkívüli vagy nehéz önmegtagadásokat.

Annál kevésbbé, mert a kitartó teljesítmény nagyobb értéket jelent az üstökösszerűen föllobbanó és hamar kialvó életnél. A csendesen hulló tartós eső jobb a lezúduló árnál. Minél tovább él valaki egy hivatásban, annál súlyosabb tekintélyében és annál bensőségesebb lehet az Isten-kapcsolatban. Van eset természetesen, amikor a legvégső erőket is ki kell adnunk. Ez a hivatás vértanúsága, amelynek megengedett voltát majd megítéli az előljáró vagy lelkiatya. Egyébként föl kell vetnünk a kérdést: Mit tehetek a mostani körülmények közt az egészség sérelme nélkül? Kellő vigyázattal és komolysággal ez az önmegtagadások helyes gyakorlata.

Külön terület az önmegtagadások vállalása *elég-tétel* vagy *engesztelés* gyanánt; amikor Isten megbékítésére és együttérző szeretetünk kifejezésére szabunk büntetést magunkra, és vállalunk szenvedéseket. Az engesztelő szeretet dicséretreméltó, és sokra képes. De ez sem tévesztheti szem elől, hogyha az egészséget aláássa, bűnössé válik. Van lehetőség és ok, hogy egészségünket, sőt életünket is kockára tegyük, de az önkéntes vezeklés nem elegendő alap erre. Aki mégis megteszi, Isten akaratára ellen tesz; ajánló hirdetője pedig helytelent tanácsol. Abba kell hagyni az engesztelést és önkéntes vezeklést akkor is, ha a hivatás munkájában, feladataink teljesítésében akadályoz. Isten parancsa előbbrevaló, mint akármilyen kedves elképzelésünk. Az is hiba, ha az engesztelésnél a külső önmegtagadás kerül előtérbe; ha helytelenül fölforgatjuk az értékrendet, mert a belső az engesztelésben is előbbrevaló. Ha pedig háttérbe szorul vagy hiányzik belőle a szeretet, háttérbe szorul vagy hiányzik az engesztelés lelke is, és önmegtagadásunk akármilyen nehéz legyen is, csupán zengő érc és pengő cimbalom.

Az önmegtagadást, az engesztelést az Úr Jézus nagyrabecsülte és gyakorolta. Aki nyomába kíván lépni, hűséges tanítványa lesz ebben is.

A LELKIISMERET GONDOZÁSA.

Isten úgy akarja, és a mi célunk is az, hogy életünk remekbe készüljön. Mélyen lehangoló lenne, és lelkünk pótolhatatlan vesztesége, ha kialakítatlan vagy torz lelket vinnénk életünket figyelő, tetteinket számonkérő Isten-atyánk elé. A lélekfejlesztés munkája nem olyan nehéz, hogy a sikertelenségnek oka gyanánt a nehézségeket hozhatnók fel. Életünk Istennek készül; termésként hozzá visszük, és szeme előtt játszódik le. Mindkét gondolat nagymértékben lelkesít a tartalmas életmunkára. De nagy biztonságot és önbizalmat ad e mellett, hogy az Úristen állandóan segít bennünket; megadja utasításait, és részletesen is megmutatja az utat, amelyen haladnunk kell. Nem közvetlenül, kinyilatkoztatásszerűen avatkozik életünkbe; ilyesmi keveseknél, és ritkán történik. Akaratának, irányításának közlésére csodálatos eszközt adott a léleknek; a lelkiismeretet.

A LELKIISMERET.

Titokzatos képességünk. Székhelye az értelemben van. Az ész szinte ösztönösen megérzi és az egyes cselekedeteknél érezteti, hogy adott esetben mi a kötelességünk. Finom fölvevő és egyúttal jelző készülék; nélküle erkölcsi életet nem élhetnénk. Működése a gyakorlatban legtöbbször nagyon egyszerű. Vasárnap van; látja az ember a naptárból. A lelkiismeret azonnal megállapítja a vasárnappal kapcsolatos kötelességet, és kiadja az utasítást: Ma részt kell venni a szentmisén. — Elöljárónk szól. Most nemcsak tanácsot ad, hanem parancsol. Engedelmeskednünk kell. — Szól a csengő. Feladatot jelez. Men-

jünk! — Valami vagy valaki bűnre kísért. Amit ajánl, rossz; azt pedig nem szabad megtennünk. Megy az utasítás: Ellenállni! Az Istentől hozott törvényt a lelkiismeret tudomásunkra hozza, és mindjárt alkalmazza is az adott esetekre.

A lelkiismeret tehát *Isten szava bennünk*. Az erkölcsi törvényt Isten mélyen beleágyazta lelkünkbe. Nemcsak belírta; a betű holt, a lelkiismeret azonban élő és állandóan működésre kész képességünk. Eleven erővel jelentkezik, amikor alkalom adódik valamely cselekedetre. Addig mintha csak szunnyadna bennünk; amikor azonban kell, ott van, és megteszi a magáét. Utána már csak szabad állásfoglalásunktól függ, hogy a törvény, hogy Isten akarata mellett, vagy annak ellenére foglalkunk-e állást. Isteni örökség és kincs a lelkiismeret, amelyet minden ember megkapott, és magánál hord; azért lelkiismeretlen ember olyan értelemben, mintha lelkiismerete nem volna, nincsen. Mellőzheti, elhallgattathatja, ki-kapcsolhatja cselekvései rendjéből, de ottmarad a lelkében, és valamikor — ha máskor nem, a földi élet befejezését követő egyéni megítélés során — elemi erővel jelentkezik.

A lelkiismeret Istent helyettesíti, mert *alkalmazza és sürgeti törvényét*. Ontudatunkba hozza: ezt tenni, azt elhagyni kell! Figyelmeztet, hogy észrevegyük, biztat, hogy megtegyük kötelességünket, ijeszt, hogy elhagyjuk a rosszat. Életirányító nagyhatalom, amelyet követnünk kell, mert ha megvetjük, azt vetjük meg, aki lelkünkbe ágyazta.

A mellett, hogy sürget, a lelkiismeret a *tanu* szerepét játssza. Ha teszünk valamit, ellenőrzi cselekedetünk egész menetét, és pontosan megjegyzi magának részleteit. Megvesztegethetetlen szemtanu, aki részrehajlás nélkül vall mellettünk vagy ellenünk. Megbízható hűséggel számol be minden megtörtént tettünkről. Annyira tárgyilagos, mintha nem is a mi képességünk volna.

A megállapításon felül azonban *bírái* is. Könnyörtelenül megmondja, hogy cselekedetünknek milyen az értéke. A jót jónak mondja; a rosszról, ha nem is szívesen, de megállapítja, hogy rossz volt. Csak szóhoz kell

engednünk! És mindjárt jutalmaz is. Boldog öntudatot ad, hogy Isten akaratát, hogy a jót tettük. Az ember mindig örül és megnyugszik, ha céljának megfelelően tesz. De meg is büntet a bűntudat nyomasztó terhével, ha rosszat követtünk el. Mindig fáj, ami torz, ami ferde, ami nem sikerült.

Érdemes megfigyelni, hogy a lelkiismeret *mikor szólal meg?* Ha szabadakaratú cselekedetről van szó, legtöbbször már a tett előtt jelentkezik, és minden tanácskérés nélkül megmondja, hogy a cselekedet, amelyre készülünk, jó, és ezért megengedett, vagy rossz volta miatt tilos. A jóra ösztökél, a rossztól visszatartani iparkodik. Szinte gátat emel az ember elé; lelki gátat, hogy a szabadakarat ne törje át azt, ami lelke értékeit védi. Máskor medret ás, hogy akaratunk minél kevesebb ellenállásra találjon, és a jót könnyen megvalósíthassa. A cselekvés után még gyakrabban megszólal, mert nemcsak szabadakaratú, hanem ösztönös cselekedeteinket is vizsgálat és bírálat alá vonja. Megmutatja, hogy tettünk megengedett Isten akaratával és jó volt-e, vagy nem vette figyelembe, ellenkezett Isten akaratával, és ezért a rossz jegyét érdemli. Ne gondoljuk, hogy utólagos felszólalásának nincs értelme. Az embernek kell az állandó ellenőrzés, hogy megerősödjék élete jó irányában. A mult torz vonásait is ki kell simitanunk; nem tennők, ha tudatukra nem jutnánk. A hibákat a jövőben sem kerülnők el, ha rájuk nem ismernénk. A lelkiismeret büntetése is sokat javít viselkedésünkön; furdalása a legkeményebb büntetés, amelytől az ember mindenáron meg akar szabadulni, és sokszor még életét is szívesen odaadja, hogy kínzásától megszabaduljon.

Lelkiismeretünk működése életbevágóan fontos, azért megkívánjuk, hogy céljának és feladatkörének mindenképen *megfeleljen*. A jelzőműszernek megbízhatónak kell lennie, hogy ráhagyatkozhatunk, és nyugodtan használhassuk. — Legyen biztos. Mondja meg határozottan és pontosan, hogy mi a teendők. Tétovázó tanácsadóban nem bízhatunk. Miképp is irányíthatna életbevágó dolgokban, hiszen sohasem volnánk biztosak afelől, vajjon nem téved-e. — Azt is várjuk, hogy helyes

legyen. A jót mondja jónak, a rosszat rossznak, a közömböset közömbösnek. Azt mondja kötelezőnek, ami valóban az. Félrevezethetne, ha ellenkezőleg történnék. A mellett kárt is okozna, hiszen a törvény megtartása javunkra válik; ettől foszt meg, ha helytelenül állítja be feladatainkat. — Nagy érték, ha lelkiismeretünk gyöngéd. Szóljon idejében, hogy el ne késsünk, mert sokat veszthetnénk. Akárhányszor a tett halála, ha későn eszmélünk. A kis köteleességet, azok finomabb árnyalatait is érzékeny finomsággal jelezze, mint a szeizmográf, amely a föld legtávolabbi, vagy egyébként nem is érzékelhető rengéseit is pontosan jegyzi. — A lelkiismeret hűségére szintén nagy szükségünk van. Elködösítés nélkül, őszintén figyelmeztessen, mert ez az érdekünk. Alkudozás és kertelés nélkül mondja meg az igazat. És ne ímmel-ámmal, hanem erőteljesen és komolyan ösztönözön feladataink elvégzésére.

A LELKIISMERET GONDOZÁSA.

Lelkiismerete mindenkinek van, és az emberek mégsem cselekszenek egyformán jól. Sok függ attól, vajjon gondozzák, kifejlesztik-e lelkiismeretüket, vagy pedig rontják, és eltompítják-e azt. A lelkiismeret Isten ajándéka; a gondozás már a mi feladatunk.

Hogy szükséges tulajdonságait kibontakoztassuk, sokat kell *elmélkednünk Isten törvényéről*. Értelmünk ítéllete adott esetben annál gyorsabban és pontosabban jelentkezik, minél jobban megismertük feladatunkat; természetesen nemcsak elméleti síkon, hanem gyakorlatában, alkalmazása módjában is. Az átgondolással a mélységbe hatolunk, az ismételt megfontolással emlékezetünket erősítjük, és így könnyítjük meg a lelkiismeret munkáját.

Nagyon fontos, hogy Istennel, de magunkkal szemben is *őszinte, egyszerű lélekkel* viseltessünk. Az átlátszó, nyílt lelkület olyan, mint a kristály; élesen visszatükröződik benne minden. Engedjünk nagylelkűen utat a törvény megvalósulásának. Ha ezt következetesen tesszük, bizonyos idegpályák simán reagálnak, beállnak

a megszokott vonalra, és a lélek szokásszerűleg, könnyen és zökkenő nélkül áll a kötelességteljesítés mellé. Az okoskodás, alkudozás, de főképp az álnokság és kétkulacsosság azzal a veszéllyel jár, hogy a lelkiismeret könnyed, természetes működését elrontja; nem jelez már olyan simán, mint ahogy kellene. Nem is tudjuk eléggé felmérni, hogy az Istennel és törvényével való együttműködés mit jelent a jó lelkiismeret szempontjából.

A lelkiismeret nevelésének hathatós eszköze *gyakori és jó megvizsgálása*. Ennek legfőbb célja, hogy megállapítsuk a multat és magunk elé állítsuk lelki állapotunkat; a jót meglelégedéssel és hálával tudomásul vegyük, a hibásat pedig sajnálkozva rosszaljuk. Cselekedeteink értékének számontartása másképp el sem képzelhető, hiszen a megfontolatlan és magára vissza nem tekintő ember csakhamar gondolattalanul, felületesen éli le napjait. A komoly vizsgálat helyreállítja a megsértett jogrendet, mert az ember legtöbbször visszatér a jó mértékéhez, és azt gyakorlatilag újra életébe állítja. E mellett a jövőt is előkészíti. A kötelesség megismerése, a megtartást vagy áthágást kísérő kellemes vagy kellemetlen érzélem hat az akaratra, és azt jó irányban hangolja. A lelkiismeretvizsgálás legfőbb célja természetesen a lelkiismeret tisztaságának megszerzése és megőrzése. A jó ember dicsősége és öröme jó lelkiismerete. Isten előtt, az ő útjain jár, és ez egész életére felemelőleg hat. Megnyugvás, béke, a lélek zavartalan nyugalma fakad nyomában, míg az Isten akaratával szembeszállót fúriaként üldözi és furdalja lelkiismerete. Így áll bosszút azért az eljárásért, hogy lefitymálták és ellenére tettek.

A lelkiismeretvizsgálat megóv a *tespedéstől*; segít, hogy ne rekedjünk meg a felemás életben. Nélküle megtörténhetnék, hogy hibáink csak félig-meddig jutnának tudomásunkra, sőt az is előfordulhatna, hogy a lelki halált hordanók magunkban és észre se vennök. Hány ember él bizonytalan lélekkel; benne van a halál csirája, és felületesen elnéz fölötte. Azért, mert a feledés pora belepte a multat, úgy gondolja, hogy rendben van már minden. Közben megerősödhetnek a rossz hajlamok, kényurakká válhatnak a szenvedélyek, mert a kezdetnél nem

tette meg a szükséges védekező lépéseket. Az önismeret a legjobb szer az önámítás, a felületesség, az elnézés ellen. A lélek legmélyére világít, és könyörtelenül felfedi a rejtett hajlamokat, a titkos rúgókat. De fényében a bennünk lakozó jó is napvilágra kerül. A további munkához, amely nemcsak a rossz kiirtására szorítkozik, ezt is ismerni kell.

Mert nagyon fontos a *haladás*. A lelkiismeretvizsgálás egyre jobban finomít, mindinkább érzékennyé tesz a jó és a rossz irányában. Előbb a goromba bűnök kiirtását fogja munkába, hiszen szinte kiverik szemünket, hacsak le nem hűnyjuk, vagy el nem fordulunk tőle. Azután előbukkannak a teljes tudással elkövetett kisebb bűnök is. Most már ezek rosszasa is szürkül el a nagy bűnök sötét árnyékában. Majd a félig tudatos bűnökre és az akaratos hibákra fordul a figyelmünk. A lelkiismeretét következetesen figyelő ember előbb-utóbb mindnek sorát keríti, hogy Isten segítségével megszabaduljon tőlük.

A LELKIISMERET BETEGSÉGEI.

Nagyon fontos, hogy lelkiismeretünk rendeltetésének megfelelően hibátlanul működjék. Épp ennek érdekében tudomásul kell vennünk, hogy betegségek is meg lehetnek és veszélyeztethetők jó hatásait és eredményeit. Különösen kettőt kell megfigyelnünk, a két legfontosabb és leggyakrabban előforduló betegséget: a tág és az aggályos lelkiismeretet.

A *tág lelkiismeret* az a lelkiállapot, amely a megengedettnél jobban kiterjeszti az erkölcsi szabadságot. Fölületes meggondolásból és elégtelen megokolással megengedettnak mondja azt, ami tilos, és bocsánatos bűnnek, ami súlyos véték. „Ha én nem veszem el, más tenné meg”, mondja például az első. „A jó Istenke nem veszi ezt olyan komolyan és szigorúan”, bizonygatja magát áltatva az utóbbi.

A betegséget jelentő tágulás leggyakoribb oka a könnyelműség. Nem tekinti életbevágóan, halálosan komolynak a lélek ügyeit. Elaltatja a fontos dolgoknál annyira szükséges éberséget, és tompítja a lélek gyön-

gédtségét. Máskor önzés vezérli. Inkább a maga tetszését keresi, mint Istenét, és ezért lazít a keménynek és szorosnak tűnő köteléken. Ősellenségünk is azon dolgozik, hogy lelkiismeretünket elbódítsa. Nemcsak összeleinknek suttozta: „dehogyan haltok meg”; azóta, és most is bizonytalanná akarja tenni ítéletünket, és elfátyolozza. sőt megszépíti a rossznak következményeit.

A tág lelkiismeret sokak előtt kíváncsnak tűnik föl, mert a könnyebb élet lehetőségével biztat. Valójában igen komoly lelki betegség. Aki nem tudja, hogy magában hordja, ami azonban ritka eset, a lelki életben valamit erő eredményt alig ér el. Aki meg tudja, nem menthető, ha ilyen lelkülettel súlyos parancsokat hág át, vagy komoly kötelességeket mulaszt el. Ha komoly kétségeiben tág lelkiismeretét követi, mindig a súlyos bűn veszélyének teszi ki magát, és ezzel is vétkezik. A tág lelkiismeretűnek az a feladata, hogy minden erejével küzdjön baja ellen, és főképp lelkiismerete gondos nevelésével gyógyítsa azt. Mindenképpen szabadulni kell tőle, mert csak káros hatásai vannak. Jó oldalai csalóka látszatok, és még veszedelmesebbé teszik.

Az aggályos lelkiismeret ott is bűntől fél, ahol nincs; azt is súlyos bűnnek állapítja meg, ami még bocsánatos. Gondolatai, szavai, és cselekedetei után, nem belső okok és megfontolások alapján, hanem hirtelenül és ok nélkül, felvetődik előtte: Vétkeztem! Súlyos bűn volt! Az esze tiltakozik ellene, de mindhiába; félelme egymásután vonultatja fel a látszat-érveket. Kín és zavar tölti el a lelkét. Heteken, hónapokon, sőt éveken át gyötrődik, még akkor is, ha gyónásában rendbehozott mindent. Újra meg újra átgondolja az esetet. Ebből új félelem keletkezik benne: Most már magam idéztem fel a bűnt! De nem ezért történt, véli később. Újra kezd, körbe-körbe hajszolja magát.

Az aggályosság oka sokféle lehet. Majdnem mindig ott találjuk a háttérben a félelemre való hajlandóságot, amely különböző forrásokból eredhet. A serdülés, a változás korában beálló testi átalakulás, a szervek működési zavarai, az idegek gyöngesége, a múlt sajnálatraméltó emlékei egyformán fölidézhetik vagy elősegíthetik a félel-

met. Előfordul, hogy lelkünk ősi ellensége akar a lélek zavarában halászni; akarja a bűn, a kétségbeesés hinárjába keverni az aggályost. Szeretné visszatartani az imától, elriasztani a szentségektől, hogy ne haladhasson a tökéletesség útján. Góg is előidézheti az aggályosságot. A gógos szereti, ha Istennel teljesen le tud számolni; ha a tartozik-követel rovat egyensúlyban van. Nem akar semmiben Isten adósa lenni, azért aggályos pontossággal számol be mindenről, és ezzel keveri magát a lelket gyötrő nyugtalanságba. Nem számol az isteni irgalommal, amelyre pedig mindenki rászorul, és amely biztatóbb menedékünk, mint látszólagos hibátlanságunk és pontos leszámolásunk. Van eset, hogy helytelen bánásmód hajszol valakit aggályosságra. Lelkivezetők és könyvek túlzott szigorúsága, nem józan és nem reális beállítása könnyen fölborítja a lélek egyensúlyát. Máskor a lelki vezetés vagy egy könyv félreértése okoz ugyanilyen következményeket.

Megesik, hogy az aggályosság — különösen, ha kisebb mérvű — jó hatással van, mert még a bűn árnyékától is visszariaszt; általában azonban veszélyes. Mindenképen kellemetlen; mint a cipőbe jutott kövecske (skrupulus) kényelmetlenné, sőt kínossá teszi a járást, a haladást. Káros is; az aggályosak rengeteg idegerőt fogyasztanak küszködéseikben, amit jobbra fordíthatnának. A fejfájás, kimerülés szinte állandó kísérőjük. Mindez akárhányszor elidegeníti őket a lelkiélettől. Ha a lélek jóra törekvése ilyen, nem kívánatos! Volt már olyan is, aki elkövette a bűnt, csakhogy megtapasztalja, milyen annak a tudata, és megbizonyosodjék, vajjon adott esetben bűnt követett-e el vagy sem.

Az aggályos tekintse állapotát a lélek betegségének, és iparkodjék attól szabadulni. A gyógyulás szinte reménytelen, ha valaki szerelmes ebbe a helyzetbe. De ugyanolyan hiba, ha retteg tőle. Meg kell vetni, bátran Isten irgalmára kell bízni magát; akkor remélheti, hogy lassan elhalványodik, sőt teljesen elenyészik gyötrelme. Nagyon fontos az aggályban a nyugodtság. Önmaga megítélésére jó útmutatást ad, ha megfontolja, hogy milyen általában a cselekvésmódja. Kétségében nyugodtan arra

hagyatkozhatik, hogy most is úgy tett, amint máskor szokott. Útbaigazítja az is, ha meggondolja, hogy mikép cselekedett volna, ha tetteinek minősége tisztán állott volna előtte. Máskor kérdezze magától, hogy mit tanácsolna másnak; ezt ő is megteheti. Az aggályos nyugodtan gyónhat egészen rövid lelkiismeretvizsgálással; csak azt kell elmondania, ami kivizsgálás nélkül is biztos. A komoly nehézség kéretlenül is előbukkan. Ha azonban egyszer komoly alapon megállapít valamit, tartson ki véleménye mellett.

A külső körülmények kialakítása is sokat jelent az aggályos gyógyítása szempontjából. Az elfoglaltság, különösen a külső munka, hozzájárul ahhoz, hogy a lelkivilágát állandóan foglalkoztató gondoktól elterelje. Nagyjelentőségű, hogy az aggályos megadja magának a szükséges alvást és táplálkozást, sokat legyen friss levegőn, ne erőltesse meg magát szellemi téren, és erősítse idegeit. Mindezek az eszközök közvetve hatnak lelke állapotára, és így segítik a lelki egyensúly helyreállításában.

A gyóntató szavát Isten szavának vegye, és nyugodjék meg ítéleteiben. Már emberileg is megnyugvással fogadhatja megállapításait. A gyóntató tárgyilagosan néz, megvan a megfelelő képzettsége, magasabb nézőpontból tekinti át lelkünk állapotát, és jóakarattal irányítja életünket. Olyan, mint az alpesi vezető, akire higgadtsága, jártassága és megbízhatósága miatt bátran bízhatjuk életünket.

Az így nevelt, így gondozott lelkiismeret valóban Isten szava lesz számunkra, és erre minden emberi támasznál nyugodtabban és határozottabban bízhatjuk életünket.

RÉSZLEGES LELKIISMERETVIZSGÁLÁS

A helyesen végzett lelkiismeretvizsgálásban kétirányú munkát végzünk. Első feladatunk, hogy megállapítsuk hibáinkat; ezek nem maradhatnak lelkünkben. Hogy célt érzünk, mindenekelőtt terepszemlét kell tartanunk a lelkünk épségét és szépségét rontó erők tekintetében. Nem kevésbé fontos feladatunk azonban, hogy jótulajdonságainkat is számba vegyünk; örüljünk nekik, és céltudatos munkánk oszlopaivá tegyük. Csak a gyógyási készülétkor végzett lelkiismeretvizsgálás alkalmával elégszünk meg a bűnök megállapításával, mert ekkor főleg a vétektől szabadulás és a megtisztulás gondos előkészítése érdekel bennünket.

A kétirányú vizsgálódásnál előbb-utóbb bántani kezdi az embert egy tapasztalata. Kénytelen észrevenni, hogy egyes bűnök és hibák minduntalan fölbukkannak; talán naponként is ott szerepelnek a szégyelni, a megbánni valók listáján. De azt is látja, hogy jóra törekvéseben, főképp bizonyos irányokban, semmi komolyabb eredményre nem jut. Aggódva nézi az élet gyors múlását, és mellette szegényes előhaladását vagy egyhelyben topogását a lelki életben. Töri a fejét, mit is tegyen? A legtöbb ember aztán magától is rájön arra, hogy a kétirányú munkához tervszerűsége van szükség. E nélkül csak nekifutásokról lehet szó, amelyeknél kezdeti sikerek után el-lankad, elkedvetlenedik, sőt bizonyos mértékben vissza is csúszik a nagyobbra törekvő ember.

A MUNKA LÉNYEGE.

A tervszerű munkára a lelki élet emberei már régen használnak egy eszközt: a részleges lelkiismeretvizsgálatot. Végzése abban áll, hogy egy dolgot különösen is

megfigyelünk lelkünkben, és hosszabb időn át foglalkozunk vele. Szinte reflektorral világítjuk meg, hogy semmi el ne kerülje figyelmünket. A fölfedezett rosszat azután gyökérezete végső erezetéig kiirtjuk; a hiányzó jóval kapcsolatban pedig fölkeresjük a segítség célravezető módját, és állandó gyakorlással iparkodunk azt a magunkévá tenni.

Amint látjuk, a részleges lelkiismeretvizsgálásban egyrészt negatív munka, hibairtás, másrészt pozitív törekvés, jóságszerzés folyik.

A *hibairtás* elsősorban a bűnökre terjed ki; a lelkiismeret szava ellenére tudatosan elkövetett vétkekre. A lelkiéletet élőknel rendszerint már csak kisebb bűnökről van szó. Aki súlyos vétkeket követ el, alig érez még ösztönzést a finomabb kialakítást jelentő önnevelő munkára; nála még a durva, nagyvonású formálás folyik. Aki már előbbre van, tudja, hogy a kisebb bűnt sem tűrheti meg lelkében, mert az elidegeníti tőle Istent, és lefékezzi, sőt megszünteti azt a lendületet, amely előbbre vihetné a céljához vezető úton.

Előkerülnek azonban a hibák, a vigyázatlanságok is. Ezek a megfontolás, tehát a tudatosság hiánya miatt bűnnek alig számíthatók, de állandó veszedelmet jelentenek, és nagyobb figyelem mellett kikerülhetők, vagy legalábbis csökkenthetők. A mulasztásokra is sor kerül. Ha nem is bűnök sokszor, a tökéletességre törekvés a jószándék hiányzását, a kegyelmek mellőzését is hiányolja.

A hibairtásnál elsősorban a külsőleg is megnyilvánuló rossz ellen forduljunk. Ezt könnyebben észrevesszük, hiszen nemcsak a lélek rezdüléseiről, hanem szavakról és tettekről van szó. Lezajlásukat is könnyebb figyelemmel kísérni, elhagyásukat pedig ellenőrizni. Még könnyebb mindez, ha hibáink másokat is érintenek, mert ők maguk figyelmeztetnek nemtetszésükkal, vagy más, sokszor igen hatásos módon emelnek viselkedésünk ellen kifogást. De azután rövidesen át kell térnünk belső hibáink kigyomlálására. A bűngyökerek a lélek mélyén húzódnak meg; a szavak és cselekedetek legtöbbször a belső romlásnak csak virágai. Azért a gonosz is itt ipar-

kodek csatát nyerni. Akié a fellegvár, azé a város. Ha mi tartjuk kezünkben, lehetetlenné tesszük a hódító szándékokat, és még jobban megszilárdítjuk uralmunkat. Fontos feladatunk, hogy főhibáinkat leküzdjük. Ha itt csatát nyerünk, áttörjük a rossz hadállásait, és fölgöngyölíthetjük erőit. A főhibákat aránylag könnyen megismerjük, ha megfigyeljük, hogy életünkben melyik hiba vagy bűn fordul elő következetes ismétlődéssel. Ha botlásaink okát kutatjuk, mit találunk minduntalan a háttérben? Melyik hibánk ostromozása fáj a legjobban? Melyiket menetetjük jobb meggyőződésünk ellenére a legnagyobb heveséggel?

Rossz módszert követ azonban az, aki jóra törekvésében mindig csak hibáival, bűneivel vesződik. Aki folyton csak védekezik, az nem halad. Hamarosán elveszti kedvét is, mert a védekező harc veszteségei elkedvetlenítik. Hiányzik a siker, a hódítás fölviányozó ereje. Azért ne várjuk meg, amíg teljes eredményre jutunk a hibairtasban, hanem lássunk neki a jóságsszerzés munkájának is. Erényekre, jótulajdonságokra törekedjünk, mert a lélek talaját nemcsak gyomlálni és kapálni kell, ha természet akarunk látni, hanem be is kell ültetni. Közben úgylis visszatérhetünk még, sőt szükséges is, hogy visszatérjünk a hibairtasra. Igaz ugyan, hogy a lelkiéletben a hibairtas és az erény közt nagyobb az összefüggés, mint a gyomlálás és ültetés közt; a bűnök kiküszöbölése már az ellentétes erényeket is növeszti, az erény pedig útját állja a hibák és bűnök felburjánzásának.

A gyakorlatban kiszemelt erény azonban valóban erény legyen és legyen is alkalmunk megvalósítására. A lelkiélet élet; nem felületi kezelés, hanem a mélybe hatolás. Az erénynek sok oldala, megnyilvánulása van. Hol erre, hol arra fordíthatunk nagyobb gondot. Az erénynek, a jónak gyakorlásában is könnyebb, ha először a külső teljesítményeket vesszük elő és tartjuk szem előtt. A kezdők számára ezek kézzelfoghatóbbak, és nem is oly nehéz rájuk figyelni, mert föltűnőbbek a belsőknél. Bár mindig a belső tökéletesedés a végső cél; az igazán maradandó lelki munka ugyanis a magot, a talajt, a gyökereket nemesíti, a lelkiéletet alakítja; ebből nő ki az

élet. A lélekmunka e szakaszát okvetlenül el kell ér-
nünk, mert sem hibairtás, sem külső tökéletesedés nem
képzeltető el a lélek legmélyének megmunkálása nélkül.

MILYEN KÖRBÖL VEGYÜK TÁRGYÁT?

A lelkiismeret következetes megvizsgálása jó út-
mutatást nyújt a részletmunka kitervezésére. Ha egy-
ideig gondosan figyelgetjük magunkat, könnyen megállá-
píthatjuk, hogy lelki életünkben mi megy a legnehezeb-
ben, és melyek leggyakrabban előforduló hibáink. Ter-
mészetsszerűleg az is ki fog tűnni, hogy a legtöbb meg-
oldásra váró feladat és javításra váró hiba *munkakö-
rünkhöz* kapcsolódik. Ezt éljük napról-napra, ez a fő-
foglalkozásunk. Ezzel kapcsolatban ütnék elő fogyatékos-
ságaink, de ebben van szükség komoly előhaladásra is.
Terveink elkészítésénél ezt a tapasztalatot okvetlenül
használjuk föl. Segítségével előre összeállíthatjuk munka-
körünk követelményeit és megoldandó feladatait.

Érdemes néhány példában megfigyelni, hogy a ter-
vezgetés — legalább nagy vonalakban — mikép tör-
ténik.

A papi hivatás egy élet odaadása Isten szolgálatára;
Istennek kell a központnak, a papi élet mindenének len-
nie. A papot az emberek közül választja és emeli ki
Isten; a kiemelés magasabb szintet kell, hogy jelentsen,
mert Istennél a kiválasztás nem külsőséges, hanem a
lélek kiválóságára épít, és azt célozza. Könnyű megállá-
pítani, hogy a szentebb papi élet a lelkiismeret tiszta-
sága, a szolgálat szelleme, a nagyobb szeretet, a világ
szellemének fölényes elutasítása irányában lép föl külön-
leges kívánalmakkal. A papot az emberekért rendelte
Isten; szolgáljon nekik, és vezesse őket. Tehát alázatos
odaadás és öntudatos irányítás a föladata. A szentségek
kiszolgáltatása a kegyelem nagyrabecsülését sürgeti saját
lelkében is; a tanítás példaadást követel; a kormányzás
pedig felelősségérzetet kíván. Az emberekkel bánás ered-
ményessége sok-sok részletfeladattól függ. A feladatokkal
szemben álló hibákat az élet képeskönyve szemlélteti.

A családi élet, a házas élet szereteten, megbecsülé-

sen épül, és ennek sohasem szabad kifogynia. Aldozatos odaadást kíván, és sok lemondást egyéni érdekekről és kívánságokról. Alappillére a hűség; ez folytonos támogatásra és erősítésre szorul, hogy az élet sok viharát diadalmasan kiállja. A gyermekekkel szemben önzetlen tehervállalásra van szükség; Isten terveinek szolgálata erősítse a család kiépülésén érzett természetes örömet. Az étellel küszködés, az élettárs, a gyermekek élete egymásután hozza a feladatokat; jó megoldásuk kivihetetlen sok előkíváncsozó hiba lefaragása nélkül.

A szerzetesi élet fogadalmakkal köti le magát a maradéktalan Isten-szolgálatra. Minden fogadalom a feladatok dandárját sorakoztatja fel, hiszen a legmélyebben belenyúl az életbe és lélekbe. A tökéletességre törekvés az Isten- és emberszeretetben éri el csúcspontját, és ezek változatos kötelességeinek teljesítésével közelít hozzá. A közösség: az előljárók, a testvérek, az alattvalók élete új és új tennivalók forrása. A napirend és a szabályok egyre ontják a jobbra törekvés lehetőségeit. A bensőbb lelki élet gyakorlatai nagyon jól, tűrhetően és rosszul végezhetők; mind megannyi komoly tárgya a részletekbe menő munkának.

A tanítással foglalkozó mécsesnek tétetett növendékei elé; nemcsak tudás, hanem az erkölcsi élet szempontjából is. Hatása kiszámíthatatlanul mély és hosszantartó. Tekintélyt kell tartania, de nem cézári göggel. Ennek igazi alapja személyes kiválósága, és nemcsak hivatala. Fegyelmeznie kell, de nem dresszurával, hanem inkább ösztönző vezetéssel. Legyen szaktudása; mindent kérdezhessenek tőle, sőt előre gondoljon a fölbukkanó nehézségekre; ez azonban alapos, sokat kívánó előkészülés nélkül lehetetlen. Igazságosság fölösleges keménység, szeretet puhaság nélkül a jó vezető nélkülözhetetlen sajátossága. Lehessen építeni diszkréciójára; bizalommal fordulhassanak hozzá, a nélkül, hogy bűnpártoló lenne.

A betegápolóban legyen áldozatos szolgálatrakészség, de nem kényeztetés. Szeretet, amelyre a beteg annyira vágyik, de a személyének járó tisztelet megőrzésével. Jellemezze erő, mert ez is kell, de keménység nélkül. Tudással teljesítse feladatait, de ne játssza az orvost.

Élje magát ápolja állapotába; gondolja meg, hogy mivel könnyíthetné helyzetét, mivel kímélhetné meg a kellemtelenségektől. De merjen követelésekkel is előállni, hogy betegéből is kivirágoztassa a betegség eregyeit.

A munkásban legyen komoly hivatástudat. Isten világát lássa mindabban, amit épít, alakít, embertársainak földolgoz. Nem engedheti, hogy az anyagvilág lenyűgözze; tudatosan kell ápolnia azt, ami felemeli, ami életét lelkileg is értékessé teszi. A jogos érdekek bátor védelme mellett a kötelességek tudatos vállalása és lelki ismeretes végzése nemesítse életét. A kemény küzdelem és a gondviselésbe vetett bizalom egyaránt jellemezzék. Ne legyen önző, mással nem törődő; de védje lelke szabadságát a minden értéket elmosó nyájszellemmel vagy terrorral szemben.

Ezek a példák mutatják a legjobban, hogy a hivatáshoz, munkakörhöz kapcsolódó tervszerű részleges lelki ismeretvizsgálás mélyen a lélek életébe nyúl, és rengeteg értékkel gazdagítja azt.

A GYAKORLÁS TECHNIKÁJA.

Fölvetődik az a kérdés, hogy a részleges lelkiismeretvizsgálás egy-egy tárgyával mennyi ideig foglalkozunk? Túlságosan gyakran nem változtatjuk kitűzött feladatunkat. Egy nap például elégtelen volna arra, hogy komoly változásra számíthassunk. Egy hét mindenesetre kell, hogy átfogó képet szerezhessünk lelkünk állapotáról és a fölmerülő szükségletekről. Ezalatt már alkalom is adódik, néha elég bőven, hogy viselkedésünket és föltételünk sorsát megfigyelhessük. Három, négy hét sem sok, ha tart a lendület, és nem fenyeget unalom vagy lanyhaság. Mielőtt azonban másra térnénk, okvetlenül érjünk el gyakorlatunkban eredményt, sőt ha lehet, valamelyes szilárdságot, kitartást is. Túlságosan sokáig nem jó a gyakorlás idejét kiterjeszteni. Veszítene élnétségéből, elszűrkülne, mindennapivá, gépiessé válnék; veszítene a lendületből, amely a haladáshoz annyira szükséges. Inkább máskor térjünk vissza egyes hibáinkra vagy a megszerzésre kiválasztott jó gyakorlására; akkor jobb

megalapozással és más téren szerzett nagyobb önbizalommal foghatunk újra feladatunkhoz.

Magában a gyakorlás *módjában* alig van nehézség. Első feladatunk, hogy az előbb hallott útmutatás alapján kiválogatjuk azt a hibát, amely ellen küzdeni, vagy azt a jót, amelyet megszerezni akarunk. Reggel, lehetőleg már a reggeli imában föltesszük magunkban, hogy jófeltételünket odaadón teljesítjük. Az elmélkedésben, a szentmise följánlásában, a szentáldozás hálaadásában elmélyíthetjük jóakaratumkat. Energikus elhatározásokra: „Akarom!”, nincs szükség. Többet ér, ha tervünket motívumokkal támasztjuk alá; megalapozzuk, hogy miért is tesszük majd meg. A sokféle indíték közt a leghatásosabb Isten szeretete. Nagyon fontos, hogy jófeltételünk akkor is eszükbe jusson, amikor gyakorlására alkalom nyílik. Életünket eléggé ismerjük, úgyhogy legtöbbször előre látjuk a napközben adódó alkalmakat; összekapcsoljuk tehát őket jófeltételünkkel, hogy a gondolattársítás révén az alkalommal együtt előbukkanjanak. Gyakran azonban ez sem elég. A lélek nehézkedése a régi irányban olyan nagy lehet, hogy még mindig megghiúsíthatja jóakaratumkat. Azért jól tesszük, ha viselkedésünk módját is elképzeljük és begyakoroljuk. Ha ezt mondják, így felelek; ha azt kívánják, így teszek... Jófeltételünk gyakorlásában mindenesetre kitartó hűségre és nagy-lelkűségre kell törekednünk, mert csak ez segít át a folyton előbukkanó nehézségeken.

A gondolati hibáknál ne vesződjünk azok erőszakos és közvetlen elnyomásával. Ezzel csak azt érnők el, hogy még jobban figyelmünk központjába kerülnének; még erősebbekké és élénkebbekké válnának. A folyton növekvő küzdelem túlságosan sok idegerőt emészt, pedig ennek töretlenségére a lelkiéletben nagy szükség van. Inkább más gondolat felé forduljunk; ezt hozzuk előtérbe, azt domborítsuk ki figyelmünk fényszórójával. A többi erre homályba borul, elhalványodik, és nagyobb küzdelem nélkül kiszorul a lélekből. Az eredmény annál gyorsabb és maradandóbb, minél elfoglalóbb, minél vonzóbb gondolatot vagy cselekedetet állítunk figyelmünk köz-

pontjába. A félelmet, az izgalmat mindenképen kerüljük, mert a lélek előnyére a nyugalmas elintézésnek válnak.

Munkánkhoz természetesen bizonyos *ellenőrzés* is hozzátartozik. E nélkül hamar ellanyhulna az ember; már csak azért is, mert kevesebb figyelmet fordítana feladatai végzésére. Az ellenőrzés arra is mutat, hogy komolyan vesszük jófeltételünket; nem mindegy számunkra, vajjon eredmény kíséri-e vagy sem.

Az ellenőrzés technikai kivitelében teljes a szabadság; ez már az egyéniség dolga. Azt a módot válasszuk, amelyik jobban tetszik, amellyel nagyobb eredményt érünk el. Hibaforrás mindegyiknél akad. Ha ezt tudjuk, és számításba vesszük, nagyjából megbízható megállapításokat tehetünk előhaladásunk fokáról. — Van, aki minden egyes esetet följegyez, megszámol, és így állapítja meg, hogy mennyiszer valósította meg tervét, és hányszor nem sikerült az. A haladást az egyik növekedéséből és a másik csökkenéséből állapítja meg. A hibaforrás ebben a módban az, hogy akad nap, amikor jófeltételünk gyakorlására alig akad alkalom; máskor meg egymásután előbukkan. Ez utóbbi esetben a több hiba nem okvetlenül rosszabb eredmény; sőt sokkal jobb lehet, mint az alkalmoszegény napokon. — Mások osztályozzák napjaikat; nem az egyes eset, hanem az átlagos eredmény számít. Hibaforrás ebben is akadhat; a feledékenység már egy nap eseményeit is elmosódottá teheti. — Ismét mások csak általában állapítják meg lelki szintjük emelkedését, pangását vagy süllyedését.

Az ellenőrzés legjobb időpontja a dél és az este. A déli eredmény megállapítása után még sok mindent fölfrissíthetünk; ha kell, jóvátehetünk. Este a végleges eredményt látjuk magunk előtt, amikor a napi számadással együtt a külön kitűzött feladat megvalósítását is ellenőrizzük. Gyakrabban nem ajánlatos vizsgáldni, mert akkor csupa visszanezés, meg-megállás lenne az ember élete, nem pedig előrenéző, lelkes lendület; csupa kritika, és nem termékeny munka. A folyton visszanező ember nem halad, nem látja a kínálkozó lehetőségeket, és talán még könnyebben botlik, mint az, aki figyelmét előre, állandóan céljaira fordítja.

Ha időnkint egy-egy jól megválasztott erényt elsajátítunk, egy-egy mélyen belénk gyökerezett hibát kiirtunk, és így kedvesebbé leszünk bennünket annyira szerető mennyei Atyánk előtt, hovatovább komoly előrehaladást teszünk a tökéletesség útján. Attól ne ijedjünk meg, hogy az egyszer leküzdött hiba ismét előbukkan, az egyszer elsajátított erény, gyakorlása közben, újra nehezebbé válik. Mivel már szilárd alapot szereztünk, és nagyobb jártasságra tettünk szert a küzdésben, rövidesen ismét elérjük a régi eredményt. A részleges lelki ismeretvizsgálat mindenképen elősegíti a lelkiéletet. De elnyeri Isten tetszését is, mert állandó és komoly törekvésünkből láthatja Atyánk, hogy milyen gyöngéd szeretettel és odaadó lelkülettel készítünk neki kedves hajlékot lelkünkben.

LELKI MUNKÁNK EGYSÉGE.

Az emberi életben Isten szándéka szerint egység uralkodik. Bölcs tervezése sok mindenből róttá össze az embert, de az egyes elemeket a leggondosabb és leg-szorosabb egységbe forrasztotta. Az élő test fölhasználja az anyagot; a táplálkozásakor magához veszi, és magába építi. A lélek viszont a testet használja föl; a test a lélek eszköze. Ennek segítségével fogja föl az érzéki hatásokat, de általa közli gondolatait, indításait is a külső világgal. Bámulatós kölcsönhatásuk lehetővé teszi, hogy az ember a világban éljen, és annak urává legyen. A természetfölötti világ meg a természetben, a test-lélek képességein alapozódik és épül tovább. Így például Isten hívása közvetlen szolgálatára, a képességekre épít, amelyek a hivatás betöltésére szükségesek.

Úgy érezzük, hogy a lelkiéletben, a tökéletességre törekvésben, az erényéletben ugyanerre az egységre van szükségünk, hogy szilárd legyen, és minden részlete a cél szolgálatában álljon. Az egység tartósságot, bölcs elrendezést és erőt is jelent. Érdeemes tehát megfigyelni, hogy a lelkiéletben ebből a szempontból milyen formák, milyen lehetőségek adódhatnak.

MOZAIK LELKIÉLET.

Van lelkiélet, amely arra törekszik, hogy *minden jó tulajdonságot*, erényt, amelyet másban lát, amelyről hall vagy olvas, *megszerezzen*. Legtöbbszörre külső hatások készítetik, azok indítását követi. Rendszerint annyit jelent, hogy az egyes erényeket tarka összevisszaságban gyakorolja. Sorrakerülnek az isteni erények: a hit, a remény, a szeretet minden árnyalatával és megnyilvánulási

formájával. A sarkalatos erények: az igazságosság, a mértéktartás, az okosság, a lelki erősség is fontos, tehát gyakorolni akarja. Azután a többi erkölcsi erény, és sok-sok hozzájuk csatlakozó más erény! Az emberi élet gyönyörűséges virágai! Aki meglátja, mindet megkívánja. Ráveti magát, hogy sorjában valamennyit leszakassza.

Rövidesen azonban nyugtalanítani kezdi valami. Arra eszmél, hogy ebbe a munkába *nehéz tervszerűséget vinni*. Annak, hogy ezt vagy azt az erényt válassztja, gyakran egészen külsőséges vagy felületen mozgó oka van. Sokszor törnie kell fejét, hogy melyiket is vegye munkába. De különösen az erény megtartása nehéz. Valahogyan mindig újra kezdi a munkát, és nem látja erénygyakorlásának életet alakító hatását. Úgy tesz, mint az a vadász, aki minden nyúl után fut, azonban egyet sem lő le. Egyszer ezt, máskor mást lát, hall, és tart követendőnek, s megvalósításra érdemesnek. De épp azért, mert mindenbe belekap, semmivel sem lesz készen. És közben egyre nyugtalanítja a gondolat, vajjon nem mulasztott-e fontosabb feladatokat.

Az ilyen ember kiépített partok, megerősített gátak nélküli folyóhoz hasonlít. Szétterül, mindent elsodor, de csak azért, hogy hamarosan letegye valahol fölszedett terhét. Szétfut, mocsárba fullad az a sok energia, amely hajókat hordozhatna hátán, gépeket mozgathatna, maradandó eredményeket hozhatna létre. A szélesen, de sekélyen futó lelkiélet is sok tervet fölkarol, de egyre sem fordít annyi figyelmet és erőt, hogy valóban komoly hatást érhesen el.

Azt is észrevevesszük, hogy akárhány erény vagy gyakorlat *nem reánk szabott*, és ennek következtében nem felel meg Isten akaratának sem. Az erények gyakorlásába önámítás is könnyen becsúszhatik. Nem Istent, hanem gőgjét, törtetési vágyát szolgálja ki nagy igyekezettel az ember. Vannak hízelgő erények. Föltűnnek a többi között; a nagy szentek gyakorolták őket, vagy legalábbis ezek gyakorlását jegyezték fel róluk; megbecsülést szereznek az emberek részéről. És vannak szürke erények. Jóakaratot és erőt rengeteget fordíthat rájuk, s észre sem veszi senki. A szentek buzdító példája sem

ösztökélhet gyakorlásukra, mert bár talán szentségük alapja voltak, életrajzíróik kevés figyelemre méltatják őket. Vannak kellemes erények. Jólesnek, és a mellett még fölmentettnek is érezheti magát az ember a hétköznapi szintelen, nyomasztó kötelességeitől. Már magában az, hogy valaki saját akaratát követheti, vonzóvá teszi az erényt. És vannak kellemetlen erények. Nagy kíváncsisággal lépnek föl; e nehézség gyakran nem is a feladatban magában, hanem abban áll, hogy kitartóan, hangulattal nem törődve kell megvalósítani. Főképp pedig az teheti kellemetlenné őket, hogy más kívánságát teljesítve, az embernek le kell mondania önakaratáról. De ki mondhatná azt, hogy a hízogó és a kellemes erények visznek közelebb Istenhez, és nem éppen a szürkék, sőt a kellemetlenek?

Még nagyobb kár, ha az ember olyan erényt gyakorol, amely egyáltalán nem, vagy még nem *felel meg céljának*. Lehet, hogy valakinek a hevesesség az alaptermészete. Téves úton járna, ha hozzá még az erő sarkalatos erényét gyakorolná; egyénisége kibíratatlanná válnék. De az is helytelen volna, ha a félénk a békeszeretetet szorgalmazná. Gyáva lenne viselkedésében, sőt egész mivoltában. Veszedelemes volna az is, ha a komor természetű az igazságosságot akarná a legfelsőbb fokban elsajátítani. Embertelenül keménnyé válnék.

Az ilyen erénykeresés mozaikszerű! A mozaik nagyon szép, de csak akkor, ha hibátlan; ha nem hiányzik belőle kövecske. Az is veszedelem, hogy kitöredezhetik, a kövecskék kieshetnek, sőt az egész összeomolhatik, mert összetartó ereje csak külső. Az erények megszerzésében inkább szerves növekedés kellene; akkor a kialakulás kezdeti szakaszában is egész, és ennek következtében kedvesen vonzó lenne az erényéletünk. A mozaikszerű erénygyűjtés egyedül azoknál látszik hatásosnak, akiknek már van szilárdan kialakított erényéletük, de még hiányzik néhány vonás a teljes szépséghez. Törekvésük olyan, mint a festő utolsó ecsetvonása a szinte kész képen.

SZERVESEN EGYSÉGES LELKIÉLET.

Az erényszerzők egy másik csoportja lelkiéletét egy *egységes gondolat*, egy vonzó és megfelelőnek látszó eszmény szerint alakítja. Kiválaszt magának egy vezető gondolatot vagy eszményt, amelyről úgy látja, hogy egész életét felöleli, és ezt iparkodik minden erővel és eszközzel megvalósítani. Ebben az életben is sok gondolat, szó és cselekedet szerepel, de mindannyit egységbe, élő egységbe foglalja az alapgondolat vagy eszmény. Ebben a gyakorlási módban semmi sincs, ami nem illeszkednék szervesen a lélek életébe. Bármilyen változatossággal peregjen is az élet, egységessé épül benne minden; mint a sok sejt, a különböző szervek is egy célt szolgálnak, és együttesen képezik az embert. Az erények már nem külön-külön egybefűzött, de éppoly könnyen szétguruló gyöngyök; hanem elszakíthatatlan, egybeépített, folyton fejlődő lelki alkatot szolgálnak.

A szerves erényszerzési mód nem csodaszer, de *alaposabb munkára képesíti* az embert. Az eredmény így sem hull munka nélkül az önkbe, de könnyebben elérhető, és épp azért több reménnyel kecsegtet.

A célt, a feladatot könnyen felfogjuk segítségével, mert csak egy gondolatot, egy eszményt kell alaposan átdolgoznunk. Annyira tudatossá tehetjük, hogy állandóan a szemünk előtt lebegjen, és mélységes hatásával szinte vérünkbe válják. Az életből vettük, vele szorosan összefügg, azért nem egykönnyen felejtjük. Könnyen alkalmazhatjuk is; egy-egy kérdés fölvetésével megkaphatjuk a biztos választ, amely újra meg újra életünk alapgondolatához, eszményéhez vezet. Gyakorlati következtetései minden nehézség nélkül fölismerhetők. A mellett folytonosan indítással, ösztönzéssel szolgál; nem hagy nyugodni, amíg teljesen meg nem valósítottuk.

A lelki munkát azért is teszi könnyebbé és hathatósabbá a szerves erényszerzés, mert a lényegre adja, és erre hívja föl a figyelmet. A mellékessel értéke szerint törődik; bár nem veti meg színező, szépítő, vonzó vonásait. Közben szinte észrevétlenül a tökéletesség ma-

gasabb fokára emel. A látszólag egyszerű, de az összes életnyilvánulást magában foglaló gondolat vagy eszmény hősi életet épít.

Fontos, és azért figyelmet érdemel az a kérdés, hogy *milyen legyen* a jegecesedési pontul szolgáló egységes gondolat vagy eszmény. Legyen életszerű, hogy életté válhasson. Legyen megvalósítható, mert csak így érdemes egy egész életet rátenni. Legyen hozzánk tartozó és kedvünkre való; az ilyen cél vonz. Fogja össze az egész életet; így alakíthatja azt át teljesen. Általános érvényű is legyen, hogy állandóan alkalmazhassuk.

A szentek közül többen jelszavakat választottak, és ebbe foglalták azt a gondolatot, amely megragadta őket, és egybefogta egész életüket. Vagy eszményt állítottak maguk elé, és azt másolgatták szorgalmasan. — Az egyik egyre azt mérlegeli, hogy „mi ez vagy az az örökkévalósághoz képest”. Minden, életében előbukkanó és kínálkozó értéket ezen a gondolaton mér meg. Az örök érték, Isten, a legnagyobb értéke és ösztönzője. Ami megállja előtte a helyét, az jöhet; azt, ami nem üti meg a mértéket, kiselejtezi; ne kerülhessen lelkiéletébe. — A másik folyton azt hajtogatja: „Mindent Isten nagyobb dicsőségére!” Ez a szándéka a választóvíz. Az a cselekedet, amely valóban Isten dicsőségét mozdíttja elő, értékes; egyébként eldobja. Ez a próbakérdés, amely az emberileg legjobb életfeladatra készíti el. — Van, akinek jelszava: „Imádkozzál és dolgozzál!” Ima és munka az élet főfeladatai. Az imádság köteles hódolatunk kifejezője; a jó munka pedig Isten szándékainak elfogadása. Az Úr ezzel ad alkalmat a vezeklésre, képességeink kifejtésére, és szeretetünk gyakorlására. Az a döntő tehát, hogy amit tesz, besorozható-e ebbe a két csoportba; imádsággá, munkává tehető-e, mert akkor érték. — Ísmét más élménnyé, sőt életté váltja, hogy Isten gyermeke. Nagy, hódolatos tiszteletet táplál lelkében a mennyei Atya iránt, határtalan szeretetére törekszik, föltétlen bizalmában egészen átadja magát vezetésének, és minden áldozatra kész. Bármilyen jöjjön, az a kérdése: „Hogyan viselkedik ilyen körülmények közt Isten gyermeke?” Ez a gondolat sürgetően ösztönzi a jóra; hiszen a gyermek

szívesen szerez örömet édesatyjának. Ha hibára nyílik lehetősége, az tartja vissza, hogy megszorítaná vele Atyját. — Ennek a jelszónak más változata, ha valaki az Atya akaratát teszi zsinórmértékévé. Mindent úgy fogad, hogy az Atya küldi, és mindent így is akar megvalósítani. Mindenre, amit az Atya küld, ez a felelete: „Igen, Atyám!” Az ő akaratát fürkészi, véleménye a döntő, semmit sem tagad meg tőle.

Igen hatásos, a mellett életünk minden törekvésének egyszerű összefogója a *hívás gondolata*. Hívása minden embernek van; Isten adta, hogy betöltésével elérjük őt. Isten adta, tehát bizonyos, hogy megfelel egyéniségünknek. Helyesen betöltve, a hívás munkája ki is alakítja személyiségünket; azzá nővünk, ami a hívásunk, eszményünk és célunk. A hívás a feladatok egész sorát foglalja magában; felöleli egész életünket. Mivel hívásunkat szeretjük, alkalmas is arra, hogy megmozgasson. Jó jelszó tehát ez is: „Hívásom Isten ajándéka, betöltöm!” Ha választani kell, e gondolat biztosan eligazít a sok kínálkozó lehetőség közt. Arról is biztosak lehetünk, hogy erőnk és tehetségünk elég lesz hivatáshozta feladataink elvégzésére. Isten oldalunk mellett áll, mert akaratának, kívánságának megvalósítását természetsszerűleg támogatja. Attól sem kell tartanunk, hogy valaha is kifogyjunk a tennivalókból, hiszen hívásunk a mindennapi és távolabbi feladatok nagy tömegét foglalja magában.

ERŐLTETETT LELKIÉLET

A lelkiélet egysége ellen vét, aki *nem megfelelő elemeket* épít életébe. Sokszor megtörténik, hogy az embernek megtetszik valami, és tekintet nélkül arra, hogy illik-e hozzá, való-e neki, vagy sem, megszerzi magának. Ez a forrása annak a sok ízléstelenségnek, amit ruházkodásban, lakásban vagy viselkedésben tapasztalhatunk. A lelkiéletben is megtörténhetik ez, de ennek ízléstelenségei legtöbbször kártékonyak is; elferdítik és téves útra viszik lelkiéletünket.

Vannak, akik *rendkívüli lelki élményeket* erőltetnek. Újabb időben sokat beszélnek a misztikus életről.

(Régebben kevesebbet emlegették, de akkor mintha több lett volna a misztikus.) Akik hallanak róla, akárhányszor kedvet is kapnak rá, és szeretnék elsajátítani titkait. Hízogő is volna rájuk, ha azt mondhatnák róluk, hogy misztikus jelenségek tapasztalhatók életükben. Valami magasabbrangú állásnak gondolják, amely megbecsülést szerez, és amelyet szívós kitartással el lehet érni. Pedig mindenkinek meg kell barátkoznia a gondolattal, hogy a misztikus élmények Isten teljesen ingyenes, tetszése szerint adott ajándékai. Onmagát áltatná, aki a misztikus élményekhez hasonló jelenségeket erőltetne. A lelkiélet egyébként sem halad ugrásszerűen; a misztikus élet meg egészen külön szint, amelyre megtisztulással, a jó odaadó gyakorlásával készülni lehet, de kikényszeríteni nem tudja senki. Nem is kell, mert misztikus élmények nélkül is Isten kedves gyermekei lehetünk. Az alázatos Istenszolgálat mindennél többet ér.

Olyanok is szép számmal akadnak, akik *idegen elemeket* építenek lelkiéletükbe.

Igy tesz az a világi, aki papi vagy szerzetesi életstílust akar megvalósítani. Miért nem megy papnak vagy szerzetesnek, ha hivatása van; ha meg nincs, minek erőlteti életformájukat? A világinak más feladatai vannak. Neki az anyagvilágot, a profán szellemi világot, a társadalom világát, főképp annak alapsejtjét, a családot kell megszentelnie, és Isten szolgálatába állítania. A papot és a szerzetest közvetlen szolgálatára hívta az Úr. A papot megszentelő, tanító és lélekvezető munkája, és azzal kapcsolatos lelki élete, a szerzetest fogadalmi és ezek kötelességei szentelik meg. A világi becsülje őket, legyen segítségükre, védje őket, de maga nem élhet papként vagy szerzetesként egy egészen más világ közepette.

A világiak közül lelki szempontból is más életmódot követ a családos, és mást az, aki egyedül él. Ez utóbbi a köz érdekében, a felebaráti szeretet vonalán hihetetlenül sokat tehet. Téves utat követne a családos, ha ebben úgy utánozná, hogy közben családját hanyagolná el. Első feladata lelki szempontból is az, hogy erejétől telhetően hozzátartozóit gondozza.

A pap lelkiélete is különbözik a szerzetesétől. A kü-

lönbség forrása, hogy a pap a közösségért van, a szerzetes főképen önmaga megszentelését munkálja. Hozzá a világi pap egyedül él, a szerzetes közösségben. A világi pap önálló, és felelősséggel irányít, a szerzetes a szoros engedelmesség útján halad; a papban azért több a kezdeményezés, a szerzetes megvárja előljárója utasításait. A papnak, főleg a világi papnak egész sor más erényt kell elsajátítania, mint a szerzetesnek; ez viszont sok olyat tesz meg, amire a világi papnak nincs szüksége, sőt ami csak akadályozná tevékenységében, hivatása betöltésében.

Az egyes szerzetes-családok lelki életformája is eltér egymástól, különben nem volna értelme a sokfajta szerzetnek. Vannak szemlélődőbb, és vannak tevékenyebb rendek; de mindegyikben van szemlélődés, és van tevékenység is. Máriaként mind a legjobb részt választotta; az Úr lábánál ülnek, az Úr szeme előtt élnek. Egyik sem alsóbbrendű, csak más; mind alkalmas a teljes megszentelésre. Kétféle virága Istennek.

Helytelen volna minden lehető szépet és jót egy rendbe összehozni. Aki sokat markol, keveset fog; egyiket sem valósítja meg tökéletesen. Aki más életformáját utánozza, tekintet nélkül arra, hogy az szerzete szellemével és feladataival összeegyeztethető-e, legtöbbször sem azt, sem a magáét nem éli maradéktalanul. Hogy lehetne például keményen tevékeny nap után még virasztani is? És mikép bírna az ember kemény napot virasztás után? A szemlélődő rendek napirendje ezt figyelembe veszi, a tevékenyeké nem lehet rá tekintettel. A trappisták például napi nyolc órát alszanak, más a napi munkájuk is; így könnyebb az éjtszakai felkelés, mint a munka sodrában élő embereknél.

Minden felvetődő vagy ajánlott gyakorlatnál tehát fel kell tenni a kérdést, vajjon összeegyeztethető-e a szerzet irányával és életével? Könnyedén megvalósítható-e rendes feladatai mellett, amelyekre annyi időt és lehetőséget kell szánni, hogy a gyöngébbek is jól elvégezhessek. Nem tesz jó szolgálatot szerzetének, aki az idegen és túlterhelést okozó gyakorlatokba hajszol másokat. Sokan azért végzik, mert nem akarnak elma-

radni semmi jótól; mert nem akarnak rosszabb szerzetesnek látszani; és e mellett nem eléggé önállóak ahhoz, hogy saját helyzetüket bölcseséggel és határozott felelősségérzettel megítéljék. Nagyon érdekes, hogy az ilyen sokat markolók közben még a mindennapi élet, a közös élet legelemibb önmegtagadásait is elmulasztják. És a mentségük? Hogy gyöngeségük miatt nem tudnak uralkodni idegeiken.

Legyen meggyőződve mindenki, hogy saját hivatása, mindennapi élete, életét áthálózó sok feladata bőséges lehetőséget és alkalmat nyújt a megszentelődésre. Nem is lehet ez máskép. Az az út, amelyre Isten hív, csak a tökéletesedésre, a mennyország felé vezethet. És ez az Isten-kijelölte út a legkönnyebb, a legrövidebb, a célhoz legbiztosabban elirányító út, hiszen az jelölte ki nekünk, aki célunkat, egyéniségünket, teherbíróképességünket a legjobban ismeri.

A virág a talajból sok anyagot hord egybe, de sokat mellőz, mert nem neki való. Ami végeredményként előttünk pompázik, szép, mert egységes és összecsendülő. Hogy festene az olyan virág, amelynek egyik szirma napraforgó, a másik szekfű, a harmadik ibolyalevél? A napraforgó, a szekfű és az ibolya magában nézve gyönyörű. Ez az egyveleg azonban bizonyára nem tetszene senkinek. Kiéreznök belőle az egység hiányát, amely torzáá tesz mindent.

Legyen egységesen összefüggő, s ennek következtében szép és termékeny lelkiéletünk is, minden gyakorlatával egyetemben.

TARTALOM.

	Oldal
Istent látni... ..	3
Istenem!.. ..	11
Mindenem!	18
Nem kellesz!	25
Miért is tettem?!	33
Vissza az Atyához!	41
Atyánk visszafogad	48
Jézus kézenfog	55
Jézus és az úrhatnáság	62
Jézus és a test élete	70
Jöjjetek az Atyához!	78
Szeressétek egymást!.. ..	86
Judás Jézus iskolájában	94
Szent János Jézus iskolájában	102
Jézus édesanyja	110
Az Istenhez simuló szeretet	118
Istentől — Istenhez	126
*	
Elmélkedő imádságunk	134
Az önmegtágadás	143
A lelkiismeret gondozása	152
Részleges lelkiismeretvizsgálás	161
Lelki munkánk egysége	170

A könyv elmélkedései ötnapos lelkigyakorlatra úgy használhatók, hogy az első elmélkedés a bevezető, a tizenhetedik a befejező; a többiből három-három jut egy napra. Az utolsó öt fejezet consideratiós témát nyújt; minden napra egyet.

